

WÓJT GMINY KŁOCZEW

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KŁOCZEW

UWARUNKOWANIA

Tekst ujednoczony

Uwzględniający treść Studium przyjętego uchwałą Nr XXIX/216/2002 Rady Gminy w Kłoczewie z dnia 27 czerwca 2002 r. ze zmianami wprowadzonymi:

- uchwałą Nr VIII/37/2007 Rady Gminy Kłoczew z dnia 21 czerwca 2007 r.,
- uchwałą Nr VII/28/2011 Rady Gminy Kłoczew z dnia 30 marca 2011 r.,
- uchwałą Nr XLVII/304/2014 Rady Gminy Kłoczew z dnia 24 października 2014 r.
- uchwałą Nr XV/119/2015 Rady Gminy Kłoczew z dnia 27 listopada 2015 r.

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XV/119/2015
Rady Gminy Kłoczew
z dnia 27 listopada 2015 r.

KŁOCZEW, 2015

ZESPÓŁ AUTORSKI

GLÓWNY PROJEKTANT – mgr inż. arch. Małgorzata Sienkiewicz, upr. urb. nr 880/89

Współautorzy w zakresie: struktura funkcjonalno – przestrzenna – mgr inż. arch. Wiesław Pląsek,
upr. urb. nr 1400/94

Środowisko przyrodnicze – mgr Jacek Skorupski

Rolnictwo, mieszkalnictwo, demografia, jakość życia – dr Stefan Białczyk, dr Anna Adamczyk –
Habib

Komunikacja – mgr inż. Stefan Kowalski

Inżynieria sanitarna – mgr inż. Barbara Skup

Elektroenergetyka – mgr inż. Zbigniew Cieszkowski

Opracowanie graficzne – tech. bud. Krystyna Paprocka

Zmiany zatwierdzone Uchwałą Nr XLVII/304/2014 Rady Gminy Kłoczew z dnia 24 października 2014 r. w tekście Studium wyróżnione zostały różowym kolorem czcionki.

Zmiany zatwierdzone Uchwałą Nr XV/119/2015 Rady Gminy Kłoczew z dnia 27 listopada 2015 r. w tekście Studium wyróżnione zostały granatowym kolorem czcionki.

Spis treści

I. CZĘŚĆ INFORMACYJNA.....	6
1. Informacje formalnoprawne	6
2. Studium gminy w systemie planowania przestrzennego.....	6
3. Cele i zadania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.....	6
4. Zawartość Studium.....	8
5. Materiały wejściowe.....	8
II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO.....	9
1. Gmina Kłoczew na tle regionu.....	9
2. Uwarunkowania rozwoju wynikające ze stanu funkcjonowania środowiska kulturowego i archeologii	15
2.1. Osadnictwo.....	15
2.2. Zabytkowe układy komunikacyjne.....	15
2.3. Architektura i zespoły sakralne.....	16
2.4. Założenia rezydencjonalne i folwarczne.....	16
2.5. Budownictwo ludowe.....	17
2.6. Zabytki techniki.....	18
2.7. Cmentarze.....	19
2.8. Miejsca pamięci.....	20
2.9. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne.....	20
3. Uwarunkowania dotyczące środowiska przyrodniczego.....	26
3.1. Położenie fizycznogeograficzne.....	26
3.2. Ukształtowanie powierzchni; geomorfologia.....	26
3.3. Budowa geologiczna - kopaliny.....	26
3.4. Hydrogeologia.....	27
3.5. Wody powierzchniowe.....	27
3.6. Użytkowanie gruntów i roślinności.....	27
3.7. Warunki klimatyczne.....	28
3.8. Przyrodnicze obszary i obiekty chronione.....	28
3.9. Lokalne zagrożenia środowiskowe.....	29
4. Uwarunkowania dotyczące funkcjonowania rolnictwa.....	29
4.1. Użytkowanie gruntów.....	30
4.2. Jakość gruntów.....	31
4.3. Ugory i odłogi.....	32
4.4. Melioracje.....	32
4.5. Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych.....	32
4.6. Zatrudnienie w rolnictwie.....	33
4.7. Struktura zasiewów.....	34
4.8. Poziom produkcji roślinnej i zwierzęcej.....	34
4.9. Wyposażenie w ciągniki rolnicze.....	35
4.10. Budynki, budowle, infrastruktura techniczna i środki produkcji w gospodarstwach rolnych.	35
4.11. Gospodarstwa specjalistyczne, obsługa rolnictwa.....	36
5. Uwarunkowania wynikające z infrastruktury społecznej	52
5.1. Charakterystyka demograficzna gminy.....	52
5.2. Zasoby i warunki mieszkaniowe.....	54
5.3. Jakość życia mieszkańców gminy.....	57
5.4. Budżet gminy.....	60
6. Uwarunkowania infrastruktury technicznej	75
6.1. Infrastruktura sanitarna.....	75

6.2. Elektroenergetyka.....	78
6.3. Telefonizacja.....	78
6.4. Komunikacja.....	79

I. CZĘŚĆ INFORMACYJNA

1. Informacje formalnoprawne

Podstawą formalną sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy KŁOCZEW stanowi uchwała Rady Gminy Kłoczew w sprawie przystąpienia do w/w opracowania.

Obowiązki wynikające z realizacji powyższej uchwały Rada Gminy powierzyła Zarządowi Gminy, który zawarł umowę z Głównym Projektantem mgr inż. arch. Małgorzata Sienkiewicz, upr. urb. nr 880/89 z Zespołem w sprawie sporządzenia Studium Gminy. Charakter i rolę studium określają przepisy zawarte w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z późniejszymi zmianami.

2. Studium gminy w systemie planowania przestrzennego

W ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym został określony system opracowań z zakresu planowania przestrzennego, w skład którego wchodzi opracowania planistyczne sporządzone przez organy rządowe bądź samorządowe.

W opracowaniach wykonywanych przez organy rządowe, tj. w "Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju" oraz w opracowaniach sporządzanych przez organy samorządu województwa w "Planie zagospodarowania przestrzennego województwa", określa się tzw. zadania rządowe oraz samorządowe, mające na celu realizację ponadlokalnych celów publicznych (krajowych i wojewódzkich).

Opracowania sporządzane przez organy samorządowe gminne wchodzi w zakres tzw. planowania miejscowego. Występują tu dwa rodzaje opracowań planistycznych:

1. "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego", w którym określa się politykę przestrzenną gminy - sporządzone obowiązkowo dla całego obszaru danej gminy.
2. "Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego", w których ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenów - sporządzone dla obszarów w odniesieniu do których ustawa wyznacza taki obowiązek oraz obszarów wyznaczonych w studium.

Spośród wymienionych wyżej opracowań planistycznych jedynie plan miejscowy stanowi prawną podstawę decyzji administracyjnych w zakresie gospodarki przestrzennej. Jest przepisem gminnym, czyli prawem lokalnym ustanowionym przez gminę, powszechnie obowiązującym na obszarze gminy. Plan miejscowy stanowi więc podstawowy instrument kształtowania ładu przestrzennego. Studium gminy stanowi niezbędną podbudowę planów miejscowych. Jest to szczególnie ważne w sytuacji, gdy plany miejscowe będą sporządzane tylko dla części obszaru gminy.

3. Cele i zadania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

W Studium następuje określenie w odniesieniu do całości gminy, uwarunkowań i celów rozwoju oraz polityki przestrzennej, z uwzględnieniem zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Studium nie jest przepisem gminnym, jego ustalenia nie stanowią podstawy decyzji administracyjnych. Studium jest narzędziem Wójta Gminy w zakresie realizacji polityki przestrzennej gminy. Ustalenia studium obowiązują więc przy sporządzaniu planów miejscowych i są podstawą do stwierdzenia przez radę gminy w późniejszej procedurze czy sporządzony projekt

planu miejscowy nie narusza ustaleń studium.

Stosownie do wymagań określonych w ustawie o **planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym**, w studium uwzględniono uwarunkowania wynikające z następujących przesłanek:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenów (uwarunkowań te określa się na podstawie wieloaspektowej analizy i oceny istniejącego stanu zagospodarowania oraz funkcjonowania gminy),
- występowania terenów i obiektów chronionych na podstawie przepisów szczególnych (tj. objętych ochroną prawną z uwagi na ich wartości przyrodnicze, kulturowe bądź potrzebę zapewnienia odpowiedniej strefy ochrony, jak np. w przypadku otuliny parków krajobrazowych, stref izolacyjnych ujęć wody itp.),
- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej (z czym wiąże się potrzeba szeroko rozumianej analizy i oceny, z uwzględnieniem wartości zasobów środowiska oraz występujących zagrożeń i rozpoznaniem czynników wywołujących te zagrożenia),
- prawa własności gruntów (jako istotnego uwarunkowania kształtowania zagospodarowania terenu, w warunkach gospodarki rynkowej, mogącego mieć zasadniczy wpływ na możliwości realizacji postulowanych kierunków polityki przestrzennej i realny poziom osiągnięcia pożądanых celów rozwoju),
- jakości życia mieszkańców (w rozmaitych jej aspektach, ocenianych z punktu widzenia odczucia społecznego i cech badanego układu przestrzennego, w kategoriach jakości środowiska przyrodniczego i otoczenia w miejscu zamieszkania, w tym: warunków zdrowotnych, przyrodniczej i kulturowej atrakcyjności krajobrazu, funkcjonalności i harmonijności układu przestrzennego, wielkości szans na zatrudnienie i wybór miejsca pracy, poziom dobrobytu i bezpieczeństwa mieszkańców, itp.),
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych (zadania te, w toku ich formułowania przez organy rządowe mają być opiniowane przez sejmik samorządowy. Wprowadzenie tych zadań do planu miejscowego stanowi warunek ich realizacji, następuje to po przeprowadzeniu negocjacji dotyczących warunków, na jakich dane zadanie będzie uwzględnione w planie miejscowym).

Rozpoznanie to obejmuje zadania służące realizacji lokalnych celów publicznych (w tym zadań które z racji występujących celów publicznych potrzeb powinny być podjęte oraz zadań, które gmina zamierza podjąć).

Wymienione wyżej analizy i oceny pozwalają na postawienie diagnozy stanu i funkcjonowania gminy, stanowiąc podstawę określenia celów rozwoju gminy, ustalenia hierarchii tych celów oraz sformułowania propozycji dotyczących generalnych zasad i kierunków zagospodarowania obszaru gminy (ustalenia kierunków polityki przestrzennej). Oprócz stworzenia studialno-analitycznych podstaw konstruowania planów miejscowych, ustalenia podjęte w wyniku studium umożliwiają i ułatwiają władzom gminy przeprowadzenie ocen efektów uzyskiwanych w procesach gospodarki przestrzennej, a także kontrolowania przydatności planów miejscowych jako narzędzi tej gospodarki.

Celem Studium jest określenie zasad prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze gminy w sposób, który:

- a) zwiększa efektywność postępujących procesów gospodarczych poprzez rozwój układów przestrzennych,
- b) przeciwdziała emigracji mieszkańców wstrzymując odpływ ludności ze wsi do miast, wskazując na sposoby polepszenia warunków życia ludności w odniesieniu do istniejących uwarunkowań środowiska lokalnego,
- c) przeciwdziała degradacji środowiska przyrodniczego i dąży do jego ochrony,
- d) eksponuje i chroni istniejące wartości kulturowe i przyrodnicze gminy, co służy budowaniu

- poczucia identyfikacji mieszkańców ze swoim terenem,
- e) umożliwia poprawę warunków mieszkaniowych ingerując w działania na rzecz ograniczenia wpływu złej architektury,
  - f) harmonizuje program zagospodarowania przestrzennego z potrzebami realizacji urządzeń i obiektów infrastruktury społecznej i sanitarnej.

Cele i kierunki działania, określone w wyniku studium, mogą mieć szersze znaczenie i zastosowanie, mogą np. wskazywać na potrzebę podjęcia działań promocyjnych (w postaci np. ulg podatkowych dla określonego typu inwestycji czy dopłat z budżetu gminy). **Celem studium jest kształtowanie i wykładnia polityki rozwoju przestrzennego gminy, koordynacja ustaleń planów miejscowych, promocja gminy na zewnątrz.**

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie wprowadza żadnych sankcji w przypadku podejmowania działań przez organy gminy sprzecznych z zasadami polityki przestrzennej uchwalonymi w studium gminy. Jedyny ustawowy wymóg to taki, iż plany miejscowe nie mogą naruszać ustaleń studium.

Nienormatywność studium powoduje, iż jego postanowienia nie mogą wpłynąć na sytuację obywateli i ich organizacji, a więc podmiotów spoza systemu podmiotów administracji publicznej. Jednak treść studium w znacznym zakresie determinuje ustalenia planów miejscowych, dlatego też mimo braku bezpośredniego przełożenia regulacji studium na prawną sytuację obywateli, nie można kwestionować braku jego jakiegokolwiek oddziaływania na sferę uprawnień i obowiązków jednostki.

4. Zawartość Studium

Opracowanie składa się z następujących części:

- cz. I - Uwarunkowania i kierunki rozwoju przestrzennego
- cz. II - Tekst studium stanowiący załącznik do Uchwały zatwierdzającej Studium wraz z Załącznikiem Nr 2

Integralną część Studium stanowią załączniki graficzne:

- Załącznik Nr 1 - Synteza uwarunkowań w skali 1:25.000
- Załącznik Nr 2 - Kierunki polityki przestrzennej w skali 1:25.000
- Załącznik Nr 3 - Ustalenia operacyjne Studium w skali 1:25.000

5. Materiały wejściowe

- Mapa w skali 1:25.000 wykonana przez Państwowe Przedsiębiorstwo Geodezyjno-Kartograficzne w Warszawie,
- Mapy glebowo-rolnicze poszczególnych wsi gminy w skali 1:5000 - Wojewódzkie Biuro Geodezji i Urzędzeń Rolnych w Warszawie -1972,
- Mapa glebowo-rolnicza woj. siedleckiego w skali 1:100.000 - Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa Puławy 1982,
- Opracowanie fizjograficzne wstępne do planu zagospodarowania przestrzennego gmin woj. siedleckiego - Przedsiębiorstwo-Geologiczno-Kartograficzne i Geodezyjne Budownictwa "Geoprojekt" Warszawa 1983,
- Plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Kłoczew,

- Kleczkowski A.S. Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony 1:500000 - Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej Akademii Górniczo-Hutniczej Kraków 1990,
- Studium wartości kulturowych gminy Kłoczew - mgr Cezary Ostas z Zespołem , Siedlce 2000,
- Wnioski i postulaty zgłoszone przez jednostki gospodarcze, instytucje, organizacje i osoby fizyczne,
- Materiały do studium zagospodarowania przestrzennego województwa siedleckiego, WBPP Siedlce 1995,
- Melioracje - stan istniejący i potrzeby. WZMiUW w Siedlcach z/s w Sokołowie Podlaskim,
- Wyposażenie miast i miejscowości wiejskich w podstawowe placówki i urządzenia WUS Siedlce 1989,
- Dane statystyczne WUS Siedlce za 1975-1995,
- Dane statystyczne US Lublin, Rocznik statystyczny 2000,
- Ankiety dla potrzeb Studium zagospodarowania przestrzennego dotyczące określenia jakości życia mieszkańców- 2000,
- Koncepcja programowa gazyfikacji gm. Kłoczew opr. pracownia Projektowa ATNA-IMPEX w W-wie,
- Koncepcja zaopatrzenia w wodę gm. Kłoczew opr. Zespół Rzecznawców SJiTWM w W-wie,
- Operat wodno-prawny na pobór wód i eksploatację wód podziemnych w Woli Zadybskiej- opr. Przedsiębiorstwo Projektowo-Budowlane BUDSANIT – Lublin,
- Projekt techniczny stacji wodociągowej i sieci wodociągowej z przyłączami dla miejscowości Wola Zadybska opr. PPB BUDSANIT- Lublin,
- Projekt techniczny, gazociągu średniego ciśnienia z przyłączami do budynków w Kłoczewie,
- Informacje z Urzędu Gminy Kłoczew dotyczące aktualnych danych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, usuwania nieczystości stałych, zaopatrzenia w gaz i ciepło,
- Zestawienie zbiorcze dla gminy Kłoczew - wstępne wyniki spisu w przekroju obwodów spisowych. Urząd Gminy Kłoczew,
- Warunki przyrodnicze produkcji rolnej -woj. siedleckie. IUNG Puławy, Puławy, 1982,
- Narodowy Spis Powszechny z dnia 6.12.1988. Ludność i warunki mieszkaniowe. Gmina Kłoczew. GUS Warszawa, 1990,
- Podstawowe dane statystyczne wg miast i gmin za 1997r. US Siedlce, Siedlce 1998r.,
- Polska w nowym podziale terytorialnym. GUS, 1998,
- Stan, ruch naturalny i wędrowny ludności w 1998r. Tabulogramy Urzędu Statystycznego w Siedlcach,
- Jednostki zarejestrowane w systemie REGON wg sekcji EKD oraz miast i gmin. Tabulogram Urzędu Statystycznego w Siedlcach

II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

1. Gmina Kłoczew na tle regionu

Gmina Kłoczew posiada powierzchnię 143,2 km² i liczbę ludności 7,8 tyś. osób, co daje gęstość zaludnienia 55 osób na 1 km². Liczba miejscowości w gminie wynosi 32, w tym 30 tzw. miejscowości statystycznych (dla których wyodrębniono dane w Narodowym Spisie Powszechnym

w 1988 r.). Liczba sołectw wynosi 27.

W aktualnym podziale administracyjnym kraju gmina wchodzi w skład powiatu ryckiego w województwie lubelskim. W latach 1975-1998 znajdowała się ona w granicach województwa siedleckiego, a przed 1975 rokiem w granicach powiatu ryckiego, należącego wówczas do województwa warszawskiego. Sąsiadujące gminy to: Trojanów i Żelechów z powiatu garwolińskiego w województwie mazowieckim, Wola Mysłowska i Krzywda z powiatu łukowskiego oraz Nowodwór i Ryki z powiatu ryckiego. Gmina Kłoczew położona jest obok drogi krajowej (nr 17) o znaczeniu międzynarodowym, niemal w połowie odcinka tej drogi z Warszawy do Lublina. Powiązania kolejowe umożliwia linia kolejowa Dęblin-Łuków, przebiegająca również poza terenem gminy.

Peryferyjne położenie w stosunku do większych ośrodków miejskich (Warszawy, Lublina, Radomia i Siedlec) oraz niewielkie najbliższe miasta (Ryki 10,8 tys. mieszkańców, Żelechów ok. 4 tys.) przesądza o rolniczym charakterze gminy.

Powierzchnia użytków rolnych (w granicach administracyjnych) wynosi 10,2 tys. ha, liczba indywidualnych gospodarstw rolnych (powyżej 1 ha) - 1584 (według Powszechnego Spisu Rolnego 1996r.), a przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego 6,3 ha użytków rolnych. Wysokie zatrudnienie w rolnictwie sprawia, że przy przeciętnych warunkach glebowych gmina posiada poziom produkcji zwierzęcej znacznie przewyższający średni w powiecie ryckim i województwie lubelskim. Szczególnie wysoka jest obsada trzody chlewnej, co należy do tradycji tego rejonu.

Rolniczy charakter gminy przejawia się w bardzo niskim zatrudnieniu poza rolnictwem i małej liczbie podmiotów gospodarczych. Liczba pracujących poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi wynosiła w końcu 1999 roku zaledwie 314, tj. 40 osób na 1000 ludności (średnio w powiecie ryckim 153, w województwie lubelskim 179), a liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON 189, tj. 24 na 1000 ludności (w powiecie ryckim 46, w województwie lubelskim 58).

Do ważniejszych obiektów infrastruktury społecznej funkcjonujących na terenie gminy należy zaliczyć: gimnazjum, 7 szkół podstawowych, 2 ośrodki zdrowia, aptekę, 2 obiekty biblioteczne.

Długość sieci wodociągowej wynosi w gminie 54 km, a proces wodociągowania jest kontynuowany. Bardzo niski jest poziom telefonizacji.

Położenie gminy ilustruje załączona mapa, a wybrane dane statystyczne o gminie na tle powiatu ryckiego i województwa lubelskiego - załączona tabela.

Podstawowe dane o gminie Kłoczew na tle powiatu ryckiego i województwa lubelskiego w 1999 roku.

Wyszczególnienie	gm. Kłoczew	Powiat rycki	Powiat lubelski
Powierzchnia w km ²	143,2	615,5	25114,5
Liczba ludności – stan na 31,12 z tego w wieku (w % ludności ogółem):	7803	62915	2234937
- przedprodukcyjnym	29,4	27,1	26,0
- produkcyjnym	51,8	57,5	58,2
- poprodukcyjnym	18,8	15,4	15,8
Gęstość zaludnienia – osób na 1 km ²	55	102	89
Pracujący *: ogółem	314	9624	398961
na 1000 ludności	40	153	179
Jednostki zarejestrowane w systemie Regon:			
- ogółem	189	2865	129006
- na 1000 ludności	24	46	58

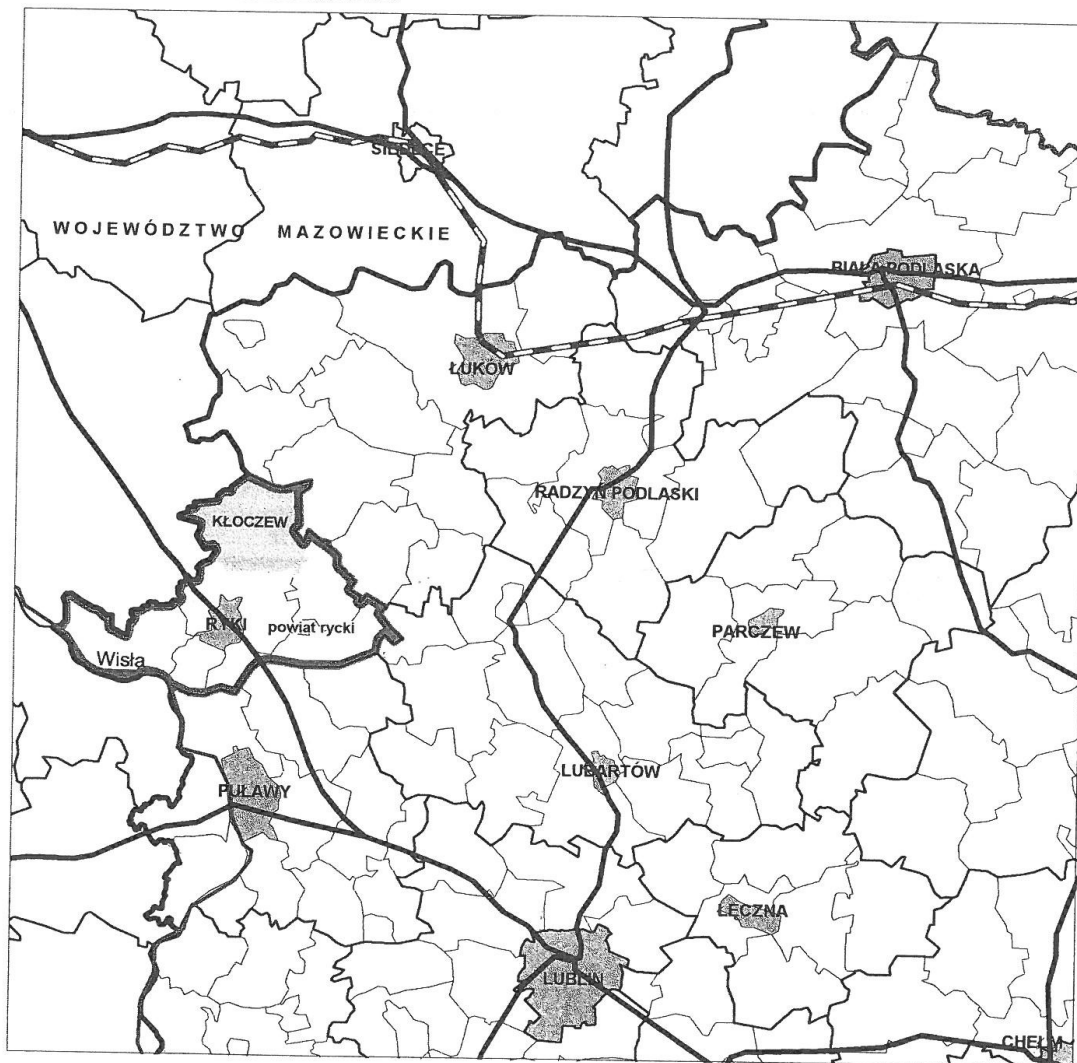
Stopa bezrobocia w %		14,1	12,8
Dochody budżetu gminy w zł na 1 osobę	881		
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² /osobę	19,0	19,1	19,3
Powierzchnia użytków rolnych w ha	10180	40246	1716202
Powierzchnia UR na 1 gospodarstwo rolne	6,3	5,1	6,1
Obsada na 100haUR**:			
- bydła	55	44	36
- trzody chlewnej	136	118	77
Telefoniczne łącza główne:			
- ogółem	54,0		487098
- na 1000 ludności	13		218
Długość czynnej sieci wodociągowej w km:			
- ogółem	54,0	391,9	1410
- na 1000 ludności	6,9	6,2	240723
Szkoły podstawowe:			
- obiekty	7	42	341
- uczniowie	919	7212	36592
Gimnazja:			
- obiekty	1		341
- uczniowie	111		36592
Ośrodki zdrowia	2	7	249
Apteki	1	13	608
Biblioteki i file:			
- księgozbiór w tys. Woluminów	20,0	214,8	7604,6
- księgozbiór na 1000 ludności	2563	3415	3403

* poza gospodarstwami indywidualnymi, w jednostkach o zatrudnieniu powyżej 9 osób,

** dane PSR1996r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY KŁOCZE W

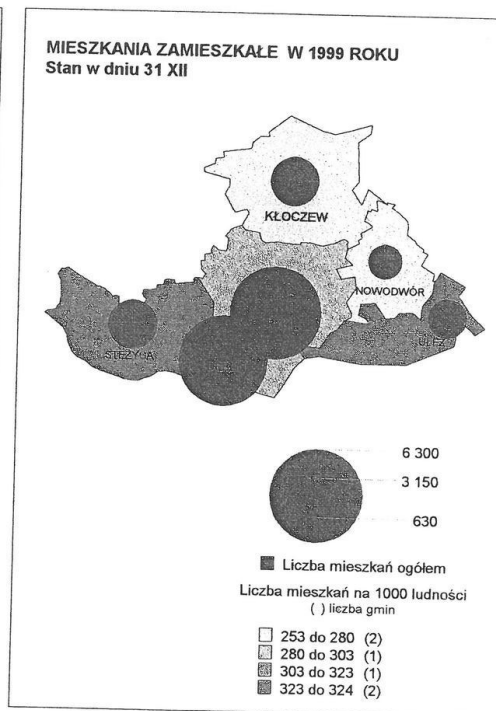
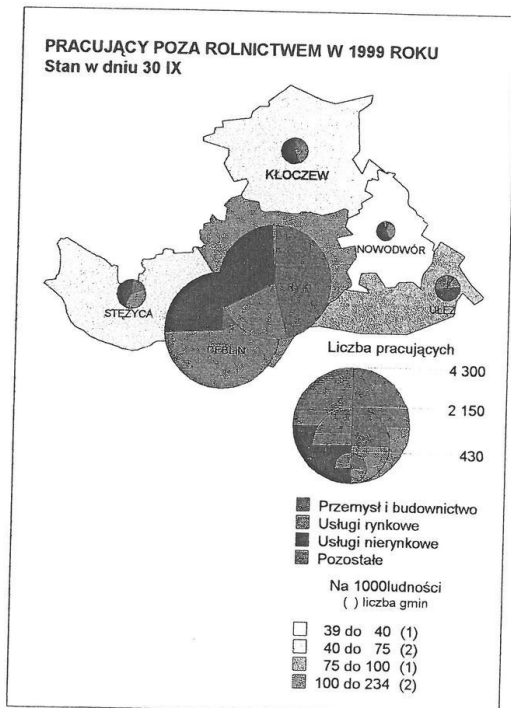
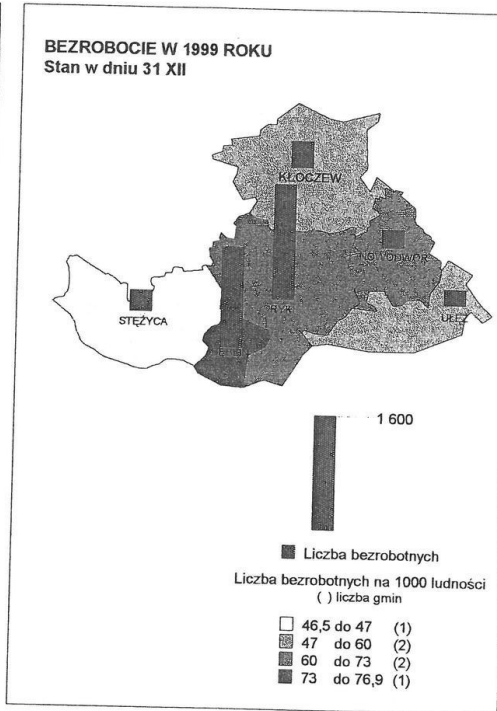
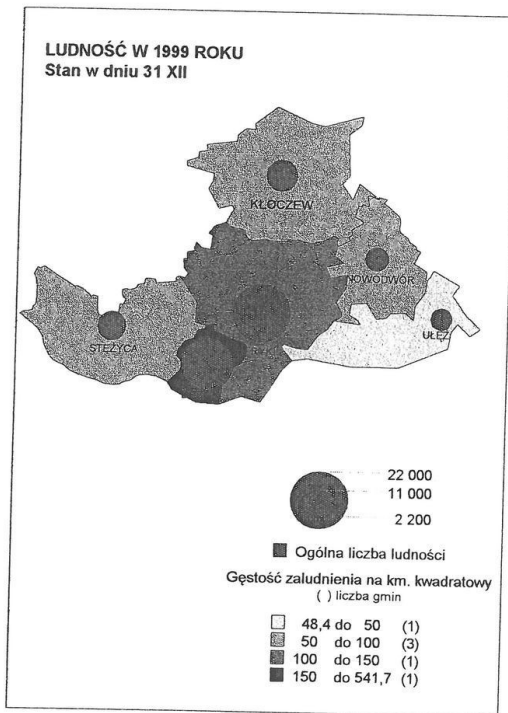
POŁOŻENIE GMINY KŁOCZE W NA TLE PÓŁNOCNO - ZACHODNIEJ CZĘŚCI
WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

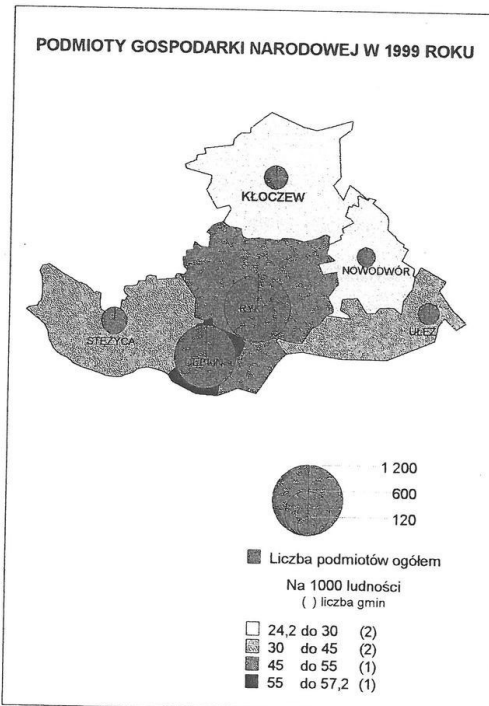
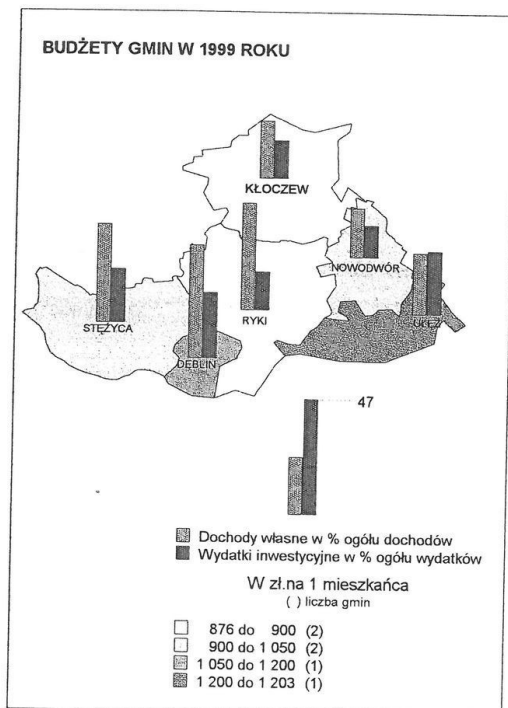
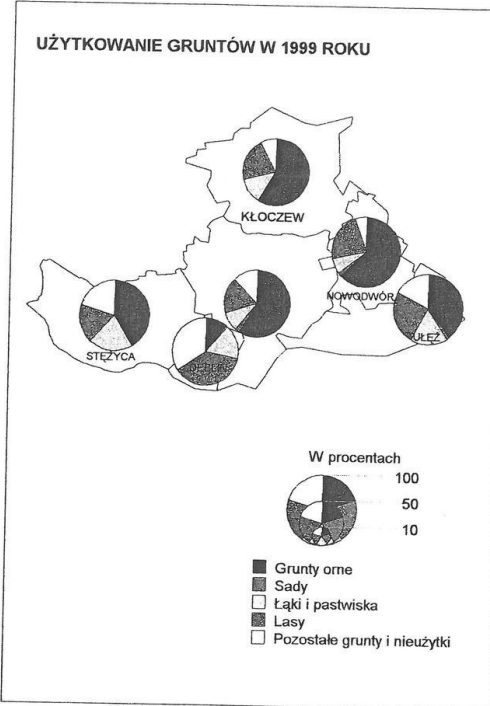
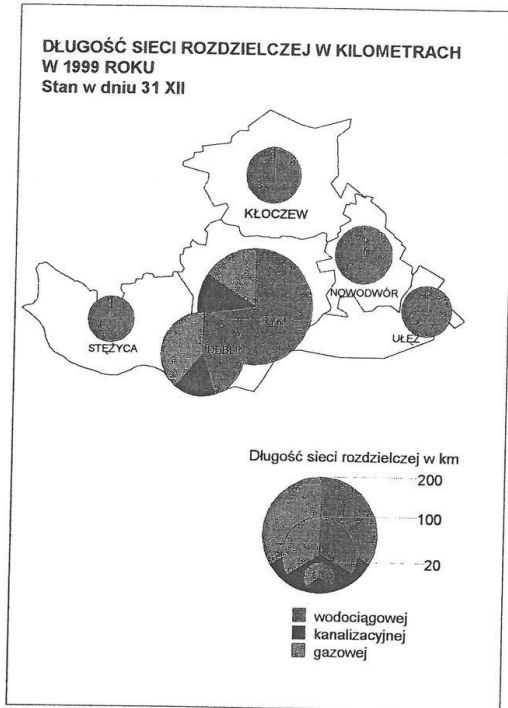
OZNACZENIA

- granice województw
- granice powiatów
- granice gmin
- główne rzeki
- główne drogi
- główne koleje

GMINA KŁOCZEW NA TLE POWIATU RYCKIEGO W 1999 ROKU

GMINA KŁOCZEW NA TLE POWIATU RYCKIEGO W 1999 ROKU

2. Uwarunkowania rozwoju wynikające ze stanu funkcjonowania środowiska kulturowego i archeologii ¹

2.1. Osadnictwo

Wczesnośredniowieczne osadnictwo na terenach, na których położona jest obecna gmina Kłoczew, udokumentowane jest zarówno materiałami źródłowymi pisanymi, jak i zabytkami archeologicznymi odkrytymi na tym obszarze, podczas powierzchniowych badań archeologicznych w ramach opracowywania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W okresie powstawania państwowości polskiej, na terenach południowego Mazowsza prawobrzeżnego i ziemi sieciechowskiej a później stężyckiej, do której przynależał obszar dzisiejszej gminy Kłoczew, osadnictwo rozprzestrzeniało się najpierw wzdłuż Wisły a następnie posuwało się w kierunku wschodnim. Proces ten był bardzo powolny z uwagi na to, iż tereny te były mocno porośnięte lasami, a także nękane były grabieżczymi napadami Jadźwingów, Litwinów i Rusinów. Bardziej masowe osadnictwo po prawej stronie Wisły, rozwinęło się w końcu XIII wieku po rozgromieniu plemienia Jadźwingów oraz po podpisaniu unii polsko-litewskiej. Duży wpływ na zwiększenie osadnictwa i zasiedlanie tych terenów, miała decyzja biskupa krakowskiego Bodzanty w 1359 roku, zwalnająca mieszkańców ziemi sieciechowskiej, lubelskiej i łukowskiej od dziesięciny kościelnej na trzydzieści lat. W wyniku wspomnianych faktów nastąpiła masowa ekspansja etniczna elementów mazowieckich z lewego brzegu Wisły i rozpoczęło się intensywne zasiedlanie tych terenów. Dlatego we wczesnym średniowieczu powstają tu osady leśne a następnie targowe, do których zaliczany jest Kłoczew. Ponadto XIV-wieczną metrykę posiada wieś Zadybie Stare, stanowiąca w tym czasie własność królewską.

2.2. Zabytkowe układy komunikacyjne

Do najstarszych i najważniejszych dróg na tym terenie należały trakty wiodące do Żelechowa: od południowego-zachodu, od południa oraz od południowego-wschodu. Pierwszy łączył Żelechów z miejscowościami nadwiślańskimi i przychodził od Pawłowic i przez takie miejscowości jak: Życzyn, Korytnica. W XIX wieku został on skierowany z Korytnicy przez Dutki, Wolę Zadybską do Żelechowa. Od południa przebiegały dwa szlaki w kierunku Ryk i dalej Bobrowników, jeden przez Wolę Zadybską Babice, a drugi przez Zadybie, Wylezin, z pominięciem Kłoczewa. W 2 poł. XIX wieku dużą rangę zyskała droga z Żelechowa do Ryk, przez Zadybie Stare oraz Kłoczew, utrzymując swe duże znaczenie do dziś. Od południowego-wschodu wiodła do Żelechowa droga od Kocka przez Okrzeję, Jagodne, Stryj. Jej przebieg zmieniono w XIX wieku prowadząc przez takie miejscowości, jak: Sokola, Huta, Kotłówka. Jediną ważniejszą staropolską drogą przebiegającą przez teren obecnej gminy Kłoczew, na kierunku wschód - zachód, był trakt z Korytnicy przez Babice, Skrudę, Kłoczew, Kawęczyn, Padarz do Okrzei, a stąd rozwidła się w stronę Radoryża, Adamowa, Serokomli i Kocka, Łysobyków i Michowa. Przebieg dróg wszelkiego rodzaju charakteryzuje długotrwała niezmiennosc, ze względu na fakt iż sieć osadnicza zmieniała się bardzo powoli. W rezultacie można przyjąć, że stan dróg z XVI wieku, w ogromnej mierze odpowiada stanowi z XVIII czy 1 poł. XIX stulecia. W przypadku dróg przebiegających przez teren dzisiejszej gminy Kłoczew, największe zmiany wprowadzono w 2 poł. XIX wieku. Obecnie niektóre odcinki starych traktów zanikły lub zachowały się w szczątkowym stanie. Winny one być

¹ na podstawie "Opracowania studialnego wartości kulturowych gminy Kłoczew" - autor mgr J. Niedźwiedz i mgr C. Ostas, Kłoczew 2000 r.

uwzględniane przy wytyczaniu pieszych i rowerowych szlaków turystycznych.

2.3. Architektura i zespoły sakralne

Zabytki sakralne reprezentuje zespół obiektów kościoła parafialnego p.w. św. Jana Chrzciciela w Kłoczewie. Miejscowa parafia została erygowana w 1559 roku, staraniem Marcina Kłoczowskiego. Pierwszy kościół wybudowany był z drewna i wiadomo, że w latach 1560 -1590 znajdował się w rękach ewangelików. Budowę murowanej świątyni w stylu barokowym rozpoczął w 1643 roku wojewoda podlaski Prokop Leśnowolski. Budowa po dłuższej przerwie wznowiona została w 2 poł. XVII wieku, a ostatecznie zakończona dopiero w 1759 roku.

Kościół reprezentuje typ świątyni jednowieżowej, jednonawowej, z elewacją frontową (prezbiteriałną) uformowaną półkoliście i zakończoną szczytem z balkonem. Po bokach wzniesiono dwie wolno stojące, wieżowe dzwonnice, z których jedna pełni funkcję kaplicy (p.w. św. Barbary). Pomiedzy dzwonicami umieszczono, ozdobnie opracowaną bramę.

Założenie przestrzenne kościoła w Kłoczewie należy do grupy zespołów, określanych założeniami dwuwieżowo-przestrzennymi. Charakterystyczną cechą tego założenia jest bezpośrednio, regularne i osiowe powiązanie kościoła z wnętrzem placu przedkościelnego, stanowiącego główny plac miejscowości. Monumentalny kościół będący najważniejszym akcentem architektonicznym, wytycza główną oś kompozycji założenia i podporządkowując sobie dwie dzwonnice z bramą między nimi, wiąże się w jednolitą kompozycję przestrzenną podlegającą barokowym zasadom kierunkowości, dośrodkowości i kulminacji. Trzeba podkreślić, że kościół w Kłoczewie stanowi dominantę nie tylko zespołu sakralnego i całej miejscowości ale również dość odległej okolicy.

Od strony pd.-wsch. kościoła usytuowana jest plebania, zbudowana pierwotnie w 2 poł. XVII w. jako szpital dworski, po spaleniu odbudowana ok. 1768 r. W otoczeniu plebanii pozostałości parku, założonego w 2 poł. XVII w., z występującymi głównie: lipami drobnolistnymi, kasztanowcami białymi i świerkami pospolitymi.

Z uwagi na wielką wartość historyczną architektoniczną przestrzenno-krajobrazową, cały zespół kościoła został wpisany do rejestru zabytków. Postuluje się objęcie go strefami ochrony konserwatorskiej.

2.4. Założenia rezydencjonalne i folwarczne

Dość dobrze zachowały się na terenie gminy zespoły dworskie w Jagodnem oraz w Starym Zadybiu.

Dużą rangę wśród nich posiada założenie w Jagodnem z niezwykle interesującym drewnianym dworem, liczącym się w skali kraju. Potwierdzeniem tej opinii jest fakt, iż dworowi poświęcił jedną ze swych rozpraw wybitny polski uczone Władysław Tatarkiewicz, dokonując przy tym porównania z dworem ze Stanina i Sarnowa.

Dwór został wybudowany na planie prostokąta zbliżonego do kwadratu. Bryła parterowa z kolumnowym portykiem na osi głównej. Portyk czterokolumnowy z parami kolumn i trójkątnym frontonem z owalnym okulusem pośrodku. Elewacje otynkowane, otwory okienne prostokątne, sześciopole. Korpus nakryty potężnym dachem czterospadowym o połaciach gontowych, po obu stronach osi symetrycznie rozmieszczone kominy oraz lukarny powiekowe, podkreślające osiowość oraz symetryczność budowli a zarazem całego założenia dworsko-parkowego.

Po bokach dworu rozmieszczono oficyny a od strony wsch., w odległości 100 m. rządówkę. Zespół folwarczny z okazałymi murowanymi budynkami gospodarczymi, rozplanowano w odległości około 200 m na pn.-wsch. od dworu. Poza zwartym zespołem znalazł

się typowy murowany czworak oraz murowana z kamienia kuźnia, o niepospolitej architekturze z arkadowym podcieniem.

Wokół dworu rozciąga się ogród o ciekawej kompozycji, na którą składają się m. in. szpalerowe nasadzenia graniczne a od strony zach. pomnikowa aleja grabowa; stawy; skupiny starodrzewia; okazy soliterowe. Dopełnieniem kompozycji parkowej jest okazała aleja kasztanowcowa, wychodząca z pd.-zach. narożnika założenia i bardzo wyraziście rysująca się pośród pól. Do istotnych elementów zespołu dworskiego należą stawy rybne o imponujących powierzchniach, rozciągające od północy, wschodu i południa.

Tak interesująco rozplanowane rozległe założenie dworskie z cennymi obiektami, o czytelnej i klarownej kompozycji, osadzone w naturalnie zachowanym krajobrazie, wymaga wyjątkowej, szczególnie pieczołowitej ochrony konserwatorskiej.

Zespół dworski w Starym Zadybiu należy do charakterystycznych założeń rezydencjonalnych z ok. pól. XIX w. Murowany dwór, mieszczący obecnie szkołę, został wzniesiony na planie litery "T" z ryzalitem wejściowym od frontu. Bryła korpusu głównego parterowa, z przylegającą doń częścią dwukondygnacyjną. Ściany otynkowane z podziałem ramowym. Dachy dwuspadowe kryte blachą.

W otoczeniu dworu rozciąga się park o układzie swobodnym, z wyróżniającymi się pomnikowymi jesionami wyniosłymi. Ponadto występują tu kasztanowce białe, klony zwyczajne, lipy drobnolistne, wiązy, a z iglaków jeden świerk pospolity.

Kilkadziesiąt metrów od dworu w kierunku pd.-wsch. usytuowana jest stajnia mieszcząca w swej części południowej dwukondygnacyjny spichlerz. Interesującego wyglądu nadaje budynkowi wgłębny podcień na osi, wsparty na czterech drewnianych kolumnach. Dach dwuspadowy. W kierunku północnym od stajni znajduje się obora, a w kierunku pn.-wsch. okazała, murowana stodoła z oryginalnie opracowanymi ścianami o wątku ceglano-kamiennym. Przykryta dachem dwuspadowym z naczółkami.

Przy granicy parku od strony pd.-zach. Usytuowany jest zespół gorzelni z 1908 r., wchodzący w skład majątku. Budynki w tym zespole wzniesiono z czerwonej, wypalanej cegły, pozostawiając surowe, ceglane elewacje. Kilkukondygnacyjne obiekty gorzelni, a zwłaszcza wysoki, ceglany komin, stanowią wyraźną dominantę architektoniczną miejscowości.

Dwór wraz z parkiem, budynki folwarczne oraz gorzelnia zostały wpisane do rejestru zabytków. Proponuje się objęcie całego założenia strefami ochrony konserwatorskiej.

2.5. Budownictwo ludowe

Układy ruralistyczne na terenie gminy Kłoczew są mało zróżnicowane, zdecydowanie przeważa typ ulicówki. Taka wieś złożona jest z dwu szeregów zwarto stojących domów, tworzących wraz z zabudowaniami i ogrodami regularny prostokąt. Droga będąca główną arterią komunikacyjną przebiega przez środek wsi. Istnieją też wsie wielodrożnicówki pochodzenia samorzutnego o nieregularnym układzie zabudowy, dostosowanym do terenu, np. Kłoczew, Gozd, Wola Zadybska.

W zabudowie zagród wiejskich na terenie gminy Kłoczew, typowe rozwiązanie sprowadza się do założenia składającego się z trzech podstawowych, wolno stojących budynków: domu mieszkalnego, budynku inwentarskiego i stodoły. W obiektach wchodzących w skład siedliska, występuje głównie konstrukcja zrębowa. W wielu domach część mieszkalna (bez sieni, komory) jest oszalowana.

Wśród historycznych wiejskich obiektów mieszkalnych, zdecydowaną większość stanowią budynki drewniane. Przeważa typ domu szeroko frontowego, dwutraktowego o dośrodkowym układzie pomieszczeń, w którym pomieszczenia tworzą dwa ciągi wewnątrz rozplanowanych

równoległe do osi wzdłużnej budynku. Domy o układzie jednotraktowym spotykane są sporadycznie, np. dom Nr 45 w miejscowości Stryj. Również bardzo rzadko spotyka się domy o symetrycznym układzie pomieszczeń, np.: dom Nr 67 w miejscowości Czernic, dom Nr 64 w Gęsiej Wólce, dom Nr 30 w Nowym Zadybiu. Zasadniczo na terenie gminy występuje trzy rodzaje dachów: dwuspadowe - powszechnie stosowane; naczółkowe - mniej licznie spotykane, np.: Szkoła Podstawowa w Gęsiej Wólce, dom 27 w Kokoszce, plebania w Kłoczewie, dom Nr 22 w Woli Zadybskiej, dom Nr 25 w miejscowości Stryj. Do unikatowych należą dachy czterospadowe, np. w domu Nr 5 w miejscowości Sokola. W wielu domach datowanych od początku XX wieku do lat 30 - XX wieku występują dekoracyjnie opracowane szczyty, listwy podokapowe, nadokienniki, ganki itp. Do tej grupy obiektów należą m.in.: dom Nr 75 w miejscowości Czernic, domy Nr 23 i 56 w Gęsiej Wólce, dom Nr 30 w Kokoszce, dom Nr 30 w Nowym Zadybiu.

2.6. Zabytki techniki

W gminie Kłoczew dość licznie zachowały się zabytkowe objekty techniki. Do tej grupy obiektów należą młyny, gorzelnia, kuźnia. Jednakże zarówno gorzelnia w Starym Zadybiu jak i kuźnia w Jagodnem, ze względu na brak w nich zabytkowych maszyn i urządzeń, nie kwalifikują się do traktowania ich jako zabytki techniki w pełnym tego słowa znaczeniu. Dlatego niniejszy rozdział dotyczy młynów z terenu gminy. Do najstarszych młynów w tej okolicy zaliczany jest młyn na rzece Okrzejce w Wylezinie, datowany na początek XIX wieku. W miejscu tym istniał już młyn w XVIII w., co potwierdza lustracja dóbr królewskich z 1788 roku. Obecny budynek został przebudowany w 1905 roku, przy zachowaniu wielu elementów z poprzedniego dziewiętnastowiecznego obiektu. Młyn pierwotnie wyposażony był w trzy koła wodne korzeczne o średnicy 2,8 m każde, które w 1924 roku zastąpiono turbiną wodną Francisa, stojącą o mocy 20 KM. Początkowym wyposażeniem młyna były trzy złożenia kamieni, perlak i jagielnik, a następnie wprowadzono trzy złożenia mlewników walcowych. W 1945 roku zainstalowano silnik spalinowy mocy 45 KM, lokując go w murowanej przybudówce. Obecnie młyn jest nieczynny. Dość dobrze zachował się drewniany korpus główny, o wieńcowej konstrukcji i ścianami wzdłużnymi przedłużanymi za pomocą łątek, osadzonymi na podmurówce z kamienia i betonowych pustaków. W zadowalającym stanie jest potężny, dwuspadowy dach z naczółkami, pokryty blachą. Zachowała się też murowana przybudówka silnika spalinowego od strony zach., są też fragmenty podmurówki komory turbiny wodnej Francisa od str. pd.-wsch. We wnętrzu pozostała znaczna część zabytkowego wyposażenia. Proponuje się objęcie obiektu strefą ochrony konserwatorskiej, łącznie z czytelnym do dzisiaj układem wodnym, groblami, pogródkami, upustami. Niewiele już dziś pozostało z młyna wodnego na rzece Okrzejce w Janopolu. Do drugiej wojny światowej należał do folwarku Marcinów położonego w sąsiedztwie, nosił też taką samą nazwę. Według miejscowej tradycji istniał tu od setek lat. Obecna nazwa Janopol pochodzi od nazwy wsi, przy której jest położony.

Wymurowany z betonowych pustaków budynek młyna, znajduje się w stanie daleko posuniętej destrukcji, komora turbiny wodnej zachowała się fragmentarycznie, dach korpusem głównym jest częściowo zawalony, we wnętrzu pozostałości mocno skorodowanych urządzeń młyńskich. Dość dobrze zachował się system wodny z groblami, mostem, upustem roboczym i jałowym. Proponuje się objęcie młyna i najbliższego otoczenia, strefą ochrony konserwatorskiej.

Dwukondygnacyjny młyn wodny Olszyniak - Zaryte, pracujący do dzisiaj, wzniesiono na rzeczce Swarzynie w 2 poł. XIX w. Wybudowany został z drewna z zastosowaniem konstrukcji wieńcowej i posadowiony na ruszcie z pali drewnianych, wbitych rzędami w ziemię, zastąpionych obecnie podmurówką. Napędzany był kołem wodnym korzecznym. W latach 50-tych XX w. młyn zmodernizowano, wprowadzono napęd elektryczny, zamiast złożenia wypracowanych kamieni, ustawiono mlewniki walcowe oraz nowe odsiewacze płaskie. Ze starych urządzeń i maszyn z

wyposażenia młyna, do dnia dzisiejszego pozostało złożenie walców, obłuskiwacz "Mars" oraz urządzenie czyszczące "Tryjgier". Zachowały się groble z częściowo czytelnym układem wodnym, m.in. stawy oraz uregulowana na kilkusetmetrowym odcinku rzeczka, przybierająca formę prostoliniowego kanału. Postuluje się objęcie młyna i całego założenia wodnego strefami ochrony konserwatorskiej.

Dość dobrze zachował się dziewiętnastowieczny młyn wodny na rzece Swarzyniec w Rybakach. Wzniesiony z grubych bali z zastosowaniem konstrukcji zrębowej. Posadowiony początkowo na palach drewnianych, a obecnie na murowanym fundamencie. Nakryty dachem dwuspadowym z naczółkami. Do 1930 r. do napędu młyna służyły dwa koła korzeczne, a następnie turbina wodna Francisa mocy 15 KM. W czasie ostatniej wojny zainstalowano silnik spalinowy mocy 20 KM, mieszczący się w murowanej przybudówce. Wprowadzono też podwójne złożenia mlewników walcowych, złożenie kamieni, odsiewacz płaski czterodziałowy oraz maszyny czyszczące. W 1950 r. zainstalowano we młynie napęd elektryczny. Do dnia dzisiejszego przetrwała część starych maszyn i urządzeń, niektóre z nich jak np. kamienie młyńskie porzucono na zewnątrz, proponuje się objęcie młyna oraz czytelnego do dziś układu wodnego strefami ochrony konserwatorskiej.

2.7. Cmentarze

Do nekropolii będących w kręgu zainteresowania konserwatorskiego, na terenie gminy Kłoczew należą cmentarze w Kłoczewie oraz w Gozdzie. Cmentarz parafialny wyznania rzym.-kat. w Kłoczewie, datowany na przełom XVI/XVII w. zaliczany jest do najstarszych cmentarzy w tym regionie. Jego tak wczesne powstanie w tym miejscu wyjaśnia fakt prawdopodobnego usytuowania tu pierwotnego kościoła. Cmentarz usytuowany jest przy drodze Kłoczew - Trojanów w otoczeniu pól uprawnych. Położony na zboczu niewielkiego wzniesienia opadającego ku Okrzejce w kierunku pd.-wsch. Posiada kształt trapezu, ogrodzony jest murem z dużych łupanych kamieni polnych. Brama metalowa na ceglanych filarach, umieszczona jest w ogrodzeniu od frontu, tj. od strony drogi Kłoczew - Trojanów. Zasadniczym elementem kompozycyjnym założenia cmentarnego jest aleja główna, od której odchodzą alejki boczne pod kątem prostym. Obecny układ kwater jest regularny i czytelny, nagrobki z reguły sytuowane są frontem do ogrodzenia frontowego tj. w kierunku pd.-wsch. Należy podkreślić, że pierwotny układ alejek, kwater i sytuowania nagrobków był inny, dzisiaj jest on zatarty. Świadczy o tym usytuowanie najstarszych zachowanych nagrobków, które zwrócone są frontami w kierunku wsch., zgodnie z orientacją starych budowli sakralnych.

Cmentarz porasta nieliczny starodrzew, m.in. lipy drobnolistne, kasztanowce białe, a z iglaków świerki pospolite. Wśród nagrobków występuje wiele wartościowych pod względem historycznym i artystycznym, wykonanych z piaskowca, granitu, żeliwa, w tym wpisanych do rejestru zabytków. Do cennych nagrobków zaliczamy: Jana Czapskiego, zm. 1856 r., Nr rej. zab. B/190; Macieja Marcinkowskiego, zm. 1866 r., Nr rej. zab. B/190; Stefana Dębińskiego, zm. 1876 r.; Emilii z Plutów Marcinkowskiej, zm. 1877 r., Nr rej. zab. B/190; Rozalii Pawłowskiej, zm. 2 poł. XIX w., Nr rej. zab. B/190; Wilhelma Czerwińskiego, zm. 1878; Tozika Żeromskiego, zm. 1885 r.; Antoniego Żeromskiego, zm. 1887 r.; ks. Kazimierza Gumowskiego, proboszcza kłoczewskiego, zm. 1889 r.; Janinki i Halinki Krasnodębskich, zm. 1889 r., i 1890 r. Z uwagi na duże wartości historyczne cmentarza jak i niekwestionowane znaczenie przestrzenno-krajobrazowe, postuluje się objęcie założenia cmentarnego strefami ochrony konserwatorskiej.

Cmentarz mariawicki w Gozdzie reprezentuje typ skromnego cmentarza wiejskiego. Założony został na początku wieku XX. Usytuowany jest na pd.-wsch. krańcu miejscowości przy drodze polnej, stanowiącej granicę od strony północnej. Położony na nieznacznym wyniesieniu terenu porośniętym drzewami. Posiada kształt prostokąta, ogrodzony jest metalową siatką na

słupkach betonowych. Brama wjazdowa metalowa, usytuowana jest w ogrodzeniu od strony drogi. Na cmentarzu brak jest wyraźnego podziału na kwatery. Nagrobki sytuowane są w różnych kierunkach. Kilka z nich, wykonanych z kutego żelaza posiada wartości zabytkowe. Na całym terenie cmentarza rosną kilkudziesięcioletnie sosny pospolite oraz robinie akacjowe. Z uwagi na wartości historyczne a także krajobrazowo-przestrzenne postuluje się objęcie cmentarza strefą ochrony konserwatorskiej.

2.8. Miejsca pamięci

Na terenie gminy Kłoczew znajdują się upamiętnione miejsca, dotyczące różnych wydarzeń historycznych, jakie miały miejsce od czasu odzyskania niepodległości przez Polskę. W centrum Kłoczewa, przy skrzyżowaniu dróg do Żelechowa i Trojanowa, został ustawiony w 1919 roku krzyż na wielostopniowym cokole, poświęcony poległym o wolność Ojczyzny legionistom. W górnej części cokołu zostały umieszczone odlane w metalu: orzeł z koroną, krzyż żołnierski oraz tablica inskrypcyjna z napisem: "POLEGŁYM/ LEGIONISTOM/ W 1919 R./ O NIEPODLEGŁĄ/ POLSKĘ/ LEGIONIŚCI/ SPOŁECZEŃSTWO/ GMINY KŁOCZEW."

Również w Kłoczewie, przy drodze Żelechów - Ryki, prawie naprzeciwko wymienionego krzyża, został wzniesiony okazały monument, upamiętniający poległych w walce o wolność i niepodległość Ojczyzny. Monumentalną formę pomnika z jednego potężnego bloku granitu opracowanego artystycznie, zwieńczono krzyżem a na ścianie frontowej umieszczono odlanego z metalu orła oraz tablicę inskrypcyjną z orłem, krzyżem żołnierskim i napisem: "Ś.P./ POLEGŁYM/ W WALCE O WOLNOŚĆ/ I NIEPODLEGŁOŚĆ OJCZYZNY/ W HOŁDZIE SPOŁECZEŃSTWO/ GMINY KŁOCZEW/ KŁOCZEW 11 LISTOPADA 1992 R."

Oryginalny pomnik ku czci lotników, w postaci skrzydła samolotu ustawiono w 1964 roku, w Starym Zadybiu. W sierpniu 1944 roku przy tej miejscowości, zorganizowane zostało lotnisko polowe 1 pułku myśliwskiego "Warszawa". Stąd 23.VIII. 1944 r. wystartowały polskie myśliwce do lotu bojowego w rejonie Warki nad Pilicą podczas walk na tzw. przyczółku warecko-magnuszewskim. W czasie tego lotu rozpoznawano niemiecki system obronny. W Zadybiu stacjonowały również jednostki 3 pułku lotnictwa szturmowego.

W Woli Zadybskiej, naprzeciwko Szkoły Podstawowej, ustawiono olbrzymi murowany krzyż, który upamiętnia rozstrzelanych przez gestapo w marcu 1944 roku 16 Polaków, w odwet za działalność partyzancką, w tym kierownika szkoły Jana Kupczyka.

2.9. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne

Licznie na terenie gminy występują kapliczki, figury i krzyże przydrożne, datowane od wieku XIX do lat 40 - XX wieku. Do najokazalszych obiektów w tej grupie, należy murowana, wielokondygnacyjna kapliczka w Gęsiej Wólce z 1938 roku oraz w Jagodnem - zwieńczona ażurową sygnaturką w stylu neobarokowym. Do niespotykanych na tym terenie kapliczek, należy neogotycka kapliczka w Woli Zadybskiej, wzniesiona na planie trójkąta, zwieńczona sterczynami i krzyżem, we wnętrzu dostępnym trzema arkadami zakończonymi trójkątnie, figura Matki Boskiej. Na cokole tablica z wyrytą inskrypcją oraz datą 1910.

Oryginalną formę posiada murowana kapliczka słupowa w Gęsiej Wólce, wzniesiona na planie koła z czworoboczną podstawą, zwieńczona krzyżem i posiadająca wnękę na przedstawienie figuralne.

Najczęściej spotyka się betonowe krzyże na wielostopniowych cokołach. W górnej części cokołu z reguły znajduje się płycina z wyrytą inskrypcją oraz data. Tego typu krzyże, pochodzące z

lat 20 i 30-XX wieku, odnajdujemy w takich miejscowościach, jak: Czernic, Kłoczew, Kokoszka. Do unikatowych już dziś obiektów należą krzyże drewniane, często z dekoracyjnymi detalami, np. w Gęsiej Wólce, datowany na lata 30-XX wieku. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne, z reguły ogrodzone dekoracyjnymi płotkami i obsadzone krzewami oraz drzewami, nie tylko identyfikują mieszkańców pod względem wyznaniowym, ale stanowią też malowniczy akcent w miejscowym krajobrazie.

WYKAZ OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Zespół dworski w Jagodnem – rejestr zabytków: A/346

- a) dwór, drewn., 1 ćw. XVIII w. Nr rej. zabytków A/40/221 z dn. 19.11.1959 oraz A/316 z dn. 29.12.1983;
- b) oficyna I, mur., k. XIX w. Nr rej. zabytków A/ 316 z dn. 29.12.1983 oraz A/414 z dn. 22.12.1992;
- c) oficyna II, mur., k. XIX w. Nr rej. zabytków A/ 316 z dn. 29.12.1983 oraz A/414 z dn. 22.12.1992;
- d) rządówka, mur., k. XIX w. Nr rej. zabytków A/ 316 z dn. 29.12.1983;
- e) kuźnia, mur., k. XIX w. Nr rej. zabytków A/414 z dn. 22.12.1992;
- f) park dworski, poł XVIII w. Nr rej. zabytków A/40/221 z dn. 19.11.1959 oraz A/316 z dn. 29.12.1983.;
- g) trzy budynki gospodarcze.

Zespół kościoła paraf. p.w. św. Jana Chrzciciela w Kłoczewie – rejestr zabytków: A/1162

- a) kościół, mur., ok. poł. XVII w.
- b) kaplica p.w. św. Barbary, mur., ok. poł. XVIII w.
- c) dzwonnica, mur., ok. poł. XVIII w.
- d) ogrodzenie z bramą mur., ok. poł. XVIII w.
- e) park, 2 poł. XVII w.

Zespół dworski w Starym Zadybiu – rejestr zabytków: A/417

- a) dwór, mur., ok. poł. XIX w.
- b) stajnia, mur., ok. poł. XIX w.
- c) stodoła, mur., ok. poł. XIX w.
- d) gorzelnia, mur., 1908 r.
- e) park dworski, poł. XIX w.

WYKAZ ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH UJĘTYCH W WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI - NIE WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW WOJ LUBELSKIEGO

- Gozd – wiatrak koźlak;
- Jagodne – czworak;
- Kłoczew – organistówka przy kościele parafialnym;
- Kłoczew – domek kościelny;
- Rybaki – młyn, ob. elektryczny;
- Stare Zadybie – obora (w zespole dworsko – parkowym wpisanym do rejestru zabytków);
- Stare Zadybie – magazyn spirytusu (przy gorzelnii wpisanej do rejestru zabytków);
- Wylezin – młyn wodny;

- Wola Zadybska Nr 21 – chałupa;
- Zaryte Olszyniak – młyn wodny;
- Gozd – cmentarz mariawicki;
- Kłoczew – cmentarz parafialny rzymskokatolicki.

WYKAZ POZOSTAŁYCH OBIEKTÓW ZAINTERESOWANIA KONSERWATORSKIEGO

BORUCICHA

- Dom nr 7, drewn., pocz. XX
- Dom nr 12, drewn., l. 30-XX

BRAMKA

- Dom nr 49, drewn., pocz. XX

CZERNIC

- Dom nr 67, drewn., 1910
- Dom nr 75, drewn., l. 30-XX

GĘSIA WÓLKA

- Kapliczka, mur., 1938
- Szkoła podstawowa, drewn., l. 30 – XX
- Dom nr 3, drewn., pocz. XX
- Dom nr 8, drewn., pocz. XX
- Dom nr 23, drewn., pocz. XX
- Dom nr 39, drewn., pocz. XX ^ DOM NR 56, drewn., 1928
- Dom nr 64, drewn., pocz. XX
- Dom nr 92, drewn., pocz. XX
- Dom nr 93, drewn., pocz. XX

GOZD

- Dom nr 82, drewn., l. 20 - XX
- Dom nr 84, drewn., l. 20 - XX
- Dom nr 5, drewn., pocz. XX

JAGODNE

- Czworak w zespole dworskim, mur., 2 pół. XIX
- Stodoła w zespole dworskim, mur. k.XIX

JANOPOL

- Pozostałości młyna wodnego, mur., pocz. XX

KAWĘCZYN

- Dom nr 20, drewn., pocz. XX
- Dom nr 60, drewn., pocz. XX

KŁOCZEW

- Dom kościelny w zespole kościoła par., mur., ok. poł. XIX

– Dom nr 178, drewn., l. 30 - XX

KOKOSZKA

– Dom nr 27, drewn., ok. 1906

– Dom nr 30, drewn., pocz. XX

NOWE ZADYBIE

– Dom nr 30, drewn., l. 30 - XX

– Dom nr 32, drewn., l. 30 - XX

SOKOLA

– Dom nr 5, drewn., k. XIX

– Dom nr 8, drewn., l. 30 – XX

– Dom nr 9, drewn., pocz. XX

STRYJ

– Dom nr 25, drewn., pocz. XX

– Dom nr 38, drewn., k. XIX

– Dom nr 40, drewn., l. 30 - XX

– Dom nr 41, drewn., l. 30 - XX

WOLA ZADYBSKA

– Kapliczka, mur., 1910

– Dom nr 3, drewn., l. 30-XX

– Dom nr 6, drewn., l. 20-XX

– Dom nr 22, drewn., l. 30 - XX

– Dom nr 24, drewn., ok. 1920

2.10. Archeologia

Obszar gminy Kłoczew jest niemal zupełnie nierozpoznany pod względem archeologicznym. Do połowy, lat 50-tych nie znano ani jednego stanowiska archeologicznego z tego terenu, co ilustruje praca S. Noska "Materiały do badań nad historią starożytną i wczesnośredniowieczną w międzyrzeczu Wisły i Bugu". Pierwszego i jak dotychczas jedynego odkrycia dokonano w 1959 r. w Kłoczewie podczas wybierania piasku do budowy pobliskiej drogi. Przeprowadzono wówczas badania ratownicze, w wyniku których odkryto 81 ciałopalnych grobów kultury przeworskiej datowanych na III w n.e. Wyniki tych badań opublikowała B. Belkę w 1971 r. (B. Belke-Żeńskie (?) cmentarzysko z okresu późnorzymskiego w miejscowości Kłoczew, pow. Ryki, "Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne", t. 1, 1971, s. 317-364).

Dotychczas na terenie gminy Kłoczew nie prowadzono archeologicznych badań powierzchniowych, dlatego brak jest wiadomości na temat osadnictwa pradziejowego. Badania powierzchniowe (choć w sposób wybiórczy) wykonano dopiero dla potrzeb niniejszego opracowania i w ich wyniku odkryto 19 stanowisk archeologicznych. W większości są to stanowiska punktowe zawierające niewielką ilość zabytków pradziejowych, ale całkiem sporo materiałów nowożytnych.

W opracowaniu uwzględniono także źródła historyczne, głównie Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i Innych Krajów Słowiańskich oraz rejestr poborowy z XVI w., na podstawie których średniowieczną metrykę ustalono dla Kłoczewa i Zadybie Starego, a XVI - wieczną dla Sokola i Woli Zadybskiej. prawdopodobnie pod koniec XVIII wieku istniały także: Czerniec, Gozd,

Gęsia Wólka i Jagodne (pierwsze wzmianki pochodzą z 1827 r. - Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego). Wydaje się celowe aby w "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kłoczew" objąć ochroną konserwatorską oprócz znanych archeologicznych stanowisk pradziejowych i wczesnośredniowiecznych także stanowiska średniowieczne oraz XVI - wieczne.

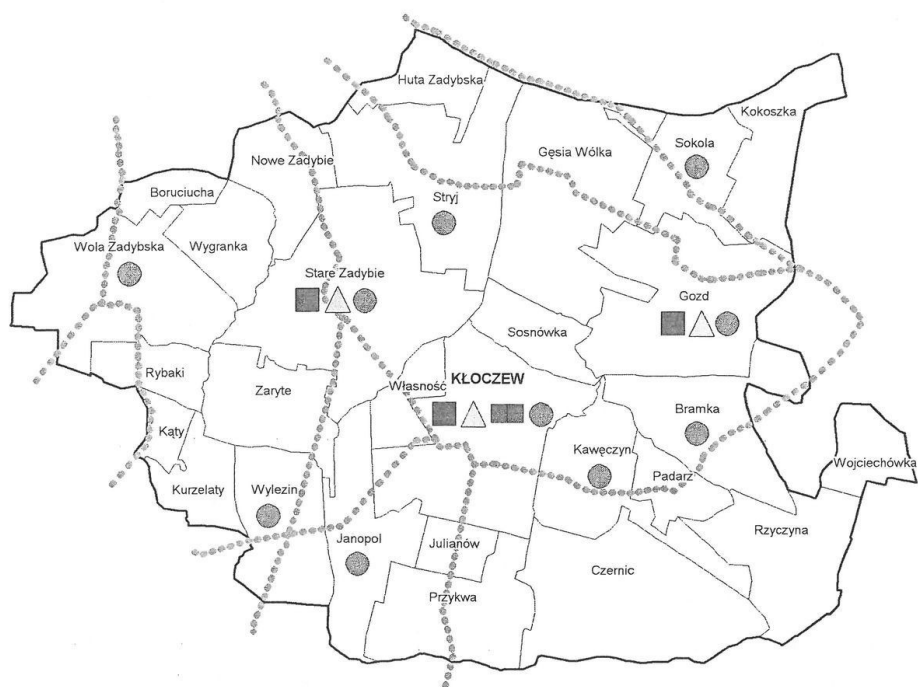
Archeologia średniowieczna i nowożytna wykształciła się stosunkowo niedawno, w dodatku jej rola jest w dalszym ciągu często niedoceniana, choć prowadzone na stanowiskach nowożytnych badania przynoszą bardzo ciekawe - z punktu widzenia - rezultaty. Dla potrzeb niniejszego studium częściowym uzupełnieniem tego problemu są źródła kartograficzne z XVIII i pocz. XIX wieku, na podstawie których można zlokalizować siedliska ludzkie z II poł. XVIII wieku, a te prawdopodobnie są kontynuacją wcześniejszej zabudowy. Częściowo także uzupełniają je źródła pisane. Niemniej jednak źródła archeologiczne byłyby cennym uzupełnieniem w/w źródeł. Można je pozyskać w trakcie ewentualnych nadzorów archeologicznych, które obejmują inwestycje związane z wykopami ziemnymi.

Analiza archeologicznych i konserwatorskich wartości kulturowych odkrytych na obszarze gminy.

Niezbyt korzystne warunki glebowe sprawiły, że osadnictwo pradziejowe na terenie gminy, jak można sądzić z pobieżnych badań, jest dość ubogie i to zarówno pod względem ilości stanowisk jak i bogactwa zabytków na nich zarejestrowanych. Dotyczy to zwłaszcza terenów bardziej oddalonych od rzeki Okrzejki. Osadnictwo to było także ubogie w średniowieczu i dopiero od końca XVIII wieku notuje się wyraźnym jego wzrostem.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO G M I N Y K Ł O C Z E W

OCHRONA DÓBR KULTURY

OZNACZENIA

- obiekty wpisane do rejestru zabytków
- △ parki zabytkowe
- stanowiska archeologiczne
- ▨ miejscowości o zabytkowym układzie przestrzennym
- ..... szlaki turystyczne

3.Uwarunkowania dotyczące środowiska przyrodniczego

3.1. Położenie fizycznogeograficzne

Pod względem fizycznogeograficznym (wg J. Kodrackiego) gmina Kłoczew leży na obszarze mezoregionu Wysoczyzna Żelechowska, należącego do makroregionu do Niziny Południowo Podlaskiej.

3.2. Ukształtowanie powierzchni; geomorfologia

Rzeźba obszaru gminy Kłoczew została wykształcona przez lądolód stadiału Warty. Pod względem morfologicznym położona jest na zdenudowanej wysoczyźnie morenowej. Obszar gminy, to powierzchnia wysoczyzny morenowej rozcięta doliną Okrzejki i Swarzyny. W ukształtowaniu powierzchni gminy wyróżniają się liczne, stosunkowo płytkie i rozległe doliny boczne w stosunku do dolin wymienionych rzek, które powodują charakterystyczne urozmaicenie rzeźby.

Powierzchnia jest tu lekko falista, o przeważających spadkach 2-5 %, bez wyraźnego kierunku nachylenia. W krajobrazie wyróżniają się wzgórza wydmore w północnej części gminy (rejon wsi Gęsia Wólka) oraz w części środkowej (rejon wsi Janopol). Charakterystyczne są występujące w części północnej pola piasków eolicznych. Dno doliny Okrzejki znajduje się na wysokości 150 - 170 m n.p.m. Jej względna głębokość w stosunku do otaczających powierzchni morenowych sięga 25 m.

Najniższy punkt w gminie znajduje się w dolinie Okrzejki na granicy z gminą Ryki (ok. 150 m n.p.m.).

Najwyższy punkt znajduje się w części północnej na wydmie (na północ od wsi Gęsia Wólka) - ok. 190 m n.p.m.

3.3. Budowa geologiczna - kopaliny

W obrębie gminy Kłoczew strop utworów trzeciorzędowych znajduje się średnio na głębokości 50-70 m p.p.t. Na nich zalegają utwory czwartorzędowe. Są to: jeden poziom glin zlodowacenia południowopolskiego oraz dwa poziomy glin zlodowacenia środkowopolskiego. Poszczególne poziomy oddzielone są ilami, mułkami i piaskami zastoiskowymi, najmłodszymi utworami są gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe oraz wodnolodowcowe.

W warstwie przypowierzchniowej gruntów dominują utwory gliniaste i piaszczysto - gliniaste.

Lokalnie występują:

- organogeniczne utwory (torfy) w dnach dolin i obniżeń, głównie we wschodniej części doliny Okrzejki,
- piaski eoliczne na wydmach i polach eolicznych.

Generalnie budowa geologiczna gminy nie wyróżnia się specjalnymi, szczególnymi cechami - poza rozległym obszarem wschodniej części doliny Okrzejki. Warunki dla posadowienia standardowych budowli są dobre. Ograniczenia wynikają głównie z niekorzystnych warunków wodnych.

Na terenie gminy znajduje się złożo piasków i żwirów budowlanych w rejonie wsi Huta Zadybska.

Lokalne znaczenie, jako surowiec budowlany, mogą mieć gliny oraz żwiry. Te ostatnie są przedmiotem lokalnej eksploatacji.

3.4. Hydrogeologia

Na terenie gminy wyróżnia się dwie strefy występowania wód gruntowych pierwszego poziomu:

- Strefa I, obejmująca obszar dolin, obniżeń oraz fragmenty równiny położone w bezpośrednim sąsiedztwie dolin, gdzie zwierciadło wód gruntowych występuje płycej, niż 1,0 m p.p.t. i tworzy ciągły, swobodny poziom uzależniony od stanu wody w rzekach.
- Strefa II, obejmuje obszar wysoczyzny. Zwierciadło wód układa się tu na zróżnicowanych głębokościach i nie tworzy ciągłego poziomu, często występują tu wody przypowierzchniowe - wierzchówki, utrzymujące się w płytkich piaskach na g linie zwałowej.

Główny poziom wodonośny występuje w utworach czwartorzędowych na głębokości 20 -50 m p.p.t.

3.5. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Kłoczew leży w dorzeczu Wisły, w zlewni Okrzejki. Tylko północne fragmenty gminy należą do zlewni Wilgi. Rzeka Okrzejka jest prawostronnym dopływem Wisły. Jej źródła znajdują się poza gminą Kłoczew.

Na terenie gminy, w obrębie rozległej doliny jest na fragmentach wschodnich uregulowana i stanowi element systemu melioracyjnego. Obiektem szczególnym jest kompleks stawów w Goździe o pow. 200 ha.

Prawostronnym lokalnym dopływem Okrzejki jest rzeka Swarzyna. Wraz ze swym dopływem: Kobylą Rzeką i systemem drobniejszych cieków tworzy dość rozległy system hydrograficzny.

3.6. Użytkowanie gruntów i roślinności

Struktura użytkowania gruntów w gminie Kłoczew przedstawia się następująco:

	Użytki rolne			Lasy i zadrzewienia	Wody	Zabudowania	Nieużytki
	Razem	Grunty orne	Łąki i pastwiska				
% powierzchni gminy	72,1	62,3	9,8	20,8	4,4	1,5	1,1

Ekosystemy leśne

Lesistość gminy jest bardzo niska i wynosi niewiele ponad 20 % przy średniej krajowej 27% . Jednak i tak mała wielkość jest stosunkowo wysoka na tle całego regionu. Lasy na terenie gminy występują równomiernie w niewielkich kompleksach poza dolinami.

Większe zespoły leśne występują:

- na północy (wzdłuż wododziału od Nowego Zadybia na wschód, wzdłuż granicy gminy),
- na południowym wschodzie (Bramka, Zwadnik, Czerniec),

– na zachód od wsi gminnej Kłoczew.

W lasach dominują siedliska borowe z przewagą boru mieszanego świeżego, o drzewostanie, w którego skład wchodzi głównie sosna z domieszką dębu, brzozy i grabu. Runo i podszyt są dość bogate.

W dolinach rzecznych, zagłębieniach i obniżeniach terenowych występują siedliska łągu i olsu. Pod względem gatunkowym dominuje tu olcha. Występuje także topola i wierzba. Pod względem wiekowym dominują drzewostany II grupy, to znaczy 40-80 lat.

Ekosystemy nieleśne

Ekosystemy nieleśne związane są przede wszystkim z terenami rolnymi. Użytki zielone stanowią ponad 10 % powierzchni gminy. Występują one głównie w dolinie Okrzejki i Swarzyny.

3.7. Warunki klimatyczne

Gmina Kłoczew położona jest na pograniczu dwóch dzielnic klimatycznych: środkowej i podlaskiej. Warunki klimatyczne gminy charakteryzują dane ze stacji w Żelechowie.

Charakterystyczne wskaźniki klimatyczne przedstawiają się następująco: średnia temperatura

stycznia	-5,4 ° C
średnia temperatura lipca	- 17,7 ° C
średnia roczna temperatura	- 7,1 ° C
długość zimy	- 85 dni
długość lata	- 98 dni
średni roczny opad	- 583 mm
średnia roczna prędkość wiatru	- 30 m/s

Lokalne odkształcenia warunków klimatycznych występują przede wszystkim w dolinie Okrzejki i Swarzyny oraz w większych obniżeniach terenowych. Panuje tam tendencja do zwiększonej wilgotności powietrza, zwiększonej częstości mgieł.

3.8. Przyrodnicze obszary i obiekty chronione

Pomniki przyrody

W gminie Kłoczew zarejestrowane są następujące pomniki przyrody obejmujące łącznie: **11 drzew** oraz aleja złożona z 364 drzew.

Lp.	Lokalizacja	Gatunek, obwód	Ilość
1.	Zadybie Nowe	dąb szypułkowy	1
2.	Wola Zadybska	dąb szypułkowy	1
3.	Kłoczew	dąb szypułkowy	4
4.	Gozd	wiąz szypułkowy	1
5.	Zadybie Stare	sosna zwyczajna	1
6.	Zadybie Stare	wiąz szypułkowy	1
7.	Zadybie Stare	jesion wyniosły	2
8.	Zadybie Stare	różnogatunkowe	364

Parki zabytkowe

Na terenie gminy znajduje się jeden park zabytkowy.

Lokalizacja	Pow. ha	Data założenia	Nr rejestru	Charakterystyka
Kłoczew	2,0	2 poł. XVII w.	A/1162	drzewostan wielogatunkowy, pomniki. Plebania murowana z II poł. XVII w., stawy.

3.9. Lokalne zagrożenia środowiskowe

Zanieczyszczenie powietrza

Na obszarze gminy Kłoczew nie prowadzi się regularnych badań stanu czystości powietrza. Z analizy przeprowadzonej w ramach raportu WIOŚ można wnosić, że na terenie gminy ogólny stan czystości powietrza jest zadowalający. Lokalne przekroczenia dopuszczalnych norm mogą występować jedynie w mieście oraz w sąsiedztwie ponadlokalnych dróg oraz nielicznych zakładów produkcyjnych.

Zanieczyszczenie wód

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych

Płynąca przez gminę Okrzejka objęta jest kontrolą stanu czystości. Punkt pomiarowo-kontrolny znajduje się w Kłoczewie. Rzeka zaliczana jest do pozaklasowych. Generalnie należy stwierdzić, że Okrzejka w górnym biegu jest relatywnie czysta. Średnie wartości wskaźników zanieczyszczeń w większości przekrojów w PPK Kłoczew kształtowały się na poziomie III klasy - jedynie azotyny i fosfor ogólny przekraczają wartości dopuszczalne. Czystość pozostałych cieków nie jest kontrolowana.

Zanieczyszczenie wód podziemnych

O stanie ogólnym stanie czystości wód podziemnych mogą pośrednio świadczyć wyniki z punktu obserwacyjnego w Żelechowie. W Żelechowie badaniami objęte są wody gruntowe, z warstwy o głębokości stropu 7,8 m p.p.t. Jakość wód jest zmienna: częściej kwalifikowane są jako niskiej jakości, rzadziej jako średniej jakości.

Hałas

Lokalnymi źródłami hałasu na terenie gminy są jedynie drogi ponadlokalne.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Jedynym potencjalnym rodzajem nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, jakie mogą wystąpić na terenie gminy, są katastrofy drogowe przy przewozie materiałów niebezpiecznych.

4. Uwarunkowania dotyczące funkcjonowania rolnictwa

Rolnictwo jest podstawową funkcją gminy Kłoczew. Stanowi ono podstawowe lub główne źródło utrzymania większości mieszkańców gminy. Głównym czynnikiem produkcji rolnej są użytki rolne. Ich jakość i struktura rzutują na intensywność i kierunki produkcji.

4.1. Użytkowanie gruntów

Powierzchnia geodezyjna gminy Kłoczew (według wykazu gruntów na dzień 1 stycznia 2000 roku) wynosiła 14317 ha. Struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	ha	%
Ogółem	14317	100,0
użytki rolne	10194	71,2
grunty orne	8296	57,9
sady	149	1,04
łąki trwałe	1016	7,1
pastwiska trwałe	733	5,1
grunty pod lasami i zadrzewieniami	3122	21,8
lasy i grunty leśne	2938	20,5
grunty zadrzewione i zakrzewione	184	1,29
grunty pod wodami	263	1,84
wody stojące	196	1,37
wody płynące	14	0,10
rowy	53	0,37
tereny komunikacyjne	300	2,10
drogi	292	2,04
inne tereny komunikacyjne	8	0,06
tereny osiedlowe	325	2,27
zabudowane	324	2,26
niezabudowane	1	0,01
zieleni	-	-
tereny różne	16	0,11
nieużytki	97	0,68

Za cechy charakterystyczne tej struktury należy uznać: wysoki udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy (71,2 %), stosunkowo niską lesistość i niski udział trwałych użytków zielonych i sadów w powierzchni użytków rolnych.

Lasy stanowią 21,8 % ogólnej powierzchni gminy. Jest to wskaźnik zbliżony do analogicznego wskaźnika w powiecie ryckim (20,8 %) i w województwie lubelskim (22,0%). Sady stanowią w gminie zaledwie 1,04 %. Średnio w powiecie ryckim stanowią one 1,65%, a w województwie lubelskim 2,0 %. Łąki stanowią 7,1 %, a pastwiska 5,1 % użytków rolnych (łącznie - 12,2 %). Porównywalny wskaźnik udziału trwałych użytków zielonych dla powiatu ryckiego wynosił 20,7 %, a dla województwa lubelskiego 19,6 %.

Struktura użytków rolnych (w indywidualnych gospodarstwach rolnych, według surowych wyników Powszechnego Spisu Rolnego 1996 r.) jest zróżnicowana w poszczególnych miejscowościach gminy. Sady występują w minimalnych ilościach jedynie w siedmiu miejscowościach, z których tylko w Sosnówce stanowią one 1,9 % ogólnej powierzchni użytków rolnych, a w Starym Zadybiu 1,0 %. Udział trwałych użytków zielonych mieści się w przedziale od 10,1 do 26,0 %. Najwyższy udział (powyżej 20 %) jest we wsiach: Bramka, Kąty, Kurzelaty, Sosnówka, Zaryte, Gozd i Rybaki, a najniższy (poniżej 15 %) we wsiach: Czernic, Huta Zadybska, Kawęczyn, Rzyczyna, Wojciechówka, Wola Zadybska i Wygranka (patrz tabela 1 i mapa).

Struktura gruntów według form własności przedstawiała się następująco:

Grupy rejestrowe	ha	%
Powierzchnia geodezyjna ogółem	14317	100,0

1.1 Grunty wchodzące w skład ZWRSP	300	2,10
1.2 Grunty PGL	712	4,97
1.3 Grunty w trwałym zarządzie państw, jedn. organizacyjnych z wyłączeniem gruntów PGL	142	0,99
1.4 Pozostałe grunty Skarbu Państwa	15	0,10
2 Grunty S.P. przekazane w użytkowanie wieczyste	22	0,15
4.1 Grunty tworzące zasób gruntów komunalnych	6	0,04
4.2 Grunty komunalne w zarządzie lub posiadaniu jedn. org. gmin i związków międzygminnych	184	1,29
7.1 Grunty osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych	12738	88,97
7.2 Grunty osób fizycznych nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych	125	0,87
8. Grunty spółdzielni	15	0,10
9. Grunty kościołów i związków wyznaniowych	14	0,10
10. Grunty wspólnot gruntowych	26	0,18
11. Grunty osób prawnych nie zaliczone do grup 1-10	4	0,03
Powierzchnia wyrównawcza	+20	0,14

W strukturze tej podstawową rolę odgrywają grunty osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych. Należy także zwrócić uwagę na 300 ha (2,1 %) gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

4.2. Jakość gruntów

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej według IUNG w Puławach wynosi dla gminy Kłoczew 61,4 pkt Jest to wskaźnik wyższy niż w byłym województwie siedleckim (59,7 pkt), a niższy niż w byłym województwie lubelskim i w kraju. Struktura gruntów ornych w gminie według kompleksów przydatności rolniczej na tle odpowiednich danych ogólnowojevodzkich w byłym województwie lubelskim przedstawia się następująco (według IUNG):

Tab. 1. Kompleksy przydatności rolniczej gruntów ornych

Lp.	Kompleksy	Gmina ha	Gmina %	Woj. %
1.	Razem	8987	100	100
2.	w tym: pszenney bardzo dobry	0	0	10,5
	pszenney dobry	333	3,7	31,2
3.	żytni bardzo dobry	2719	30,3	14,9
4.	żytni dobry	1851	20,6	17,6
5.	żytni słaby	2179	24,2	14
6.	żytni bardzo słaby	1549	17,2	6,4
7.	zbożowo pastewny mocny	17	0,2	3,5
8.	zbożowo pastewny słaby	339	3,8	1,7

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej - woj. lubelskie i woj. siedleckie, IUNG Puławy, 1982.

Z powyższego zestawienia wynika, że jakość gruntów ornych w gminie Kłoczew jest

znacznie gorsza niż przeciętna w byłym województwie lubelskim. W gminie Kłoczew przeważają grunty orne kompleksów żytniego: bardzo dobrego, dobrego i słabego podczas gdy w województwie - pszenne dobrego oraz żytniego dobrego i bardzo dobrego.

Jakość gruntów w gminie Kłoczew według klas bonitacyjnych przedstawia się następująco:

Tab. 2. Jakość gruntów według klas bonitacyjnych

Lp.	Klasy bonitacyjne	Grunty orne - ha	Grunty orne - %	Użytki zielone - ha	Użytki zielone - %
1.	II	0	0	0	0
2.	IIIa	290	3,2	92	6,6
3.	IIIb	1843	20,6		
4.	IVa	1772	19,8	761	54,2
5.	IVb	1334	14,9		
6.	V	2062	23,3	412	29,4
7.	VI	1520	17	121	8,6
8.	VI Rz	106	1,2	17	1,2

Źródło: j.w. - woj. siedleckie

W gminie przeważają gleby średniej jakości. Grunty orne klas: IIIa, IIIb, IVa, IVb stanowią 58,5 %. Klasy V i VI stanowią 40,3 % ich ogólnej powierzchni. Większe powierzchnie najsłabszych gleb (kompleksów żytniego słabego i bardzo słabego) występują. Na pozostałym obszarze przeważają grunty kompleksów żytniego bardzo dobrego i dobrego (patrz mapa glebowo-rolnicza).

4.3. Ugory i odłogi

W Powszechnym Spisie Rolniczym z 1996 roku odnotowano w gminie tylko 35 ha ugorów i odłogów (0,4 % gruntów ornych), co oznacza, że zjawisko odłogowania gruntów nie stanowi w gminie większego problemu.

4.4. Melioracje

Użytki rolne w gminie Kłoczew są w średnim stopniu zmeliorowane. Według danych Wydziału Rolnictwa byłego Urzędu Wojewódzkiego w Siedlcach potrzeby melioracyjne były zaspokojone na koniec 1995 roku w 55,6 %. W późniejszych latach nie nastąpiły pod tym względem istotne zmiany.

4.5. Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych

Gmina posiada korzystniejszą od przeciętnej w byłym województwie lubelskim strukturę obszarową indywidualnych gospodarstw rolnych. Na 1 gospodarstwo przypada (dane PSR 1996) 7,8 ha powierzchni ogólnej, w tym 6,3 ha użytków rolnych (średnio na wsi w województwie odpowiednio - 6,1 i 5,3 ha). Szczegółową strukturę obszarową indywidualnych gospodarstw rolnych przedstawia tablica 3.

Tablica 3. Liczba i powierzchnia indywidualnych gospodarstw i działek rolnych według grup

obszarowych użytków rolnych.

Lp.	Grupy obszarowe (ha uż. roln.)	Liczba gospodarstw		Powierzchnia ogólna	
		szt.	%	ha	%
1.	Ogółem	1 634	100	12310	100
2.	do 1	50	3,1	26	0,2
3.	1-2	102	6,2	206	1,7
4.	2-3	128	7,8	400	3,2
5.	3-5	362	22,2	1807	14,7
6.	5-7	415	25,4	3021	24,5
7.	7-10	378	23,1	3794	30,8
8.	10-15	177	10,8	2599	21,1
9.	15-20	21	1,3	423	3,4
10.	20-30	1	0,1	34	0,3
11.	30-50	-	-	-	-

Źródło: PSR 1996. US Siedlce, 1997. Wyliczenia wskaźników własne.

W gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 10 ha, których było 199 tj. 12,6 % ogólnej liczby gospodarstw (nie licząc działek do 1 ha), koncentrowało się zaledwie 24,9 % ziemi należącej do tych gospodarstw (średnio na wsi w byłym województwie lubelskim - 25,6 %), zaś w gospodarstwach 1 do 5 ha 19,6 % (w województwie - 31,0%). Występuje więc niski stopień koncentracji ziemi w największych gospodarstwach.

Gmina Kłoczew posiada korzystniejszą od średniej w byłym województwie lubelskim sytuację pod względem szachownicy gruntów. Przeciętne gospodarstwo składało się tu z 4,1 działek o średniej powierzchni 1,9 ha, średnio na wsi w województwie odpowiednio 4,6 i 1,3, a średnia odległość od siedliska do najdalszej działki wynosiła 2,1 km, średnia na wsi w województwie 2,7 km.

4.6. Zatrudnienie w rolnictwie

Według Powszechnego Spisu Rolnego 1996 liczba pracujących wyłącznie i głównie w indywidualnych gospodarstwach rolnych (powyżej 1 ha) wynosiła w gminie 3540, co daje wskaźnik 35 osób na 100 ha użytków rolnych. W poszczególnych wsiach wskaźnik ten wahał się od 25 osób we wsiach: Stryj, Wola Zadybska i Zaryte do 49 osób we wsi Czernic (tab. 4 i mapa).

W gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (łącznie z działkami rolnymi) (wg PSR 1996) zamieszkiwało 7265 osób tj. 90,6 % mieszkańców gminy. Porównanie struktury ludności faktycznie zamieszkałej z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (działki rolnej) w gminie w stosunku do średniej w gminach wiejskich lub na obszarach wiejskich w byłym województwie lubelskim przedstawia się następująco:

- liczba kobiet na 100 mężczyzn 98,9 w gminie i 99,6 średnio w gminach wiejskich,
- przeciętna liczba osób w gospodarstwie odpowiednio 4,45 i 3,60,
- udział osób w wieku poprodukcyjnym (18,5 % gm. Kłoczew, 17,3 % tereny wiejskie w byłym woj. lubelskim),
- udział osób w wieku produkcyjnym (odpowiednio 51,2 % i 55,9 %), w tym w wieku mobilnym (34,2 % i 36,9 %),

- poziom wykształcenia mierzony procentowym udziałem osób z danym poziomem wykształcenia wśród ludności zamieszkałej z użytkownikiem gospodarstwa rolnego w wieku 15 lat i więcej. Odpowiednie dane przedstawiają się następująco (w nawiasach podano dane porównawcze dla terenów wiejskich w woj. lubelskim): wyższe 1,49 (2,17), policealne 1,17 (1,50), średnie zawodowe 9,78 (14,18), średnie ogólnokształcące 2,44 (3,41), zasadnicze zawodowe 27,9 (26,3), podstawowe ukończone 43,6 (44,1) i podstawowe nieukończone 13,6 (8,3),
- liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynoszącym 95,2 (średnio na wsi w woj. lubelskim 78,8).

Z przedstawionych porównań wynika, że gmina Kłoczew charakteryzuje się bardziej zaawansowanym procesem defeminizacji i starzenia się ludności. Niekorzystnie dla gminy przedstawia się porównanie wskaźników charakteryzujących poziom wykształcenia. W gminie Kłoczew niższe są odsetki osób z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim ogólnokształcącym i zawodowym i podstawowym ukończonym, nieco wyższy odsetek osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i znacznie wyższy z podstawowym nieukończonym.

Różnice występują również w strukturze gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego i działki rolnej według źródeł utrzymania. W gminie Kłoczew spośród 1634 gospodarstw: 215 tj. 13,2 % utrzymuje się z jednego źródła utrzymania, w tym 200 tj. 12,2 % z pracy w swoim gospodarstwie rolnym, 846, tj. 51,8 % z dwóch źródeł, 573 tj. 35,1 % z trzech źródeł. Odpowiednie wskaźniki porównawcze, średnie dla terenów wiejskich byłego woj. lubelskiego przedstawiają się następująco: 12,0 %, 10,7 %, 53,2 %, 34,8 %. Z porównania danych wynika, że w gminie Kłoczew nieco więcej użytkowników gospodarstw posiada jedno i trzy źródła utrzymania, a mniej dwa.

4.7. Struktura zasiewów

Według danych PSR 1996 w indywidualnych gospodarstwach rolnych było pod zasiewami 8200 ha. Powierzchnia i udział procentowy głównych upraw w ogólnej powierzchni zasiewów przedstawiały się następująco: zboża łącznie z mieszankami - 4979 ha tj. 72,9 % (w tym mieszanki zbożowe 1455 ha tj. 17,7%), ziemniaki - 1556 ha tj. 19,0 %, truskawki 138 ha tj 1,7 %.

W strukturze zasiewów dominują zboża, wśród których zboża tzw. intensywne (pszenica, jęczmień i pszenżyto) zajmowały 810 ha, co stanowiło 9,9 % zasiewów (od 0,7 % w Rzyczynie do 21,7 % w Przykwie (patrz tabela 3 i mapa). Pszenicę uprawiało 578 z 1584 indywidualnych gospodarstw rolnych, a powierzchnia uprawy wynosiła 298 ha, pszenżyto - 506 gospodarstw (454 ha), a jęczmień 79 (58 ha). Powierzchnia pod ziemniakami wynosiła w gospodarstwach indywidualnych 1556 ha, co stanowiło 19,0 % ogólnej powierzchni zasiewów (w skali byłego województwa lubelskiego - 13,0 %). Rośliny przemysłowe praktycznie nie występowały. Niewielki był też areal warzyw (33 ha tj. 0,4 % zasiewów w gminie, 1,59 % w województwie lubelskim). Zwraca uwagę liczący się areal truskawek (137 ha tj. 1,7 % ogólnej powierzchni zasiewów). Największe powierzchnie pod truskawkami (powyżej 10 ha) były we wsiach: Czernic, Kawęczyn, Kłoczew i Przykwa, a największy udział w powierzchni zasiewów (powyżej 2 %) we wsiach: Czernic, Julianów, Kawęczyn, Przykwa, Sosnówka i Wojciechówka.

4.8. Poziom produkcji roślinnej i zwierzęcej

W 1997 r. plony zbóż (24,6 q) i ziemniaków (160 q) były w gminie odpowiednio o 2,1 q i 7 q niższe od średnich wojewódzkich, które wynosiły 26,7 q i 167 q.

Obsada była na 100 ha użytków rolnych (wg PSR 1996) wynosząca 55 sztuk i trzody

chlewnej - 136 sztuk, była znacznie wyższa niż średnio w byłym województwie lubelskim (odpowiednio 35 i 76 sztuk). Zróżnicowanie obsady bydła i trzody chlewnej w przekroju wsi (w indywidualnych gospodarstwach rolnych według wstępnych wyników PSR) ilustrują tabela 4 i mapa.

Wsie z wyższą lub równą w stosunku do średniej w gminie obsadą bydła i trzody chlewnej to: Kłoczew, Janopol, Przykwa, Sosnówka, Wylezin, Kurzelaty, Rybaki i Zaryte - stanowiące zwarty kompleks w południowo-zachodniej części gminy oraz Stryj i Kokoszka w części północnej. Niższą od średniej obsadę zarówno bydła jak i trzody chlewnej posiadały wsie: Nowe Zadybie, Huta Zadybska, Gęsia Wólka Gózd, Padarz Rzyczyna i Wojciechówka (tabela 4 i mapa). Wsie z wyższą obsadą bydła, a niższą trzody chlewnej to: Stare Zadybie, Kąty, Julianów Czernic, Bramka i Sokola, zaś z niższą bydła a wyższą trzody chlewnej: Borucicha, Wygranka, Wola Zadybska i Kawęczyn. Wysoka obsada bydła jest na ogół związana z wysokim udziałem trwałych użytków zielonych w strukturze użytków rolnych.

4.9. Wyposażenie w ciągniki rolnicze

Liczba ciągników rolniczych w indywidualnych gospodarstwach rolnych wynosiła w gminie (wg wstępnych wyników PSR 1996) 1003, co daje wskaźnik 10,1 ciągników na 100 ha użytków rolnych. Występują duże różnice pomiędzy poszczególnymi wsiami (od 4,6 w Hucie Zadybskiej i Rzyczynie do 13,7 w Przykwie). Liczbę ciągników i liczbę osób pracujących wyłącznie i głównie w gospodarstwie rolnym w 1996 roku ilustrują załączone tabela 4 i mapa.

4.10. Budynki, budowle, infrastruktura techniczna i środki produkcji w gospodarstwach rolnych

Według danych Powszechnego Spisu Rolniczego 1996 pewna część powierzchni budynków inwentarskich i gospodarczych pozostawała niewykorzystana. Odsetek powierzchni niewykorzystanych budynków w indywidualnych gospodarstwach rolnych przedstawiał się następująco (w nawiasach podano porównawcze dane średnie w województwie lubelskim):

- obory 1,5% (9,3),
- chlewnie 0,0 % (8,8),
- stodoły 0,3 % (2,6),
- budynki wielofunkcyjne 1,1 % (5,2).

Z powyższego wynika, że w gminie Kłoczew odsetek niewykorzystanych budynków inwentarskich i gospodarczych jest znikomy i nie stanowi większego problemu.

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych posiadających wybrane maszyny rolnicze przedstawiała się (według PSR 1996) następująco:

- kombajny zbożowe	45
- kombajny ziemniaczane	86
- rozsiewacze nawozów	221
- rozrzutniki obornika	631
- kosiarki ciągnikowe	424
- ładowacze chwytakowe	53
- kopaczki do ziemniaków	471
- sadzarki do ziemniaków	575
- przyczepy zbierające	77

– opryskiwacze polowe	439
– opryskiwacze sadownicze	8
– dojarki bankowe	103
– schładzarki do mleka	155

Na podstawie powyższego zestawienia - za stosunkowo dobre można uznać wyposażenie w maszyny do uprawy i zbioru ziemniaków, natomiast słabsze jest wyposażenie w urządzenia do mechanicznego udoju i schładzania mleka, chociaż i tu sytuacja jest lepsza niż w wielu innych gminach.

4.11. Gospodarstwa specjalistyczne, obsługa rolnictwa

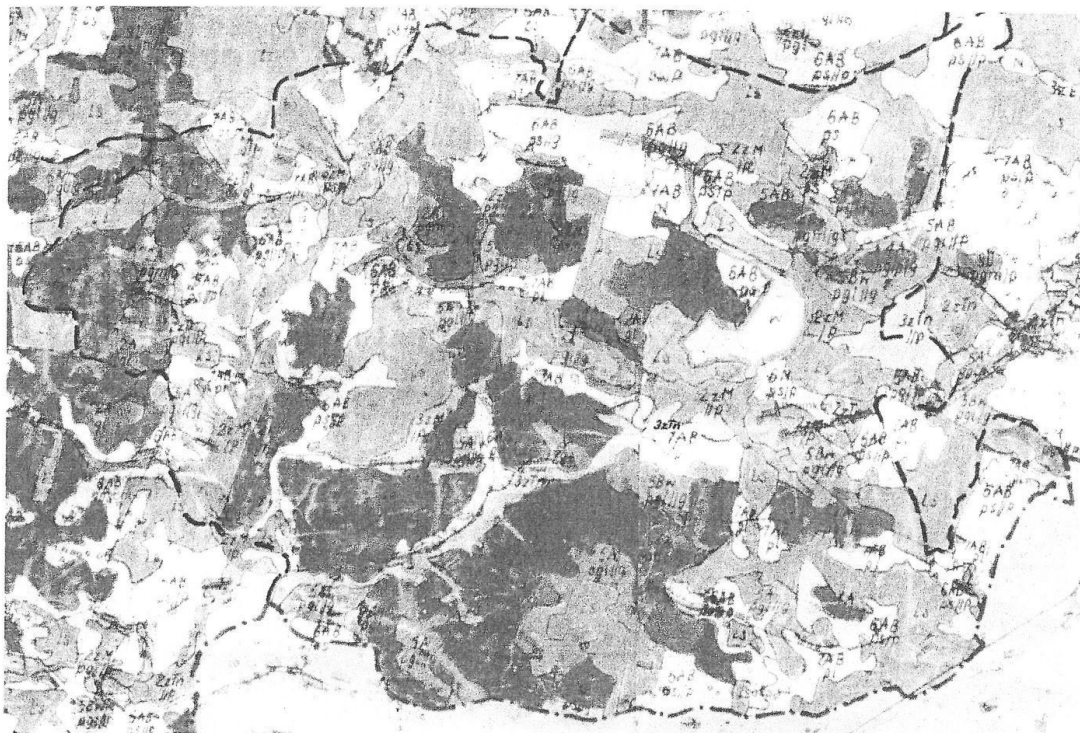
Duża liczba takich maszyn jak kombajny zbożowe, kombajny ziemniaczane, sadzarki do ziemniaków, świadczy o nastawieniu gospodarstw na określone kierunki produkcji (uprawę zbóż i ziemniaków). Dobre wyposażenie gospodarstw we własne maszyny i urządzenia minimalizuje zapotrzebowanie na rolnicze usługi produkcyjne. Obsługę gospodarstw w zakresie zaopatrzenia w środki do produkcji rolnej oraz ludności w podstawowe artykuły prowadzi Gminna Spółdzielnia "SCh" oraz podmioty prywatne. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON, skupiają się w większych miejscowościach. Największa liczba tych podmiotów (według stanu w marcu 1998 r.) występowała we wsi gminnej Kłoczew (44). Kolejne miejsca zajmowały: Stare Zadybie (16), Janopol i Wola Zadybska (po 11), Gęsia Wólka i Stryj (po 8) oraz Kawęczyn i Przykwa (po 7). Duże rozproszenie podmiotów prowadzących różnorodną działalność sprawia, że są one dostępne dla poszczególnych gospodarstw domowych w stosunkowo bliskiej odległości (we własnej lub sąsiedniej wsi).

Wnioski:

- Rolnictwo jest podstawową funkcją gminy Kłoczew. Z gospodarstwami i działkami rolnymi jest związana większość jej mieszkańców. Gmina charakteryzuje się: zróżnicowanymi warunkami naturalnymi, przeciętną strukturą obszarową gospodarstw, niezłym wyposażeniem w środki produkcji, stosunkowo niskim poziomem produkcji roślinnej i dość wysokim poziomem produkcji zwierzęcej. Gmina należy do rejonu, gdzie tradycyjnie utrzymuje się wysoka obsada trzody chlewnej.
- Poziom i kierunki produkcji są w wysokim stopniu dostosowane do warunków naturalnych. W południowo-zachodniej części gminy, gdzie jakość gleb jest wyższa, ma miejsce wyższa od średniej w gminie obsada zarówno bydła jak i trzody chlewnej. W produkcji roślinnej na dobrych glebach uprawia się więcej zbóż tzw. intensywnych (pszenicy, pszenżyta i jęczmienia). We wsiach: Kłoczew, Przykwa i Sosnówka stanowią one ponad 20 % ogólnej powierzchni zasiewów. Zakład Hortex w Rykach sprawia, że w gminie uprawia się dość dużo truskawek. W perspektywie nie przewiduje się większych zmian w kierunkach produkcji. Należy dążyć do umacniania istniejącej specjalizacji.
- W przyszłości większe szansę na rozwój mają gospodarstwa większe obszarowo lub specjalistyczne. Wynika to z zasad polityki rolnej państwa w kontekście procesów integracyjnych z Unią Europejską. W tej sytuacji zasadniczym problemem w gminie staje się wspieranie procesu dalszych przekształceń w strukturze gospodarstw. Wymaga to wdrażania przez organy państwowe odpowiednich instrumentów polityki rolnej stymulujących te przekształcenia, a ze strony samorządu lokalnego i zainteresowanych grup ludności - umiejętnego korzystania z tych instrumentów.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY KŁOCZEW

MAPA GLEBOWO-ROLNICZA

LEGENDA

KOMPLEKSY PRZYDATNOŚCI ROLNICZEJ GLEB

- Kompleksy gleb ornych**
- 1. Kompleks pszeniczny bardzo dobry
  - 2. Kompleks pszeniczny dobry
  - 3. Kompleks pszeniczny wadliwy
  - 4. Kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)
  - 5. Kompleks żytni dobry
  - 6. Kompleks żytni słaby
  - 7. Kompleks żytni b. słaby (żytnio-lubinowy)
  - 8. Kompleks zbożowo-pastewny mocny
  - 9. Kompleks zbożowo-pastewny słaby
- Kompleksy trwałych użytków zielonych**
- 1z. Użytki zielone bardzo dobre i dobre
  - 2z. Użytki zielone średnie
  - 3z. Użytki zielone słabe i bardzo słabe
- Gleby rolniczo nieprzydatne (nadające się pod zalesienie)**
- RN. Lasy
  - Tz. Tereny zabudowane (miejskie i osiedlowe)
  - W. Wody
  - N. Nieużytki rolnicze

TYPY GLEB

- A. Gleby pseudobielicowe
- B. Gleby brunatne właściwe
- Bw. Gleby brunatne wylugowane i kwaśne
- AB. Gleby piaskowe różnych typów genetycznych
- D. Czarna ziemia
- G. Gleby glejowe
- E. Gleby mułowo-torfowe
- T. Gleby torfowe I murszowo-torfowe
- M. Gleby murszowo-mineralne
- F. Mady

RODZAJE I GATUNKI GLEB

- n. Torfyz niski
- Gleby piaskowe**
- pl. Piaszki luźne
- ps. Piaszki słabo gliniaste
- pgl. Piaszki gliniaste lekkie
- pgm. Piaszki gliniaste mocne
- Gleby gliniaste**
- gl. Gliny lekkie
- gs. Gliny średnie
- gc. Gliny ciężkie
- Gleby pylowe**
- plz. Pylizy zwykłe
- plf. Pylizy ilaste
- i. Gleby ilaste

Gleby aluwialne

- bl. Mady bardzo lekkie
- l. Mady lekkie
- s. Mady średnie
- c. Mady ciężkie i bardzo ciężkie

OZNACZENIA DODATKOWE

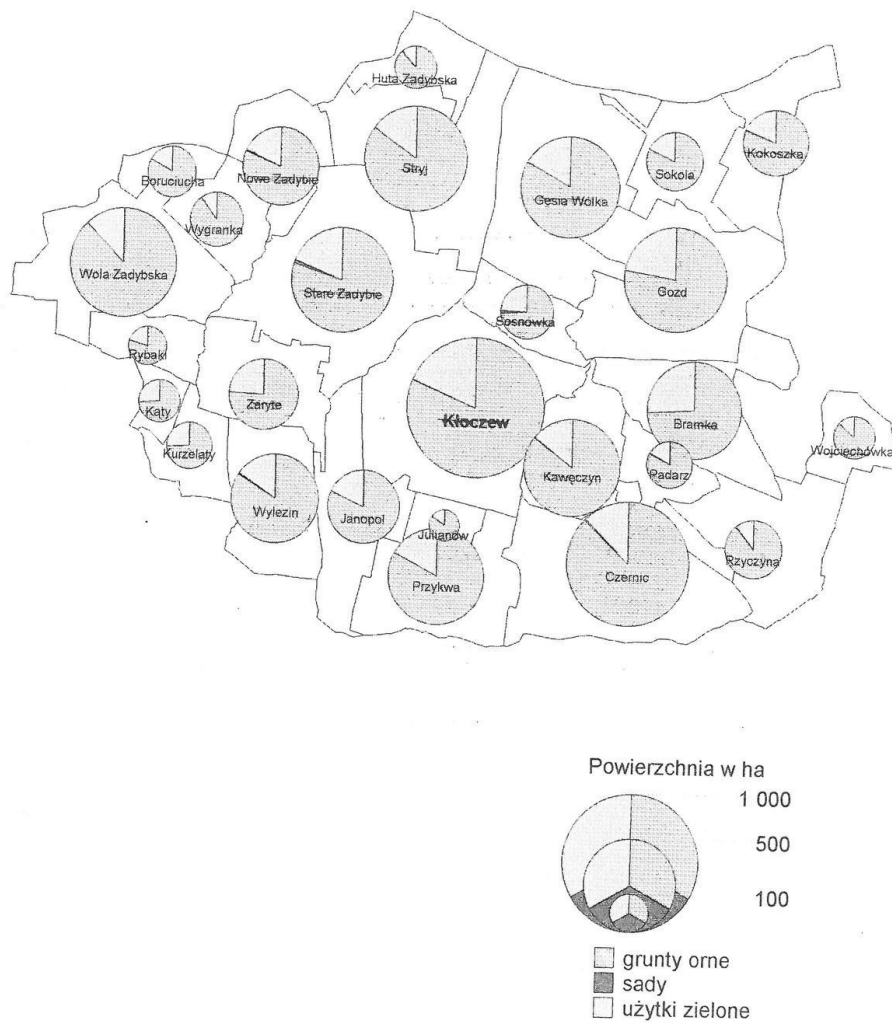
- Oznaczenia składu mechanicznego podłoża
- z. Żwir
  - p. Piasek luźny lub słabo gliniasty
  - pg. Piasek gliniasty
  - g. Gлина (lekka, średnia lub ciężka)
  - pl. Pyl
  - l. II
  - T. Skala organogeniczna (torf)
  - w. Wapno łukowe

Podłoże zalega (zmiana składu mechanicznego następuje):
I - płytko (do 50 cm)
II - średnio głęboko lub głęboko (poniżej 50 cm)
Znak "p" dopisany do składu mechanicznego poziomu A, (np. pgm) oznacza pylałość.

Źródło: Instytut Uprawy i Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
Mapa glebowo-rolnicza w skali 1:100000

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO G M I N Y K Ł O C Z E W

UŻYTKI ROLNE W INDYWIDUALNYCH GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 1996 R.

Źródło: Powszechny Spis Rolniczy, zestawienie zbiorcze dla gminy.
Opracowanie własne.

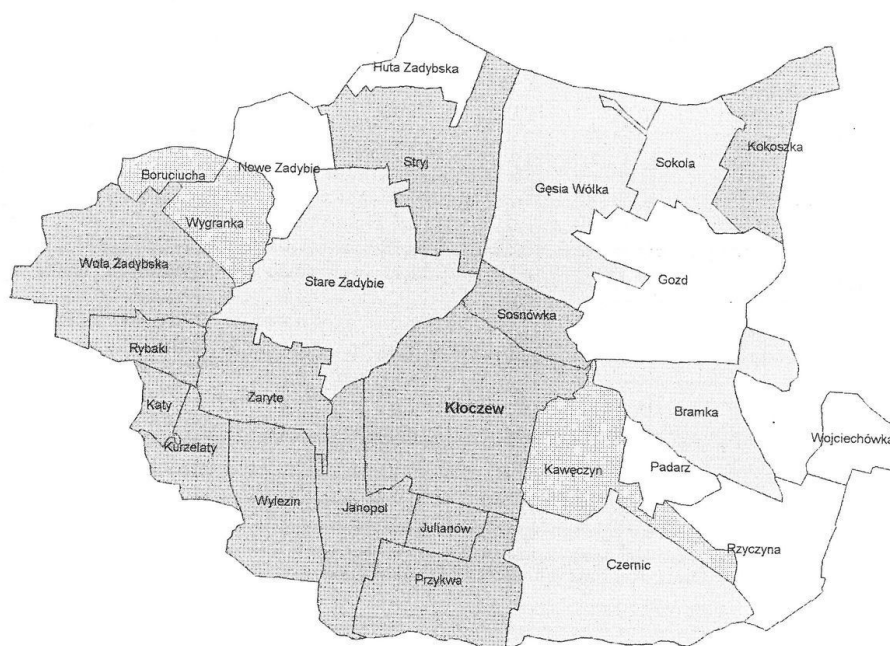
Tabl. 1. Użytkowanie gruntów w indywidualnych gospodarstwach rolnych w 1996 r.

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia ogólna w ha	Użytki rolne w ha	Grunty orne w ha	Sady w ha	Użytki zielone w ha	Użytki rolne w % pow. ogólnej	Grunty orne w % UR	Sady w %UR	Użytki zielone w % UR
1.	Gmina Kłoczew	12287	9983	8215	15,80	1752	81,2	82,3	0,2	17,5
2.	Boruciucha	205	178	148	0,00	30	86,8	83,1	0,0	16,9
3.	Bramka	666	530	392	0,00	138	79,6	74,0	0,0	26,0
4.	Czernic	941	796	696	1,60	98	84,6	87,4	0,2	12,3
5.	Gęsia Wólka	808	573	476	0,00	97	70,9	83,1	0,0	16,9
6.	Gózd	735	592	460	0,00	132	80,5	77,7	0,0	22,3
7.	Huta Zadybska	157	130	115	0,00	15	82,8	88,5	0,0	11,5
8.	Janopol	374	329	269	0,00	60	88,0	81,8	0,0	18,2
9.	Julianów	88	77	65	0,00	12	87,5	84,4	0,0	15,6
10.	Kawęczyn	596	516	441	0,00	75	86,6	85,5	0,0	14,5
11.	Kąty	154	123	91	0,00	32	79,9	74,0	0,0	26,0
12.	Kłoczew	1130	988	802	1,38	185	87,4	81,2	0,1	18,7
13.	Kokozka	339	273	221	0,15	52	80,5	81,0	0,1	19,0
14.	Kurzelaty	216	148	110	0,00	38	68,5	74,3	0,0	25,7
15.	Nowe Zadybie	454	349	284	0,15	65	76,9	81,4	0,0	18,6
16.	Padarz	208	152	126	0,00	26	73,1	82,9	0,0	17,1
17.	Przykwa	623	532	441	0,00	91	85,4	82,9	0,0	17,1
18.	Rybaki	147	115	91	0,00	24	78,2	79,1	0,0	20,9
19.	Rzyczyna	270	219	195	0,00	24	81,1	>89,0	0,0	11,0
20.	Sokoła	262	213	174	0,00	39	81,3	81,7	0,0	18,3
21.	Sosnówka	247	202	149	3,85	49	81,8	73,8	1,9	24,3
22.	Stare Zadybie	736	620	496	6,37	118	84,2	80,0	1,0	19,0
23.	Stryj	785	614	520	0,00	94	78,2	84,7	0,0	15,3
24.	Wojciechówka	166	133	115	0,00	18	80,1	86,5	0,0	13,5
25.	Wola Zadybska	786	630	553	0,00	77	80,2	87,8	0,0	12,2
26.	Wygranka	252	199	179	0,00	20	79,0	89,9	0,0	10,1
27.	Wylezin	542	447	375	2,30	70	82,5	83,9	0,5	15,7
28.	Zaryte	400	305	231	0,00	74	76,3	75,7	0,0	24,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie surowych wyników Powszechnego Spisu Rolnego (zestawienie zbiorcze dla gminy)

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO G M I N Y K Ł O C Z E W

POZIOM I KIERUNKI PRODUKCJI

Poziom i kierunki produkcji

■ Ri - wysoka intensywność produkcji	(13)
■ Rb - średnia intensywność, nastawienie na chów bydła	(5)
■ Rt - średnia intensywność, nastawienie na chów trzody chlewnej	(3)
■ Re - niska intensywność produkcji	(6)

Źródło: Powszechny Spis Rolny, zestawienie zbiorcze dla gminy,
Opracowanie własne.

Tabl. 3. Struktura zasiewów w indywidualnych gospodarstwach rolnych w 1996 r. w procentach

Lp.	Miejscowość	Zboża ogółem	Zboża intensywne	Mieszanki zbożowe	Ziemniaki	Warzywa	Truskawki
1.	Gmina Kłoczew	55,2	9,9	17,7	19,0	0,4	1,7
2.	Boruciucha	60,6	9,0	21,8	13,2	0,4	0,5
3.	Bramka	66,5	3,3	7,2	24,5	0,3	1,8
4.	Czernic	50,9	5,5	19,7	20,1	0,5	2,9
5.	Gęsia Wólka	57,0	3,0	16,5	19,0	0,4	1,3
6.	Gózd	68,7	5,8	8,7	18,3	0,2	0,9
7.	Huta Zadybska	71,2	1,2	0,0	26,1	1,0	0,0
8.	Janopol	52,9	17,0	23,8	18,1	0,5	1,8
9.	Julianów	44,7	11,5	26,4	22,4	0,6	2,2
10.	Kawęczyn	52,3	4,1	15,4	21,7	0,5	2,8
11.	Kąty	45,5	12,2	27,7	14,4	0,5	0,5
12.	Kłoczew	52,4	20,4	20,2	20,6	0,5	1,9
13.	Kokoszka	46,9	3,5	18,8	29,5	0,4	1,6
14.	Kurzelaty	54,1	11,2	20,8	15,1	1,2	0,8
15.	Nowe Zadybie	67,4	3,6	13,9	15,5	0,3	1,2
16.	Padarz	47,2	5,7	13,1	23,9	0,0	1,4
17.	Przykwa	43,7	21,7	26,6	18,1	0,0	3,3
18.	Rybaki	52,2	11,6	24,9	14,8	0,5	1,1
19.	Rzyczyna	70,0	0,7	8,3	17,8	0,0	1,7
20.	Sokola	65,0	3,7	7,7	21,1	0,5	1,1
21.	Sosnówka	48,3	20,2	19,7	26,7	0,8	3,0
22.	Stare Zadybie	50,5	14,4	21,3	19,7	0,2	1,4
23.	Stryj	52,6	8,6	20,6	18,2	0,3	1,1
24.	Wojciechówka	64,2	3,2	2,3	22,2	0,0	2,6
25.	Wola Zadybska	47,2	14,2	25,4	13,7	0,4	0,7
26.	Wygranka	66,9	1,8	10,4	17,1	0,2	1,1
27.	Wylezin	52,2	13,0	21,1	11,7	0,5	1,7
28.	Zaryte	63,3	11,4	13,4	14,2	0,9	0,9

Źródło: wyliczenia własne na podstawie surowych wyników Powszechnego Spisu Rolnego (zestawienie zbiorcze dla gminy)

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY KŁOCZEW

ZBOŻA INTENSYWNE W INDYWIDUALNYCH GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 1996 R.

W % ogólnej powierzchni zasiewów
(...) liczba miejscowości

0,7 do 5	(10)
5 do 10	(6)
10 do 15	(8)
15 do 20	(1)
20 do 21,7	(3)

Źródło: Powszechny Spis Rolniczy, zestawienie zbiorcze dla gminy.
Opracowanie własne.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY KŁOCZEW

OBSADA BYDŁA I TRZODY CHLEWNEJ
W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W 1996 R.
Stan w czerwcu

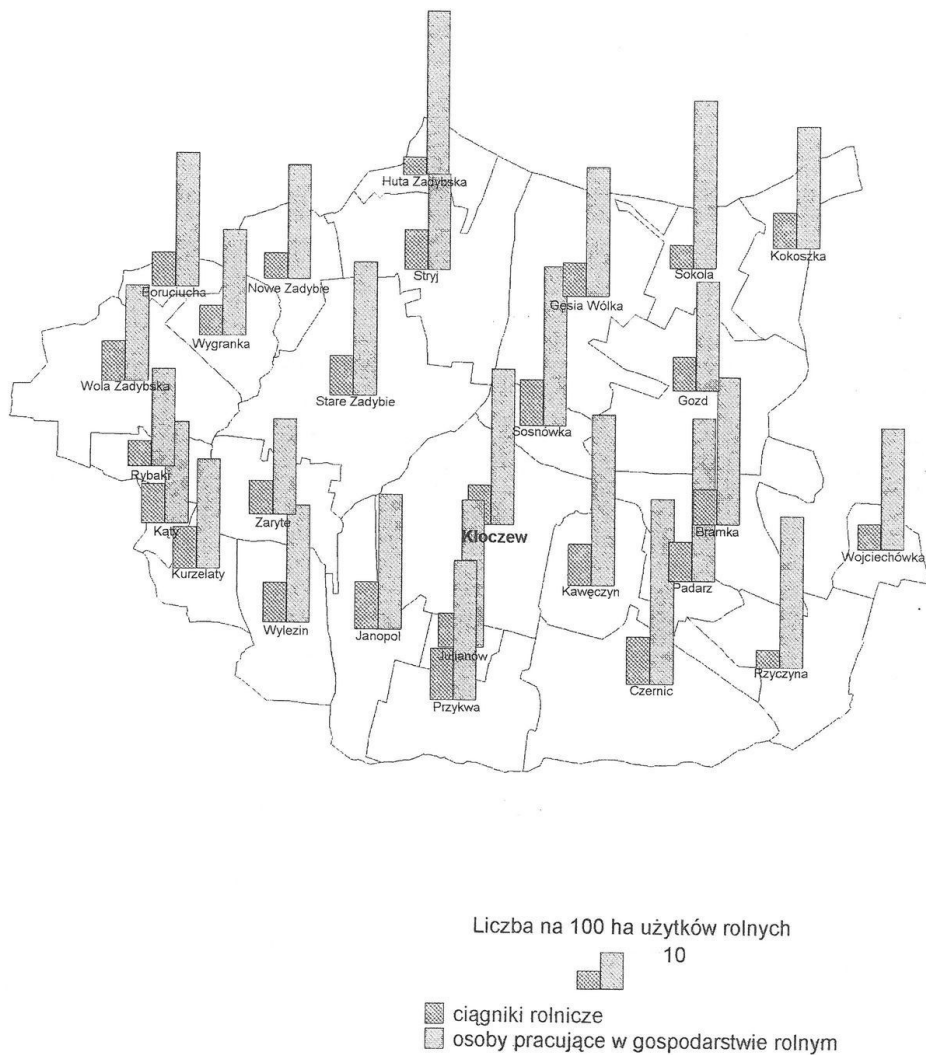
Obsada na 100 ha UR w stosunku do średniej w gminie

- ▨ bydła i trzody chlewnej wyższa (10)
- ▤ bydła wyższa, a trzody chlewnej niższa (6)
- ▧ bydła niższa, a trzody chlewnej wyższa (4)
- ▩ bydła i trzody chlewnej niższa (7)

Źródło: Powszechny Spis Rolny, zestawienie zbiorcze dla gminy.
Opracowanie własne.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO G M I N Y K Ł O C Z E W

CIĄGNIKI ROLNICZE I PRACUJĄCY
W INDYWIDUALNYCH GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 1996 R.

Źródło: Powszechny Spis Rolniczy, zestawienie zbiorcze dla gminy.
Opracowanie własne.

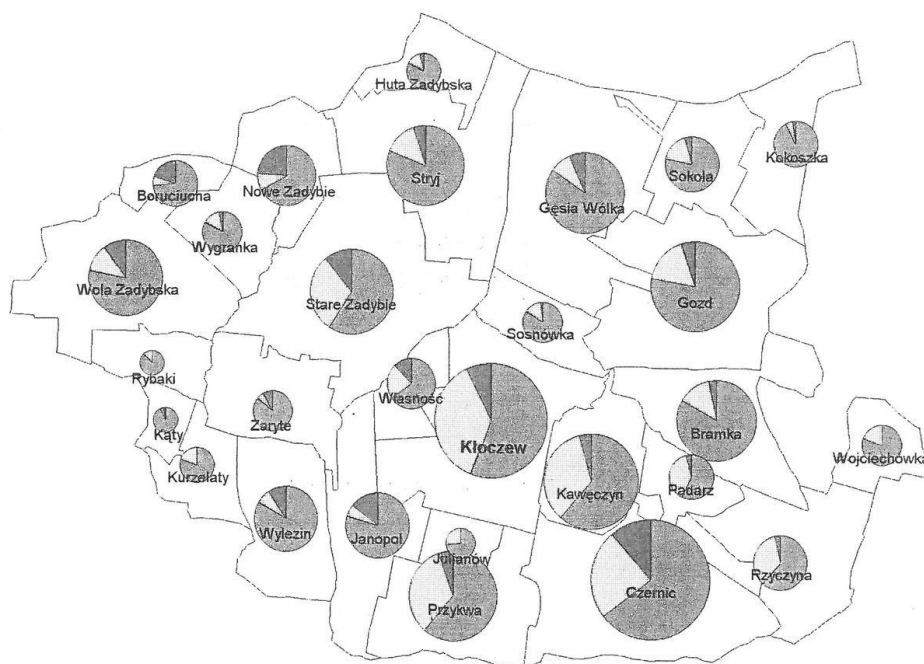
Tabl. 4. Zwierzęta gospodarskie, ciągniki rolnicze i ludność w indywidualnych gospodarstwach rolnych w 1996 r.

Lp.	Miejscowość	Bydło	Krowy	Trzoda chlewna	Ciągniki rolnicze	Ludność w gospodarstwach	Pracujący w gospodarstwie	w liczbach bezwzględnych				na 100 ha użytków rolnych			
								Bydło	Trzoda chlewna	Ciągniki rolnicze	Pracujący w gospodarstwie	Bydło	Trzoda chlewna	Ciągniki rolnicze	Pracujący w gospodarstwie
1.	Gmina Kłoczew	5434	3566	13557	1002	7336	3540	54	136	10,0	35				
2.	Boruciucha	76	51	336	16	113	63	43	189	9,0	35				
3.	Bramka	292	189	494	50	353	205	55	93	9,4	39				
4.	Czernic	436	302	1036	100	813	387	55	130	12,6	49				
5.	Gęsia Wólka	301	204	599	50	380	196	53	105	8,7	34				
6.	Gózd	314	236	457	52	386	169	53	77	8,8	29				
7.	Huta Zadybska	51	35	109	6	93	56	39	84	4,6	43				
8.	Janopol	209	135	515	41	231	117	64	157	12,5	36				
9.	Julianów	44	29	93	7	56	30	57	121	9,1	39				
10.	Kawęczyn	261	208	709	58	506	234	51	137	11,2	45				
11.	Kąty	109	60	118	13	59	33	89	96	10,6	27				
12.	Kłoczew	539	352	1408	106	889	408	55	143	10,7	41				
13.	Kokoszka	153	83	465	26	153	88	56	170	9,5	32				
14.	Kurzelaty	98	64	227	16	83	43	66	153	10,8	29				
15.	Nowe Zadybie	161	107	389	24	236	106	46	111	6,9	30				
16.	Padarz	71	58	141	16	121	65	47	93	10,5	43				
17.	Przykwa	341	211	736	73	402	199	64	138	13,7	37				
18.	Rybaki	66	35	161	8	55	30	57	140	7,0	26				
19.	Rzyczyna	80	54	192	10	198	87	37	88	4,6	40				
20.	Sokoła	128	84	182	13	202	94	60	85	6,1	44				
21.	Sosnówka	126	84	288	24	131	84	62	143	11,9	42				
22.	Stare Zadybie	342	218	721	64	471	220	55	116	10,3	35				
23.	Stryj	360	247	1241	65	359	151	59	202	10,6	25				
24.	Wojciechówka	63	31	138	9	114	43	47	104	6,8	32				
25.	Wola Zadybska	308	179	1486	65	414	160	49	236	10,3	25				
26.	Wygranka	93	57	292	16	92	56	47	147	8,0	28				
27.	Wylezin	243	146	608	46	282	139	54	136	10,3	10,3				
28.	Zaryte	169	107	416	28	144	77	55	136	9,2	25				

Źródło: opracowanie własne na podstawie surowych wyników Powszechnego Spisu Rolnego (zestawienie zbiorcze dla gminy)

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO G M I N Y K Ł O C Z E W

LUDNOŚĆ PRACUJĄCA GŁÓWNIEM W SWOIM
GOSPODARSTWIE ROLNYM W 1988 R. /wg NSP/

Liczba pracujących w gospodarstwach

Ludność w gospodarstwach domowych z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego w 1988 roku (według NSP)

Lp.	Miejscowość	Ogółem	Czynni zawodowo razem	Pracujący			Wskaźniki w % ludności ogółem			
				głównie w rolnictwie	dodatkowo w rolnictwie	wyłącznie poza rolnictwem	czynni zawodowo razem	pracujący głównie w rolnictwie	pracujący dodatkowo w rolnictwie	pracujący wyłącznie poza rolnictwem
1.	Gm. Kłoczew	6990	4240	3032	886	322	60,7	43,4	12,7	4,6
2.	Boruciucha	129	80	59	5	16	62,0	45,7	3,9	12,4
3.	Bramka	349	220	183	30	7	63,0	52,4	8,6	2,0
4.	Czernic	685	435	281	104	50	63,5	41,0	15,2	7,3
5.	Gęsia Wólka	384	228	193	20	15	59,4	50,3	5,2	3,9
6.	Gózd	437	270	210	46	14	61,8	48,1	10,5	3,2
7.	Huta Zadybska	84	46	38	6	2	54,8	45,2	7,1	2,4
8.	Janopol	251	151	120	9	22	60,2	47,8	3,6	8,8
9.	Julianów	49	41	30	11	0	83,7	61,2	22,4	0,0
10.	Kawęczyn	459	284	174	98	12	61,9	37,9	21,4	2,6
11.	Kąty	51	29	27	1	1	56,9	52,9	2,0	2,0
12.	Kłoczew	679	416	233	153	30	61,3	34,3	22,5	4,4
13.	Kokoszka	130	76	70	4	2	58,5	53,8	3,1	1,5
14.	Kurzelaty	79	55	44	11	0	69,6	55,7	13,9	0,0
15.	Nowe Zadybie	234	130	87	12	31	55,6	37,2	5,1	13,2
16.	Padarz	130	73	42	28	3	56,2	32,3	21,5	2,3
17.	Przykwa	412	259	158	87	14	62,9	38,3	21,1	3,4
18.	Rybaki	54	32	28	4	0	59,3	51,9	7,4	0,0
19.	Rzyczyna	193	111	68	39	4	57,5	35,2	20,2	2,1
20.	Sokola	177	109	85	19	5	61,6	48,0	10,7	2,8
21.	Sosnówka	116	71	60	10	1	61,2	51,7	8,6	0,9
22.	Stare Zadybie	436	252	149	75	28	57,8	34,2	17,2	6,4
23.	Stryj	397	219	177	31	11	55,2	44,6	7,8	2,8
24.	Własność	157	98	64	22	12	62,4	40,8	14,0	7,6
25.	Wojciechówka	103	66	53	13	0	64,1	51,5	12,6	0,0
26.	Wola Zadybska	319	203	159	24	20	63,6	49,8	7,5	6,3
27.	Wygranka	99	65	54	9	2	65,7	54,5	9,1	2,0
28.	Wylezin	250	151	126	11	14	60,4	50,4	4,4	5,6
29.	Zaryte	147	70	60	4	6	47,6	40,8	2,7	4,1

Źródło: tabulogramy z wynikami NSP w MBPPiRR OT w Siedlcach. Wyliczenia wskaźników własne.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kłoczew

Ludność w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego w 1988 r. (wg NSP)

nr_obr	Nazwa	0	Czr	Pg	Pd	Pwp	Czr_o	Pg_o	Pd_o
1.	gm. Kłoczew	6990	4240	3032	886	322	60,7	43,4	12,7
2.	Boruciucha	129	80	59	5	16	62,0	45,7	3,9
3.	Bramka	349	220	183	30	7	63,0	52,4	8,6
4.	Czernic	685	435	281	104	50	63,5	41,0	15,2
5.	Gęsia Wólka	384	228	193	20	15	59,4	50,3	5,2
6.	Gozd	437	270	210	46	14	61,8	48,1	10,5
7.	Huta Zadybska	84	46	38	6	2	54,8	45,2	7,1
8.	Janopol	251	151	120	9	22	60,2	47,8	3,6
9.	Julianów	49	41	30	11	0	83,7	61,2	22,4
10.	Kawęczyn	459	284	174	98	12	61,9	37,9	21,4
11.	Kąty	51	29	27	1	1	56,9	52,9	2,0
12.	Kłoczew	679	416	233	153	30	61,3	34,3	22,5
13.	Kokoszka	130	76	70	4	2	58,5	53,8	3,1
14.	Kurzelaty	79	55	44	11	0	69,6	55,7	13,9
15.	Nowe Zadybie	234	130	87	12	31	55,6	37,2	5,1
16.	Padarz	130	73	42	28	3	56,2	32,3	21,5
17.	Przykwa	412	259	158	87	14	62,9	38,3	21,1
18.	Rybaki	54	32	28	4	0	59,3	51,9	7,4
19.	Rzyczyna	193	111	68	39	4	57,5	35,2	20,2
20.	Sokola	177	109	85	19	5	61,6	48,0	10,7
21.	Sosnowka	116	71	60	10	1	61,2	51,7	8,6
22.	Stare Zadybie	436	252	149	75	28	57,8	34,2	17,2
23.	Stryj	397	219	177	31	11	55,2	44,6	7,8
24.	Własność	157	98	64	22	12	62,4	40,8	14,0
25.	Wojciechówka	103	66	53	13	0	64,1	51,5	12,6
26.	Wola Zadybska	319	203	159	24	20	63,6	49,8	7,5
27.	Wygranka	99	65	54	9	2	65,7	54,5	9,1
28.	Wylezin	250	151	126	11	14	60,4	50,4	4,4
29.	Zaryte	147	70	60	4	6	47,6	40,8	2,7

Objaśnienia:

O – ogółem,

Czr - czynni zawodowo razem, pracujący w gospodarstwie: Pg - głównie, Pd - dodatkowo, Pwp - wył. poza gosp.

Wskaźniki % do ogółu ludności: Czr_o - cz. zaw. razem, Pg_o - prac. gł., Pd_o - prac. dod., Pwp_o - prac. wył. poza gosp.

Podmioty z rejestru regon według miejscowości

Lp.	Miejscowość	Podmioty według liczby pracujących - stan na 15 I 1997 r.					Razem-stan na 4 III 1998 r.
		razem	do 5	6 do 10	10 do 20	20 do 100	
1.	gm. Kłoczew	135	116	7	8	4	154
2.	Boruciucha	1	1	0	0	0	1
3.	Bramka	3	3	0	0	0	4
4.	Czernic	6	5	1	0	0	4
5.	Gęsia Wólka	8	7	1	0	0	8
6.	Gozd	4	3	0	1	0	5
7.	Huta Zadybska	1	1	0	0	0	1
8.	Janopol	9	9	0	0	0	11
9.	Julianów	0	0	0	0	0	0
10.	Kawęczyn	7	6	0	1	0	7
11.	Kąty	1	1	0	0	0	1
12.	Kłoczew	38	29	3	3	3	44
13.	Kokoszka	1	1	0	0	0	2
14.	Kurzelaty	2	2	0	0	0	2
15.	Nowe Zadybie	7	7	0	0	0	6
16.	Padarz	0	0	0	0	0	0
17.	Przykwa	7	6	0	1	0	7
18.	Rybaki	4	4	0	0	0	3
19.	Rzyczyna	0	0	0	0	0	0
20.	Sokoła	0	0	0	0	0	1
21.	Sosnówka	1	1	0	0	0	0
22.	Stare Zadybie	11	8	2	1	0	16
23.	Stryj	6	6	0	0	0	8
24.	Własność	4	3	0	0	1	5
25.	Wojciechówka	0	0	0	0	0	0
26.	Wola Zadybska	9	8	0	1	0	11
27.	Wygranka	1	1	0	0	0	1
28.	Wylezin	3	3	0	0	0	4
29.	Zaryte	1	1	0	0	0	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazów z rejestru REGON

Wykaz podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON
Stan na 4 marca 1998 roku

Lp.	Np	Ad 1	Kp	Ad 2
1.	Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Kłoczewie	Własność 19	08-454	Kłoczew
2.	Bank Spółdzielczy w Kłoczewie	Kłoczew	08-454	Kłoczew
3.	Urząd Gminy w Kłoczewie	Kłoczew	08-454	Kłoczew
4.	Szkoła Podstawowa w Kłoczewie	Kłoczew 177	08-454	Kłoczew
5.	Gminny Ośrodek Kultury w Kłoczewie	Kłoczew	08-454	Kłoczew
6.	Szkoła Podstawowa w Czernicu	Czernic 95	08-454	Kłoczew
7.	Szkoła Podstawowa w Gęziej Wólce	Gęsia Wólka 43	08-454	Kłoczew
8.	Szkoła Podstawowa w Goździe	Gozd109a	08-454	Kłoczew
9.	Szkoła Podstawowa w Kawęczynie	Kawęczyn 4	08-454	Kłoczew
10.	Szkoła Podstawowa w Przykwie	Przykwa 60a	08-454	Kłoczew
11.	Szkoła Podstawowa w Woli Zadybskiej	Wola Zadybska 82	08-456	Wola Zadybska
12.	Szkoła Podstawowa im. 1 Pułku Lotnictwa	Zadybie Stare 118	08-454	Kłoczew
13.	Zakład produkcyjno-usługowo-handlowy	Zadybie Stare 95	08-454	Kłoczew
14.	Szkoła Podstawowa w Kłoczewie szkoła fil.	Wylezin 1	08-454	Kłoczew
15.	Sklep z artykułami przemysłowymi Tomasz K.	Zadybie Stare 70	08-454	Kłoczew
16.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłoczewie	Kłoczew 133	08-454	Kłoczew
17.	Gminna Biblioteka w Kłoczewie	Kłoczew 133	08-454	Kłoczew
18.	Przedsiębiorstwo handlowo-hurtowe	Gozd 24	08-452	Kłoczew
19.	P.M.B. "Madok" spółka cywilna w Hucie Zadybskiej	Huta Zadybska 10	08-454	Kłoczew
20.	Apteka mgr farmacji Tadeusz Głośniak w Kłoczewie	Kłoczew 133	08-454	Kłoczew
21.	Tartak Ragus Tadeusz w Rybakach	Rybak 5	08-452	Wola Zadybska
22.	Punkt skupu owoców Żmuda Teresa w Przykwie	Przykwa 4	08-454	Kłoczew
23.	Żwirownia Głodek Henryk w Kurzelatach	Kurzelaty 8	08-454	Kłoczew
24.	Kółko Rolnicze w Woli Zadybskiej	Wola Zadybska 25	08-456	Wola Zadybska
25.	Zakład stolarski Łukasiak Stanisław w Kawęczynie	Kawęczyn 1	08-454	Kłoczew
26.	Zakład handlowo-usługowy hurtowy obrót	Kłoczew 182	08-454	Kłoczew
27.	Hurt-detale artykułami przemysłowymi i spożywczymi	Stryj 33	08-454	Kłoczew
28.	Król Władysław w Kłoczewie	Kłoczew 1	08-454	Kłoczew
29.	Usługi transportowe Beczek Ryszard w Woli Zadybskiej	Wola Zadybska 43	08-546	Wola Zadybska
30.	Handel obwoźny Siwek Teresa	Zadybie Nowe 26	08-454	Kłoczew
31.	Sklep spożywczo-przemysłowy Wiesław Mro	Czernic 100	08-454	Kłoczew
32.	Bany Andrzej w Kłoczewie	Kłoczew 72	08-454	Kłoczew
33.	Celej Ireneusz	Kłoczew 171	08-454	Kłoczew

34.	Górski Kazimierz w Czernicu	Czernic 112	08-454	Kłoczew
35.	Firma handlowa Zbigniew Gradek w Starym Zadybiu	Zadybie Stare 93	08-454	Kłoczew
36.	Młyn gospodarczy Grodzicki Ryszard w Kłoczewie	Kłoczew 105	08-454	Kłoczew
37.	Usługi geodezyjno-kartograficzne Gruza	Zadybie Stare 81	08-454	Kłoczew
38.	Zakład betoniarski Kania Jerzy w Janopolu	Janopol31	08-454	Kłoczew
39.	Biuro usług geodezyjno-kartograficznych	Własność 13	08-454	Kłoczew
40.	Komar Stanisław w Przykwie	Przykwa 25	08-454	Kłoczew
41.	Zakład instalatorstwa elektrycznego	Zadybie Stare 55	08-454	Kłoczew
42.	Łukasik Ryszard w Janopolu	Janopol	08-454	Kłoczew
43.	Łysoń Stanisław w Janopolu	Janopol 5	08-454	Kłoczew
44.	Zakład murarski Mróz Jan w Zadybiu Nowym	Zadybie Nowe 17	08-454	Kłoczew
45.	Transport handel artykułów różnych Mróz	Kłoczew 167	08-454	Kłoczew
46.	Młynarstwo Nowaczyk Andrzej	Wylezin 43	08-454	Kłoczew
47.	Usługi murarskie betoniarskie Nowaczyk Jan	Kłoczew 76	08-454	Kłoczew
48.	Zakład betoniarski Adam Piecek	Własność 20	08-454	Kłoczew
49.	Usługi geodezyjno-kartograficzne Krzysztof	Rybaki 2	08-456	Wola Zadybska
50.	Rodak Kazimierz w Kłoczewie	Kłoczew 11a	08-454	Kłoczew
51.	Sklep ogólnospożywczy Stoń Lucyna w Kłoczewie	Kłoczew 12a	08-454	Kłoczew
52.	Zakład mechaniki pojazdowej Edward Syrok	Zadybie Nowe 34	08-454	Kłoczew

5. Uwarunkowania wynikające z infrastruktury społecznej

5.1. Charakterystyka demograficzna gminy

5.1.1. Liczba ludności

Na 31.12.1999 r. gmina Kłoczew liczyła 7803 osoby. Na 1 km² przypadało 55 osób, co oznacza, że należy ona do słabo zaludnionych terenów województwa lubelskiego.

5.1.2. Rozmieszczenie ludności

Ludność rozmieszczona jest nierównomiernie. Sześć na 28 miejscowości położonych w jednym ciągu: Wola Zadybska, Stare Zadybie, Własność, Kłoczew, Czernic, Kawęczyn skupiają aż 43,9 % ogółu ludności.

Według ewidencji gminy na 30.09.2000 r. największe miejscowości liczyły: Kłoczew - 945 mieszkańców, Czernic - 819 mieszkańców, Stare Zadybie - 557 mieszkańców, Kawęczyn - 533 mieszkańców. Najniższy stan ludności zarejestrowano w Kątach - 54 mieszkańców, w Rybakach - 63 mieszkańców, Julianowie - 64 mieszkańców, Kurzelatach - 83 mieszkańców, Wygrance - 91 mieszkańców, Hucie Zadybskiej - 96 mieszkańców.

5.1.3. Zmiany w stanie ludności

Na przestrzeni lat stan ludności w gminie Kłoczew obniżał się. Według NSP gmina liczyła: w roku 1960 - 8567 osób, w roku 1970 - 8314 osób, w roku 1978- 7917 osób, w roku 1988 - 7905

osób, zaś po okresie spisowym na koniec roku 1989 - 7893 osoby, w roku 1998 - 7854 osoby i w roku 1999 - 7803 osoby.

Proces wyludniania objął 36 % wsi. Dokonuje się głównie na północno-wschodnim obszarze gminy (Wygranka, Nowe Zadybie, Stryj, Gęsia Wólka, Gozd, Bramka, Padarz, Rzyczycza). Na zachodzie dotyczy miejscowości Zaryte i Janopol. W pozostałych miejscowościach stan ludności jest ustabilizowany (Borucicha, Kokoszka, Kurzelaty, Przykwa) bądź się powiększa.

5.1.4. Ruch naturalny

Stan ludności zmienia się pod wpływem przyrostu naturalnego i migracji stałych. Należy zaznaczyć, że do roku 1999 przyrost naturalny był dodatni, co oznacza, że obniżył on tempo wyludniania się gminy. Począwszy od roku 1995 obserwuje się dość niekorzystne zjawisko - a mianowicie zbliżanie się do siebie urodzeń i zgonów. Występuje niebezpieczeństwo, że w niedługim czasie przyrost naturalny może stać się ujemny.

Ubytek ludności z tytułu migracji jest zmienny. Np. w roku 1990 wyniósł 30 osób, w roku 1995 - 8 osób a w roku 1997 - 86 osób.

5.1.5. Struktura ludności wg płci

W gminie Kłoczew na 100 mężczyzn przypada 98 kobiet. Nadwyżka mężczyzn w stosunku do kobiet występuje w grupach wiekowych od 3-6 lat do 40-44 lat. Jest ona najwyższa w grupach wiekowych od 20 do 44 lat. W grupach tych na 100 mężczyzn przypada średnio 77 kobiet. W pozostałych grupach występuje nadwyżka kobiet w stosunku do mężczyzn, jest ona tym wyższa im starsza jest grupa wiekowa.

5.1.6. Struktura ludności wg wieku

Struktura ludności gminy wg wieku świadczy o postępującym procesie jej starzenia. W roku 1980 w ogólnej liczbie ludności udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił 31 % w wieku produkcyjnym 53 %, a w wieku poprodukcyjnym 16 %. W roku 1998 udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił już 30 %, w wieku produkcyjnym 51 %, a w wieku poprodukcyjnym 19 %.

Proces starzenia się ludności zachodzi różnie w poszczególnych wsiach. Jest on najbardziej zaawansowany w Wygrance, Zarytych, Kątach, Kurzelatach, Wylezinie, Sokole, Gozdach. W tych miejscowościach osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią ponad 20 % ogółu mieszkańców.

5.1.7. Źródła utrzymania ludności

Głównym źródłem utrzymania ludności jest praca w rolnictwie. Wg NSP 1988 utrzymywało się z niej 61,9 % ogółu ludności, po roku 1988 nie zaszły na terenie gminy takie zmiany, które tę wielkość mogłyby zmienić, dlatego przyjmuje się, że odpowiada ona dzisiejszej sytuacji.

Praca poza rolnictwem ważną rolę odgrywa w takich miejscowościach jak: Padarz, Kłoczew, Czernic. W miejscowościach tych utrzymuje się z niej ponad 35 % ogółu mieszkańców.

5.1.8. Czynnicy zawodowo

Według NSP 1988 aktywność zawodowa ludności kształtowała się na poziomie 57,2 %. Zakłada się, że po roku 1988 podobnie jak w latach 1970-1988 miała ona tendencję malejącą. Przyjmuje się, że w roku 1999 wyniosła ona 55 %. W oparciu o tę wielkość szacuje się, że grupa czynnych zawodowo wynosi ok. 4300 osób, z tego około 3200 w rolnictwie i ok. 1100 poza rolnictwem. Poza rolnictwem w zakładach zatrudniających 5 osób i więcej pracowało 314 osób.

5.1.9. Bezrobotni

Na koniec grudnia 2000 r. na bezrobocie zarejestrowane składało się 477 osób, w tym 223 kobiety i 224 mężczyzn. Stanowiło ono około 11% czynnych zawodowo. Objęło głównie ludzi

młodych. W ogólnej liczbie bezrobotnych osoby w wieku 18-24 lata stanowiły 45,1 %, w wieku 25-35 lat 30,6 %, w wieku 35-46 lat 15,7, w wieku 45-54 lata 7,8%, w wieku 55-59 lat 0,8%. Większość bezrobotnych - bo aż 54,5 % (260 osób) to osoby po zasadniczych szkołach zawodowych. 21,4 % bezrobotnych posiadało wykształcenie podstawowe lub niepełne podstawowe, 16,6 % - średnie techniczne, 6,5% średnie ogólne a 1% wyższe.

5.1.10. Podmioty gospodarcze

Na 04.03.1998 r. w rejestrze REGON zarejestrowano 136 podmiotów w tym 15 publicznych. Większość podmiotów, bo aż 86 % zatrudniała do 5 pracowników. Podmioty gospodarcze działają w większości wsi. Jednak główną ich siedzibą jest Kłoczew, a w dalszej kolejności Stare Zadybie, Janopol i Wola Zadybska.

Wnioski:

1. Biorąc pod uwagę dotychczasowe trendy demograficzne oraz strukturę ludności stwierdza się, że w latach 2000-2010 będzie miała miejsce stabilizacja ludności. Przewiduje się liczbę mieszkańców w tym okresie na poziomie ok. 7800.
2. Stan ludności będzie wzrastał głównie w środkowej części gminy, tj. Kłoczewie, Woli Zadybskiej, Starym Zadybiu, Własności, Kawęczynie i Czernicu. Nie przewiduje się aby mogło dojść do całkowitego wyludnienia się małej wsi.
3. W wyniku zmniejszenia urodzeń żywych obniży się liczba dzieci w wieku szkolnym. Nie wpłynie to jednak na konieczność zmiany rozmieszczenia szkół podstawowych.
4. Pogłębi się proces starzenia się ludności. W roku 2010 w ogólnej liczbie ludności osoby w wieku poprodukcyjnym będą stanowiły ok. 22%.
5. Spadnie aktywność zawodowa mieszkańców do ok. 53 %. Stąd grupa czynnych zawodowo będzie liczyła ok. 4150 osób.
6. Nie zmieni się rola źródeł utrzymania ludności. Nadal będzie to praca w rolnictwie.
7. Zwiększy się rola dojazdów do pracy. Wyjeżdżający do pracy poza gminę będą liczyli ok. 750 osób.

5.2. Zasoby i warunki mieszkaniowe

Według stanu na koniec 1999 roku w gminie Kłoczew było 1973 mieszkania o 6549 izbach i powierzchni użytkowej 146,5 tys. m². Zestawienie podstawowych wskaźników ilustrujących stopień zagęszczenia mieszkań w gminie i średnio w powiecie ryckim oraz w województwie lubelskim przedstawia się następująco:

Tabl. 1. Powierzchnia i zagęszczenie mieszkań

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina Kłoczew	Powiat rycki	Województwo lubelskie
1.	Przeciętna powierzchnia użytkowa na mieszkanie m ²	74,3	63,4	62,8
2.	Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę w m ²	19,0	19,1	19,3
3.	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	3,92	3,31	3,25
4.	Przeciętna liczba osób na izbę	1,18	0,98	0,96

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Lubelskiego 2000, Urząd Statystyczny. Lublin, 2000.

Przeciętne mieszkanie w gminie Kłoczew posiada powierzchnię 74,3 m² i jest o 10,9 m²

większe od przeciętnego mieszkania w powiecie ryckim i o 11,5 m² od przeciętnego mieszkania w województwie lubelskim. Mimo to, zagęszczenie mieszkań mierzone powierzchnią na osobę i liczbą osób na 1 izbę jest tu nieco większe niż średnio w powiecie i województwie, gdyż większa od średniej jest liczba osób przypadająca na mieszkanie.

Liczba ludności w mieszkaniach w latach 1970 -1999 zwiększyła się w gminie z 10737 do 7725 osób tj. o %. Liczba mieszkań w tym samym czasie zwiększyła się o tj. 29,5 %. Jeszcze szybciej rośnie liczba izb i powierzchnia użytkowa mieszkań, co jest rezultatem wymiany starych budynków na nowe, o większej powierzchni. Przyrost liczby izb i powierzchni w zestawieniu z wolniejszym przyrostem ludności przynosi szybką poprawę wskaźników zagęszczenia mieszkań, co ilustruje tablica 2.

Tab.2. Zagęszczenie mieszkań w latach 1970-1997

Lp	Wyszczególnienie	1 970	1 978	1 988	1 999
1.	Przeciętna: liczba izb w 1 mieszkaniu	2,42	2,77	3,12	3,32
2.	powierzchnia: 1 mieszkania w m ² m ² pu na 1 osobę	56,8 12,8	63,2 14,6	72,8 17,0	74,3 19,0
3.	liczba: osób na 1 mieszkanie	4,43	4,32	4,29	3,92
4.	osób na 1 izbę	1,83	1,56	1,38	1,18
5.	gosp. dom. w 1 mieszkaniu	1,12	1,17	1,09	0

Źródło: NSP 1988. Ludność i warunki mieszkaniowe. Zeszyt dla gminy Kłoczew. GUS, Warszawa 1990 i Podstawowe dane statystyczne według miast i gmin za 1997 rok. US, Siedlce 1998.

Poprawia się struktura mieszkań wg liczby izb i jej relacje do struktury gospodarstw domowych według liczby osób. Maleje liczba i udział mieszkań najmniejszych, 1 i 2-izbowych, rośnie zaś 4 i 5-izbowych. Odwrotne tendencje mają miejsce w strukturze gospodarstw domowych wg liczby osób. Proces ten, według danych spisów powszechnych z 1970, 1978 i 1988 ilustruje tablica 3.

Tab. 3. Mieszkania według liczby izb i gospodarstwa domowe według liczby osób w % ogółu mieszkań i gospodarstw domowych

Lp.	Liczba izb i osób	1970		1978		1988	
		mieszkania	gosp .dom.	mieszkania	gosp .dom.	mieszkania	gosp .dom.
1.	Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2.	1	15,0	8,2	7,2	11,0	4,1	12,1
3.	2	40,0	15,6	32,3	19,7	26,9	18,6
4.	3	34,1	40,0	43,5	37,7	42,6	30,8
5.	4	9,7		12,8		15,4	
6.	5 i więcej	1,2	36,2	4,2	31,6	11,0	38,5

Źródło: NSP 1988. Ludność i warunki mieszkaniowe. Zeszyt dla gm. Kłoczew. GUS Warszawa, 1990.

Stale poprawia się też stopień wyposażenia mieszkań w instalacje. W 1988 roku (wg NSP) 30,5 % mieszkań posiadało wodociąg, 23,1 % ustęp splukiwany, 26,4 % łazienkę, 27,0 % ciepłą wodę i 22,5 centralne ogrzewanie. Brak jest dokładnych danych o aktualnym stanie wyposażenia

mieszkań w instalacje. Szacuje się, że około 30 % mieszkań posiada wodociąg sieciowy.

Istotne znaczenie posiada rozpoznanie struktury mieszkań według okresu budowy budynków, bowiem nowsze mieszkania są z reguły większe i lepiej wyposażone w instalacje i odwrotnie: im starsze tym mniejsze, na ogół nie posiadające żadnych instalacji, zużyte technicznie i nieogiotrwałe.

Struktura mieszkań według okresu budowy i materiału ścian budynku przedstawia się następująco:

Tab. 4. Budynki i mieszkania wg okresu budowy i materiału ścian w 1988 r.

Lp.	Okres budowy	Budynki		Mieszkania		Mieszkania w bud. niep.		Liczba izb w mieszkaniu
		razem	w tym niep.	w l. bezwzg.	w%	w l. bezwzg.	w%	
1.	Ogółem	1 809	672	1 840	100	698	37,9	3,12
2.	przed 1945	505	24	519	28,2	35	6,7	2,57
3.	1945-1960	441	49	442	24	49	11,1	2,71
4.	1961-1970	337	209	348	18,9	220	63,2	3,07
5.	1971-1978	244	171	249	13,5	175	70,3	3,57
6.	1979-1988	282	219	282	15,3	219	77,7	4,43

Źródło: NSP 1988. Ludność i warunki mieszkaniowe. Zeszyt dla gminy Kłoczew. GUS Warszawa 1990. Tabl. 6/16/i 1/11/

W powyższej tabeli należy zwrócić uwagę na następujące dane:

- w 1988 r. 28,2 % mieszkań znajdowało się w budynkach wybudowanych przed 1945 rokiem, z których tylko 6,7 % posiadało niepalny materiał ścian,
- w zasobach z lat 1945-1960, których było 24,0 %, mieszkania w budynkach o niepalnym materiale ścian stanowiły 11,1 %, a w zasobach z lat 1961-1988 69,9 %,
- przeciętna liczba izb w mieszkaniu rośnie od 2,57 w zasobach wybudowanych przed 1945 rokiem do 4,43 w zasobach z lat 1979-1988.

W gminie dominują mieszkania prywatne, które w 1988 roku stanowiły (wg NSP) 97,2 % ogólnych zasobów, w tym 88,4 % zasobów stanowiły mieszkania z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, a więc zabudowa zagrodowa.

Liczba budynków wynosiła w 1988 roku 1809, z czego 1783 mieszkalnych, 20 mieszkalno-inwentarskich i 6 pozostałych. Struktura budynków mieszkalnych wg liczby mieszkań przedstawia się następująco:

Liczba mieszkań w budynku	1	2	3	4	5-6	7-9	10 i w.
Liczba budynków	1 766	9	2	6	-	-	-

Budynki wielomieszkaniowe znajdują się w zasobach stanowiących własność społeczną.

Przeważającym materiałem pokrycia dachu był w gminie eternit i dachówka (884 budynki tj. 48,9 % ich ogólnej liczby), następnie blacha (780 budynków, tj. 43,1 %). 145 budynków (8,0 %) było pokrytych innymi materiałami, w tym 76 papą.

W ostatnich latach ruch budowlany w gminie Kłoczew jest dość duży. W latach 1989-1999 oddano do użytku 236 mieszkań, tj. średnio rocznie 2,7 mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności.

Odsetek mieszkań wybudowanych przed 1945 r. zmniejszył się z 40,7 % w 1978r. do 24,9 % w 1994 r. to jest znacznie. Mimo to jest on ciągle wysoki.

Sytuacja mieszkaniowa jest zróżnicowana w poszczególnych wsiach gminy. Ze względu na brak aktualnych danych zróżnicowanie to zilustrowano według danych NSP 1988. Tak więc zagęszczenie, mierzone liczbą osób na 1 izbę, było w tym czasie najmniejsze w Julianowie (1,04) i Kłoczewie (1,16), a największe w Padarzu (1,86) Rzyczynie (1,69) i Hucie Zadybskiej (1,60). Zagęszczenie mierzone powierzchnią na osobę, zawierało się w przedziale 12,1-21,4 m² i największe było w Wojciechówce (12,1 m²), Rzyczynie (12,4 m²), Hucie Zadybskiej (13,7 m²) i Bramce (13,9 m²), a najmniejsze w Kłoczewie (21,3 m²), Kokoszce (20,6 m²) i Wylezinie (20,2 m²) (patrz załączona tabela i mapa).

Najwięcej mieszkań w budynkach o niepalnym materiale ścian (50 % i więcej) było wówczas we wsiach: Janopol, Przykwa i Czernic, a najmniej (poniżej 20 %) w Hucie Zadybskiej, Kątach, Kokoszce i Zarytem (patrz tabela i mapa).

Wnioski:

1. Sytuacja mieszkaniowa w gminie Kłoczew jest pochodną zachodzących tu procesów demograficznych. Procesy te to rosnąca liczba ludności i korzystna jej struktura wiekowa. Towarzyszy temu stosunkowo duży ruch budowlany, dzięki któremu następuje wymiana starych zasobów mieszkaniowych na nowe. Gmina charakteryzuje się bardzo dużą liczbą osób przypadających na 1 mieszkanie i dlatego, mimo wysokiej przeciętnej powierzchni mieszkań, ich zagęszczenie jest tu nieco większe od przeciętnego w powiecie ryckim i województwie lubelskim. Około 24 % to mieszkania wybudowane przed 1945 rokiem.
2. W ujęciu przestrzennym - najmniejsze zagęszczenie mieszkań (powyżej 20,0 m²/osobę w 1988 roku) występowało w Kłoczewie, Kokoszce i Wylezinie, zaś najwięcej mieszkań w budynkach o niepalnym materiale ścian (powyżej 50 %) było w Janopolu, Przykwie, Czernicy i Wojciechówce.
3. Biorąc pod uwagę, że liczba mieszkańców gminy jest stabilna, a w istniejących zasobach około 24 % stanowią mieszkania w budynkach starych, główna część potrzeb mieszkaniowych dotyczy wymiany starych zasobów na nowe, a w następnej kolejności potrzeb wynikających z przyrostu ludności. Z największym zapotrzebowaniem na nowe tereny budowlane należy się liczyć w największych i najlepiej wyposażonych w usługi wsiach tj: Kłoczew, Czernic, Kawęczyn, Stare Zadybie i Wola Zadybska.

5.3. Jakość życia mieszkańców gminy

5.3.1. Uwagi ogólne

Jakość życia w gminie Kłoczew określono na podstawie oceny środowiska przyrodniczego, infrastruktury technicznej i społecznej, lokalizacji miejsc pracy, warunków mieszkaniowych, możliwości uzyskiwania dochodów. Informacje na ten temat pochodzą z opracowań branżowych, materiałów inwentaryzacyjne- statystycznych oraz ankiet.

5.3.2. Środowisko przyrodnicze

Środowisko przyrodnicze gminy Kłoczew jest typowe dla rejonów rolniczych. Jest ono stosunkowo czyste. Charakteryzuje się niskim stopniem skażeń i uciążliwości. Typowy jest krajobraz. Dominują użytki rolne, które zajmują 72,1 % powierzchni gminy. Główne uprawy to zbożowe. Pod względem przyrodniczym najciekawsza a zarazem najcenniejsza jest dolina rzeki Okrzejki i Swarzyny z towarzyszącymi stawami i kompleksami łąk. Mankamentem jest niska lesistość. Wynosi ona 20,8 % podczas gdy średnia krajowa 27 %.

Warunki dla posadowienia standardowych budowli są średnie. Tereny nienośne i słabo nośne

znajdują się w dolinach rzek i ich sąsiedztwie.

5.3.3. Agroturystyka

Gmina posiada warunki aby rozwinąć agroturystykę. Wskazują na nie ankietowani z Czernic, Bramki, Starego Zadybia. Uważają że ludzie z zewnątrz może przyciągnąć woda, las, w miarę czyste powietrze.

5.3.4. Infrastruktura sanitarna

W gminie trwa proces wodociągowania poszczególnych miejscowości. Obecnie z wodociągu grupowego korzystają: Kłoczew, Janopol, Sosnówka, Julianów, Przykwa, Czernic, Zadybie Stare. W pozostałych wsiach źródłem zaopatrzenia w wodę są studnie kopane i wodociągi zagrodowe. Jakość wody z tych studni jest niska, są one bowiem zanieczyszczone ściekami gospodarczymi.

Gmina nie posiada zorganizowanego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków. Funkcjonują tylko indywidualne systemy kanalizacji sanitarnej odprowadzające ścieki do zbiorników bezodpływowych. Sytuacja taka jest uciążliwa szczególnie dla mieszkańców tych miejscowości, w których działa system wodociągowy. Zużywają oni więcej wody, niż mogą pobrać wiejskie szamba.

Gmina na swoim terenie nie posiada wysypiska śmieci. Obecnie odpady stałe są gromadzone w kontenerach o pojemności 1100 l i wywożone przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Rykach na wysypisko śmieci w Rykach.

Z gazociągu korzystają mieszkańcy Gęziej Wólki, Stryja, Kłoczewa oraz część wsi Zadybie Stare.

5.3.5. Elektroenergetyka

Gmina odczuwa duże problemy energetyczne. Nie posiada na swoim terenie źródeł energii średniego napięcia 15 kV. Zewnętrzny układ zasilający jest słabo rozwinięty. Zasilanie odbywa się ze stacji w Sobolewie, za pomocą dwóch bardzo obciążonych linii magistralnych. W złym stanie technicznym znajdują się lokalne urządzenia zasilające. Aż 75 % miejscowości wymaga natychmiast pełnej reelektryfikacji. Obecny system energetyczny jest stary, przez to narażony na częste awarie, co uniemożliwia korzystanie z maszyn i urządzeń służących celom konsumpcyjnym i gospodarczym.

5.3.6. Komunikacja

Drogi w gminie Kłoczew to drogi powiatowe i gminne. Jakość ich jest niska. Tylko 64 % dróg powiatowych ma nawierzchnię twardą ulepszoną a aż 17 % gruntowa naturalną. Na wielu odcinkach drogi są zbyt wąskie. Większość dróg gminnych ma nawierzchnię gruntową. Utrudnia to komunikację zbiorową. Obecnie komunikacja autobusowa zapewnia gminie połączenie z Warszawą Lublinem, Garwolinem, Łukowem oraz ościennymi gminami. Słabo rozwinięta jest komunikacja wewnątrz gminna. Brak jest ciągów dla ruchu rowerowego co grozi wypadkami.

5.3.7. Szkoły

Gmina posiada 7 szkół podstawowych: w Kłoczewie, Woli Zadybskiej, Starym Zadybiu, Przykwie, Kawęczynie, Goździe, Czernicu. Kształci się w nich łącznie 919 uczniów. Jest jedno gimnazjum w Kłoczewie, w którym uczy się 111 uczniów. Gmina nie posiada przedszkola.

5.3.8. Kultura

Bazę dla kultury stanowią domy kultury w Kłoczewie i Woli Zadybskiej oraz świetlice przeważnie przy OSP. W tych ostatnich nie zatrudnia się pracowników, dlatego nie prowadzi się działalności kulturowej. Mieszkańcy najczęściej spędzają wolny czas w domu przed telewizorem.

5.3.9. Służba zdrowia

Gmina posiada 2 ośrodki zdrowia w Kłoczewie i Woli Zadybskiej. Z usług lekarzy specjalistów jej mieszkańcy korzystają najczęściej w mieście powiatowym - Ryki.

5.3.10. Handel

Jest dość dobrze rozwinięta sieć sklepów - punktów sprzedaży detalicznej, obecnie jest ich 35, w większości zajmują się one sprzedażą artykułów spożywczych. Nie funkcjonują one tylko w miejscowościach niewielkich: Hucie Zadybskiej, Kurzelatach, Podarzy, Rybakach, Rzyczynie, Wojciechówce, Cygance. Gmina posiada targowisko w Kłoczewie.

Usługi społeczne są świadczone głównie w miejscowości gminnej.

5.3.11. Mieszkania

Warunki mieszkaniowe są średnie na tle wsi typowo rolniczych. Wyraża się to w zagęszczeniu mieszkań (na 1 mieszkanie przypada 3,92 osoby podczas gdy w powiecie ryckim 3,31 osoby), wiele budynków mieszkalnych (ok. 24 %) wybudowano przed 1945 rokiem, ich wyposażenie w instalacje (ok. 30 % mieszkań posiada wodociąg sieciowy).

Przestrzennie sytuacja mieszkaniowa jest zróżnicowana. Najmniejsze zagęszczenie mieszkań jest w Kłoczewie, Kokoszcze i Wylezinie, a największe w Wojciechówce, Rzyczynie, Hucie Zadybskiej i Bramce. Najnowsze budynki mieszkalne znajdują się w Nowym Zadybiu, Czernicu, Kłoczewie, Rzyczynie, najstarsze zaś w Rybakach, Kurzelatach, Kątach.

5.3.12. Ruch budowlany

W gminie jest duży ruch budowlany. W latach 1989-1999 oddano do użytku 236 mieszkań - średnio 2,7 mieszkań na 1000 ludności. W latach 1997-1999 wybudowano 66 budynków mieszkalnych, 6 gospodarczych, 36 inwentarsko-składowych i 4 tzw. inne budynki. Duży ruch budowlany ma miejsce w Kłoczewie, Woli Zadybskiej, Wylezinie, Kawęczynie, Czernicu, Gęsiej Wólce, Starym Zadybiu,

5.3.13. Możliwości uzyskiwania dochodów

Głównym źródłem uzyskiwania dochodów mieszkańców gminy jest praca w rolnictwie. Na terenie gminy niewiele podmiotów gospodarczych stwarza miejsca poza rolnictwem. Z tego względu mieszkańcy gminy odczuwają znaczne trudności chcąc się zatrudnić poza gospodarstwem rolnym. Prowadzi to do dużego przeludnienia agrarnego. Szacuje się, że wynosi ono ok. 1000 osób. Jedynym rozwiązaniem problemu jest doprowadzenie do powstania -dużego zakładu. Wypowiadają się na ten temat ankietowani, którzy uważają że najważniejszym problemem do rozwiązania w chwili obecnej jest likwidacja bezrobocia. Poprawę swoich warunków bytowych wiążą z pracą poza rolnictwem.

5.3.14. Bezpieczeństwo mieszkańców

Na podstawie wypowiedzi ankietowanych, mieszkańcy gminy czują się bezpiecznie w swoich miejscowościach. Nie są narażeni na agresję własną, a znajdując się na uboczu dróg krajowych, także zewnętrzną.

5.3.15. Zgony

Wraz z postępującym starzeniem się ludności wzrasta zachorowalność a co za tym idzie umieralność. Jak podają ankietowani podstawowe przyczyny zgonów to: nowotwory, choroby serca i alkoholizm.

Wnioski:

Jakość życia mieszkańców gminy Kłoczew jest typowa dla rejonów rolniczych. Aby ją poprawić należy:

1. poprawić stan dróg,
2. przeprowadzić reelektryfikację gminy,
3. dokończyć wodociągowanie oraz gazyfikację gminy,
4. zbudować wysypisko odpadów stałych,
5. doprowadzić do powstania zakładu stwarzającego miejsca pracy poza rolnictwem,
6. zwiększyć lesistość gminy

5.4. Budżet gminy

Dochody budżetu gminy Kłoczew w 1999 roku zamknęły się kwotą 6875,3 tys. zł, co daje 881 zł na 1 mieszkańca (średnio w województwie lubelskim 978,3 zł). Poziom dochodów jest więc relatywnie niski. Podstawowym źródłem dochodów budżetowych gminy jest subwencja ogólna, która w 1999 roku stanowiła aż 61,1 % ich ogólnej kwoty.

Wydatki budżetu wyniosły w 1999 roku 6749,9 tys. zł. Najważniejsze pozycje wydatków (według działów) przedstawiały się następująco:

Lp.		tyś. zł	%
1.	oświata i wychowanie	3668,8	54,4
2.	rolnictwo	896,4	13,3
3.	administracja państwowa i samorządowa	711,8	10,5
4.	opieka społeczna	570,6	8,5
5.	transport	390,5	5,8
6.	gospodarka komunalna	258,7	3,8
7.	kultura i sztuka	102,1	1,5

Jak wynika z powyższego zestawienia - ponad połowę wydatków budżetu stanowiły wydatki na oświatę i wychowanie. Kolejne najbardziej znaczące pozycje wydatków to: rolnictwo, administracja, opieka społeczna, transport i gospodarka komunalna.

W roku 1999 Zarząd Gminy przyjął do realizacji następujące zadania inwestycyjne:

- budowa wodociągu w Zadybiu Starym (stację uzdatniania wody wraz z siecią i przyłączami oddano do użytku w sierpniu),
- dokumentacja na rozbudowę hydroforni w Czernicu, wodociąg w Goździe i Woli Zadybskiej,
- budowa sali gimnastycznej w Czernicu,
- dokończenie budowy szkoły w Goździe,
- modernizacja kotłowni w GOK w Kłoczewie,
- zakup komputera do SASP.

Łącznie na zadania te wydatkowano 1052,1 tys. zł tj 15,6 % ogólnej kwoty wydatków budżetowych.

Budżet gminy na rok 2000 po stronie dochodów zamyka się kwotą 7130,8 tys. zł. 67,3 % tej kwoty stanowi subwencja. Kwota planowanych na rok 2000 wydatków budżetowych wynosi 7108,3 tys. zł. 57,7 % tej kwoty stanowią planowane wydatki na oświatę i wychowanie, 11,1 % na administrację, 7,1 % na opiekę społeczną 6,6 % na rolnictwo, 6,3 % na transport, 5,5 % na gospodarkę komunalną.

Na realizację inwestycji gminnych zaplanowano 1040,5 tys. zł tj. 14,6 % ogólnej kwoty wydatków. Planowane zadania inwestycyjne to:

- budowa wodociągu w Kawęczynie,
- budowa hydroforni w Woli Zadybskiej,
- remont nawierzchni bitumicznej na drodze Czernic - Kawęczyn,
- rozbudowa szkoły w Kłoczewie,
- budowa sali gimnastycznej w Czernicu,
- zakup samochodu do dowożenia uczniów do szkół,
- zakup kserokopiarek do szkół w Czernicu i Kłoczewie,
- zakup zestawu komputerowego z oprogramowaniem do Urzędu Gminy.

Wnioski:

Wybrane parametry dochodów i wydatków budżetowych gminy Kłoczew w 1999 roku na tle pozostałych gmin powiatu ryckiego ilustruje poniższa tabela.

Tabl. Budżety gmin w 1999 roku.

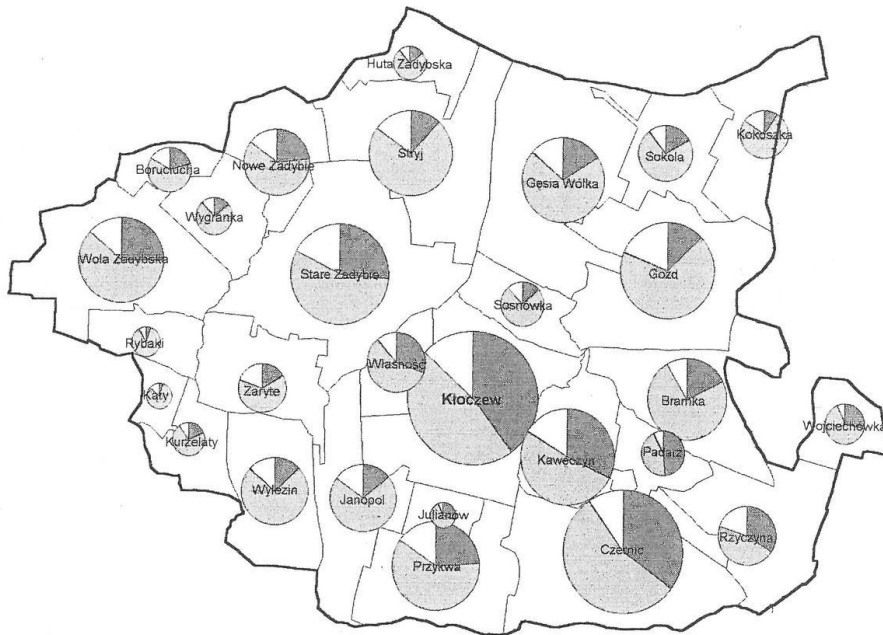
Lp.	Wyszczególnienie	Dochody				Wydatki		
		w tys. zł	W % ogółu dochodów		w zł na 1 mieszkańca	w ty s. zł	inwestycje w % ogółu wydatków	w zł na 1 mieszkańca
			dochody własne	subwencje				
1.	Dęblin	21 144	46,1	36,4	1 151	23 026	27,1	1 253
2.	Ryki	19 540	43,7	39,3	887	20 886	15,7	948
3.	Kłoczew	6 875	23,4	61,2	876	6 750	15,8	860
4.	Nowodwór	4 159	20,2	66,5	941	4 145	13,0	938
5.	Stężycza	6 292	40,0	44,8	972	6 072	22,0	938
6.	Ułęż	4 895	25,0	54,8	1 203	5 054	25,9	1 242

Z porównania zamieszczonych wskaźników wynika, że gmina Kłoczew charakteryzuje się:

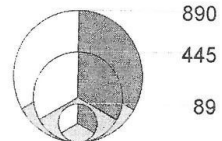
- niskim poziomem dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- niskim udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem,
- niskim udziałem wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY KŁOCZEW

LUDNOŚĆ WEDŁUG GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA W 1988 R. /wg NSP/

Liczba utrzymujących się

- z pracy poza rolnictwem
- z pracy w rolnictwie
- ze źródeł niezarobkowych

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO G M I N Y K Ł O C Z E W

LUDNOŚĆ W WIEKU POPRODUKCYJNYM W 1988 R. /wg NSP/

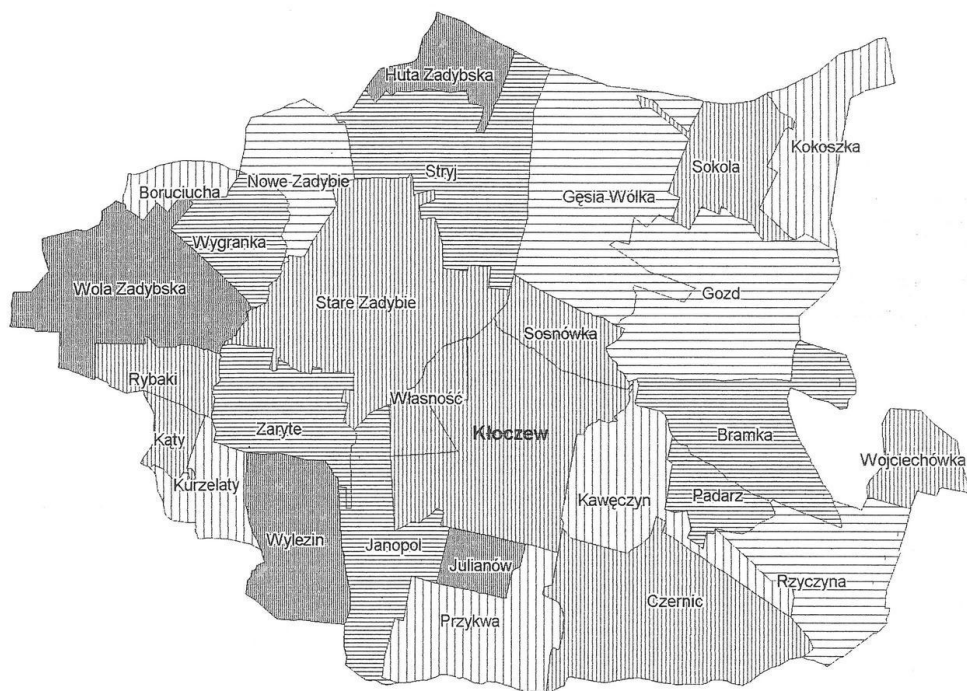

W procentach ogółu ludności
(...) liczba miejscowości

7,4 do 15	(5)
15 do 17,5	(8)
17,5 do 20	(8)
20 do 22,5	(5)
22,5 do 27,7	(2)

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY KŁOCZEW

DYNAMIKĄ LUDNOŚCI W LATACH 1988-2000

Dynamika ludności w latach 1988-2000
(...) liczba miejscowości

	90,1 do 95	(6)
	95 do 100	(4)
	100 do 105	(5)
	105 do 110	(9)
	110 do 118,2	(4)

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kłoczew

Ludność według płci i wieku w 1988 r. (wg NSP)

nr_obr	obręb	Ludn	M	K	Pprod	Prod	Popr	Ppr_L	Pr_L	Popr_L
1.	gm. Kłoczew	7905	3994	3911	2460	4105	1340	31,1	51,9	17,0
2.	Boruciucha	135	72	63	34	76	25	25,2	56,3	18,5
3.	Bramka	383	191	192	117	202	64	30,5	52,7	16,7
4.	Czernic	770	379	391	222	439	109	28,8	57,0	14,2
5.	Gęsia Wólka	410	197	213	126	213	71	30,7	52,0	17,3
6.	Gozd	503	257	246	149	248	106	29,6	49,3	21,1
7.	Huta Zadybska	85	50	35	32	37	16	37,6	43,5	18,8
8.	Janopol	264	142	122	75	142	47	28,4	53,8	17,8
9.	Julianów	56	31	25	11	34	11	19,6	60,7	19,6
10.	Kawęczyn	515	247	268	153	272	90	29,7	52,8	17,5
11.	Kąty	51	202	-151	13	27	11	25,5	52,9	21,6
12.	Kłoczew	886	450	436	303	458	125	34,2	51,7	14,1
13.	Kokoszka	154	74	80	49	80	25	31,8	51,9	16,2
14.	Kurzelaty	81	42	39	20	44	17	24,7	54,3	21,0
15.	Nowe Zadybie	263	133	130	89	133	>41	33,8	50,6	15,6
16.	Padarz	136	67	69	48	78	10	35,3	57,4	7,4
17.	Przykwa	427	206	221	122	239	66	28,6	56,0	15,5
18.	Rybaki	58	30	28	19	30	9	32,8	51,7	15,5
19.	Rzyczyna	211	108	103	78	94	39	37,0	44,5	18,5
20.	Sokoła	195	98	97	68	88	39	34,9	45,1	20,0
21.	Sosnówka	131	64	67	39	70	22	29,8	53,4	16,8
22.	Stare Zadybie	527	261	266	178	250	99	33,8	47,4	18,8
23.	Stryj	403	200	203	125	207	71	31,0	51,4	17,6
24.	Własność	220	120	100	78	116	26	35,5	52,7	11,8
25.	Wojciechówka	114	58	56	43	58	13	37,7	50,9	11,4
26.	Wola Zadybska	416	213	203	124	220	72	29,8	52,9	17,3
27.	Wygranka	101	49	52	27	46	28	26,7	45,5	27,7
28.	Wylezin	253	142	111	67	135	51	26,5	53,4	20,2
29.	Zaryte	157	85	72	51	69	37	32,5	43,9	23,6

M - kobiety na 100 mężczyzn

Objaśnienia:

udn - ludność ogółem, M - mężczyźni, K - kobiety, Pprod - w wieku przedprodukcyjnym, Prod - w wieku produkcyjnym,

opr - w wieku poprodukcyjnym, Ppr_L - Pprod w % ogółem, Pr_L - Prod w % ogółem, Popr_L - Popr w % ogółem,

Dynamika ludności w latach 1970 – 2000

Lp	Miejscowość	1970	1978	1988	2000	Wskaźnik 1988/1970	Wskaźnik 2000/1 988	Wskaźnik 2000/1970
1.	gm. Kłoczew	8314	7917	7905	8080	95,1	102,2	97,2
2.	Borucicha	128	131	135	136	105,5	100,7	106,3
3.	Bramka	417	399	383	352	91,8	91,9	84,4
4.	Czernic	831	819	770	819	92,7	106,4	98,6
5.	Gęsia Wólka	459	426	410	397	89,3	96,8	86,5
6.	Gozd	597	517	503	489	84,3	97,2	81,9
7.	Huta Zadybska	111	99	85	96	76,6	112,9	86,5
8.	Janopol	300	273	264	243	88,0	92,0	81,0
9.	Julianów	71	66	56	64	78,9	114,3	90,1
10.	Kawęczyn	512	488	515	533	100,6	103,5	104,1
11.	Kąty	67	57	51	54	76,1	105,9	80,6
12.	Kłoczew	761	795	886	945	116,4	106,7	124,2
13.	Kokoszka	208	162	154	154	74,0	100,0	74,0
14.	Kurzelaty	89	84	81	83	91,0	102,5	93,3
15.	Nowe Zadybie	253	269	263	261	104,0	99,2	103,2
16.	Padarz	109	110	136	124	124,8	91,2	113,8
17.	Przykwa	472	446	427	431	90,5	100,9	91,3
18.	Rybaki	60	55	58	63	96,7	108,6	105,0
19.	Rzyczyna	208	201	211	210	101,4	99,5	101,0
20.	Sokola	196	171	195	212	99,5	108,7	108,2
21.	Sosnówka	147	132	131	138	89,1	105,3	93,9
22.	Stare Zadybie	542	522	527	557	97,2	105,7	102,8
23.	Stryj	377	400	403	371	106,9	92,1	98,4
24.	Własność	170	193	220	231	129,4	105,0	135,9
25.	Wojciechówka	120	116	114	122	95,0	107,0	101,7
26.	Wola Zadybska	477	431	416	460	87,2	110,6	96,4
27.	Wygranka	132	117	101	91	76,5	90,1	68,9
28.	Wylezin	317	267	253	299	79,8	118,2	94,3
29.	Zaryte	183	171	157	145	85,8	92,4	79,2

data: 1970, 1978, 1988 - według kolejnych NSP, rok2000 według ewidencji gminy- stan na 30.IX.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kłoczew

Ludność według głównego źródła utrzymania w 1988 r. (wg NSP)

Nr obr	Nazwa	Og	P1	P4	P7	P1_o	P4_o	P7_o
1.	gm. Kłoczew	7905	1 921	4895	1 089	24,3	61,9	13,8
2.	Borucicha	135	28	85	22	20,7	63,0	16,3
3.	Bramka	383	68	282	33	17,8	73,6	8,6
4.	Czemnic	770	270	426	74	35,1	55,3	9,6
5.	Gęsia Wólka	410	65	289	56	15,9	70,5	13,7
6.	Gozd	503	65	343	95	12,9	68,2	18,9
7.	Huta Zadybska	85	13	63	9	15,3	74,1	10,6
8.	Janopol	264	37	187	40	14,0	70,8	15,2
9.	Julianów	56	17	35	4	30,4	62,5	7,1
10.	Kawęczyn	515	164	267	84	31,8	51,8	16,3
11.	Kąty	51	2	42	7	3,9	82,4	13,7
12.	Kłoczew	886	351	418	117	39,6	47,2	13,2
13.	Kokoszka	154	14	116	24	9,1	75,3	15,6
14.	Kurzelaty	81	15	58	8	18,5	71,6	9,9
15.	Nowe Zadybie	263	61	163	39	23,2	62,0	14,8
16.	Padarz	136	66	60	10	48,5	44,1	7,4
17.	Przykwa	427	102	259	66	23,9	60,7	15,5
18.	Rybaki	58	3	50	5	5,2	86,2	8,6
19.	Rzyczyna	211	72	97	42	34,1	46,0	19,9
20.	Sokoła	195	32	142	21	16,4	72,8	10,8
21.	Sosnowka	131	17	98	16	13,0	74,8	12,2
22.	Stare Zadybie	527	138	298	91	26,2	56,5	17,3
23.	Stryj	403	47	295	61	11,7	73,2	15,1
24.	Własność	220	67	128	25	30,5	58,2	11,4
25.	Wojciechówka	114	32	75	7	28,1	65,8	6,1
26.	Wola Zadybska	416	104	256	56	25,0	61,5	13,5
27.	Wygranka	101	14	75	12	13,9	74,3	11,9
28.	Wylezin	253	32	187	34	12,6	73,9	13,4
29.	Zaryte	157	25	101	31	15,9	64,3	19,7

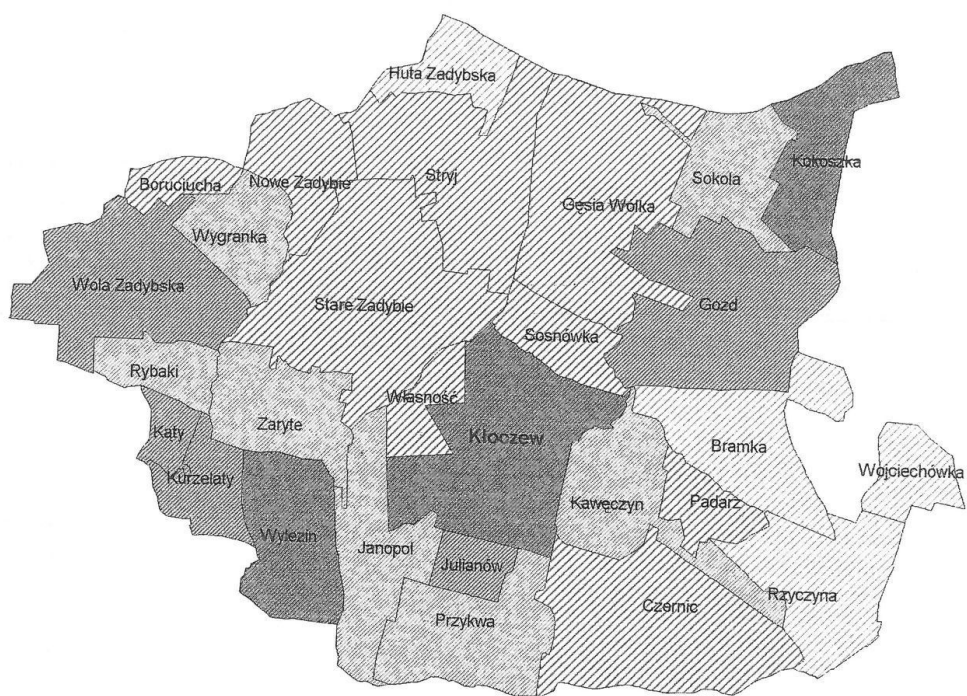
Objaśnienia:

Og - ludność ogółem, Utrzym. się z: P1 - pracy poza roln., P4 - pracy w roln., P7 - niezarobk. źródła utrzym.

Wsk. % do ogółu ludn.: P1_o - prac. poza roln., P4_o - prac. w roln., P7_o - utrzym. się z niezarobk. źródła

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY KŁOCZEW

POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ NA 1 OSOBĘ WEDŁUG NSP 1988 R.

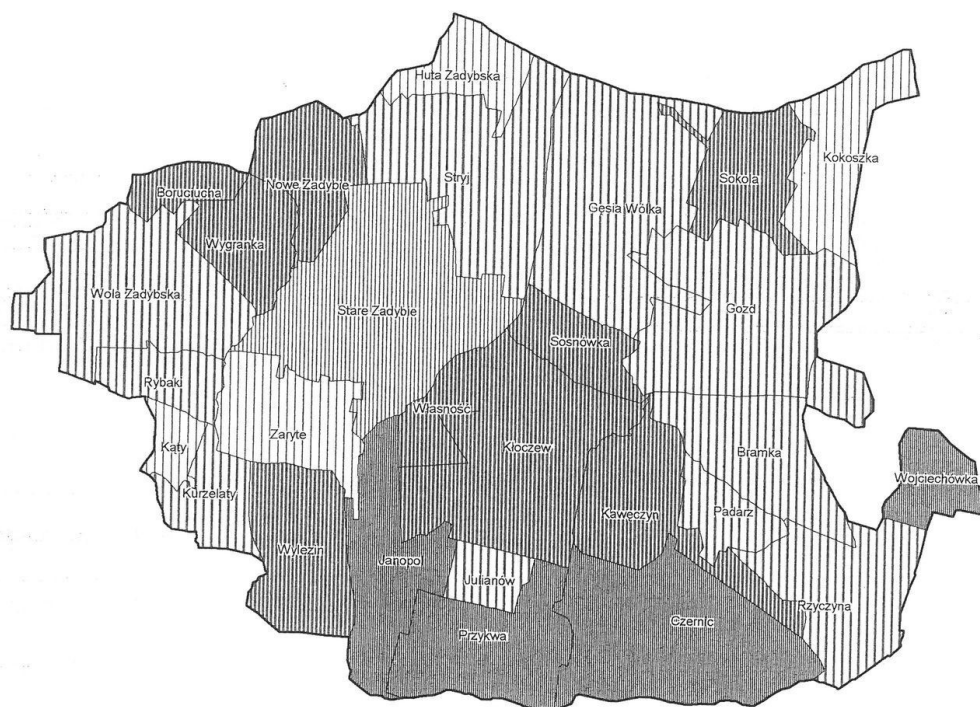

Powierzchnia
w m²

□	12,1 do 14	(4)
▨	14 do 16	(9)
▩	16 do 18	(7)
▧	18 do 20	(5)
■	20 do 21,4	(3)

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY KŁOCZEW

MIESZKANIA W BUDYNKACH NIEPALNYCH W 1988 R. /wg NSP/

W procentach
ogólnej liczby mieszkań

- 16,7 do 20
- ▤ 20 do 30
- ▥ 30 do 40
- ▧ 40 do 50
- 50 do 57,9

Nykonano przy wykorzystaniu bazy danych MBPPIRR OT Siedce

Tabl. 1. Zasoby i warunki mieszkaniowe w 1988 r. (według NSP)

Lp.	Miejscowość	Budynki	Mieszkania	Izby	Powierzchnia m ²	Ludność w mieszkaniach	Gospodarstwa domowe	Powierzchnia na 1 mieszkanie	Powierzchnia na 1 osobę	Liczba izb w mieszkaniu	Liczba osób w mieszkaniu	Liczba gospodarstw domowych w mieszkaniu	Liczba osób na 1 izbę
1.	gm. Kłoczew	1783	1840	5737	133983	7901	2006	72,8	17,0	3,12	4,29	1,09	1,38
2.	Borucicha	29	29	89	1974	135	33	68,1	14,6	3,07	4,66	1,14	1,52
3.	Bramka	89	89	251	5341	383	103	60,0	13,9	2,82	4,30	1,16	1,53
4.	Czernic	164	167	546	11837	770	189	70,9	15,4	3,27	4,61	1,13	1,41
5.	Gęsia Wólka	99	101	268	6125	410	107	60,6	14,9	2,65	4,06	1,06	1,53
6.	Gózd	123	138	363	9271	499	142	67,2	18,6	2,63	3,62	1,03	1,37
7.	Huta Zadybska	18	19	53	1163	85	19	61,2	13,7	2,79	4,47	1,00	1,60
8.	Janopol	55	60	180	4560	264	60	76,0	17,3	3,00	4,40	1,00	1,47
9.	Julianów	18	19	54	1010	56	19	53,2	18,0	2,84	2,95	1,00	1,04
10.	Kawęczyn	114	118	348	8846	515	132	75,0	17,2	2,95	4,36	1,12	1,48
11.	Kąty	12	12	35	936	51	12	78,0	18,4	2,92	4,25	1,00	1,46
12.	Kłoczew	206	212	764	18980	886	240	89,5	21,4	3,60	4,18	1,13	1,16
13.	Kokozka	40	40	127	3173	154	43	79,3	20,6	3,17	3,85	1,08	1,21
14.	Kurzełaty	18	18	52	1615	81	18	89,7	19,9	2,89	4,50	1,00	1,56
15.	Nowe Zadybie	50	50	172	4073	263	55	81,5	15,5	3,44	5,26	1,10	1,53
16.	Padarz	26	26	73	1943	136	26	74,7	14,3	2,81	5,23	1,00	1,86
17.	Przykwa	91	92	344	7541	427	94	82,0	17,7	3,74	4,64	1,02	1,24
18.	Rybaki	14	15	42	1019	58	15	67,9	17,6	2,80	3,87	1,00	1,38
19.	Rzyczyna	48	49	125	2609	211	49	53,2	12,4	2,55	4,31	1,00	1,69
20.	Sokola	48	49	132	3446	195	53	70,3	17,7	2,69	3,98	1,08	1,48
21.	Sosnówka	29	29	103	1938	131	32	66,8	14,8	3,55	4,52	1,10	1,27
22.	Stare Zadybie	114	118	388	8280	527	133	70,2	15,7	3,29	4,47	1,13	1,36
23.	Stryj	81	83	280	6214	403	87	74,9	15,4	3,37	4,86	1,05	1,44
24.	Własność	41	46	143	3241	220	53	70,5	14,7	3,11	4,78	1,15	1,54
25.	Wojciechówka	27	27	79	1383	114	29	51,2	12,1	2,93	4,22	1,07	1,44
26.	Wola Zadybska	100	104	342	7984	416	129	76,8	19,2	3,29	4,00	1,24	1,22
27.	Wygranka	26	26	78	1647	101	28	63,3	16,3	3,00	3,88	1,08	1,29
28.	Wylezin	66	67	201	5121	253	67	76,4	20,2	3,00	3,78	1,00	1,26
29.	Zaryte	37	37	105	2711	157	39	73,3	17,3	2,84	4,24	1,05	1,50

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kłoczew
Mieszkania według okresu budowy i materiału ścian w 1988 R. (wg NSP)

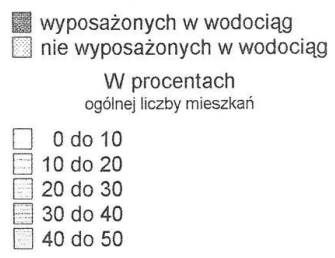
Lp.	Nazwa	P1	P2	P3	P4	P2_P1	P3_P1
1.	gm. Kłoczew	1 814	523	679	387	28,8	37,4
2.	Borucicha	29	7	12	7	24,1	41,4
3.	Bramka	89	28	25	19	31,5	28,1
4.	Czerniec	164	66	86	47	40,2	52,4
5.	Gęsia Wólka	99	28	21	16	28,3	21,2
6.	Gozd	136	40	38	19	29,4	27,9
7.	Huta Zadybska	18	4	3	2	22,2	16,7
8.	Janopol	57	14	33	12	24,6	57,9
9.	Julianów	18	5	5	3	27,8	27,8
10.	Kawęczyn	116	25	53	19	21,6	45,7
11.	Kąty	12	2	2	2	16,7	16,7
12.	Kłoczew	210	83	102	73	39,5	48,6
13.	Kokoszka	40	8	7	5	20,0	17,5
14.	Kurzelaty	18	2	4	2	11,1	22,2
15.	Nowe Zadybie	50	22	23	19	44,0	46,0
16.	Padarz	26	7	7	6	26,9	26,9
17.	Przykwa	91	26	49	24	28,6	53,8
18.	Rybaki	15	1	3	1	6,7	20,0
19.	Rzyczyna	48	19	11	7	39,6	22,9
20.	Sokoła	48	14	21	6	29,2	43,8
21.	Sosnówka	29	11	13	11	37,9	44,8
22.	Stare Zadybie	116	29	36	23	25,0	31,0
23.	Stryj	81	18	17	14	22,2	21,0
24.	Własność	46	16	19	9	34,8	41,3
25.	Wojciechówka	27	10	14	7	37,0	51,9
26.	Wola Zadybska	102	16	27	13	15,7	26,5
27.	Wygranka	26	4	11	4	15,4	42,3
28.	Wylezin	66	12	30	11	18,2	45,5
29.	Zaryte	37	6	7	6	16,2	18,9

Objaśnienia:

mieszkania ogółem, P2 - w tym wybudowane w latach 1970 -1988, P3 - mieszkania w budynkach o niepalnym materiale ścian, tym wybudowane w latach 1970 -1988, P2_P1 - P2 w % P1, P3_P1 - P3 w % P1

UDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
ZESTRZENNEGO
GMINY KŁOCZEW

ESZKANIA WYPOSAŻONE W WODOCIĄG W 1988 R. /wg NSP/

Nykonano przy wykorzystaniu bazy danych MBPPRR OT Siedlice

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kłoczew
 Wyposażenie mieszkań w wodociąg w 1988 R. (wg NSP)

Lp.	Nazwa	P1	P2	P3	P4	P5	P6
1.	gm. Kłoczew	1840	562	81	30,5	4,4	1278
2.	Borucicha	29	4	0	13,8	0,0	25
3.	Bramka	89	14	1	15,7	1,1	75
4.	Czernic	167	53	0	31,7	0,0	114
5.	Gęsia Wólka	101	16	0	15,8	0,0	85
6.	Gozd	138	30	0	21,7	0,0	108
7.	Huta Zadybska	19	0	0	0,0	0,0	19
8.	Janopol	60	20	5	33,3	8,3	40
9.	Julianów	19	6	0	31,6	0,0	13
10.	Kawęczyn	118	24	4	20,3	3,4	94
11.	Kąty	12	6	0	50,0	0,0	6
12.	Kłoczew	212	106	53	50,0	25,0	106
13.	Kokoszka	40	12	0	30,0	0,0	28
14.	Kurzelaty	18	4	0	22,2	0,0	14
15.	Nowe Zadybie	50	14	0	28,0	0,0	36
16.	Padarz	26	2	0	7,7	0,0	24
17.	Przykwa	92	45	0	48,9	0,0	47
18.	Rybaki	15	7	0	46,7	0,0	8
19.	Rzyczyna	49	5	0	10,2	0,0	44
20.	Sokoła	49	2	0	4,1	0,0	47
21.	Sosnówka	29	12	0	41,4	0,0	17
22.	Stare Zadybie	118	41	0	34,7	0,0	77
23.	Stryj	83	26	0	31,3	0,0	57
24.	Własność	46	23	17	50,0	37,0	23
25.	Wojciechówka	27	4	0	14,8	0,0	23
26.	Wola Zadybska	104	43	1	41,3	1,0	61
27.	Wygranka	26	8	0	30,8	0,0	18
28.	Wylezin	67	21	0	31,3	0,0	46
29.	Zaryte	37	14	0	37,8	0,0	23

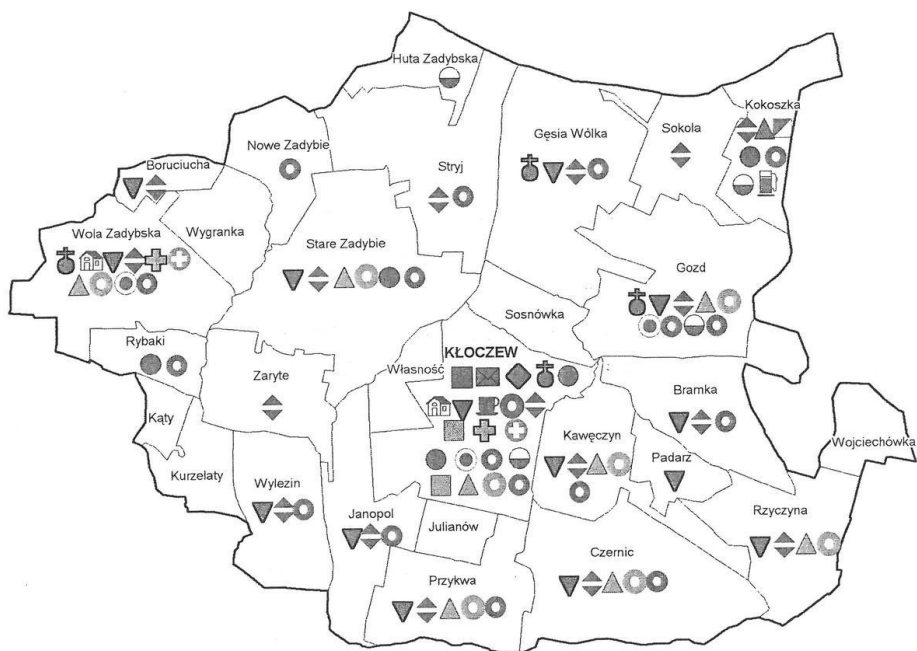
objaśnienia:

1 - mieszkania ogółem, P2 - wyposażone w wodociąg, P3 - w tym sieciowy,

4 - wyposażone w wodociąg w % ogółem, P5 - wyposażone w wodociąg sieciowy w % ogółem

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO G M I N Y K Ł O C Z E W

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

OZNACZENIA

■ Urząd Gminy	■ Gimnazjum
✉ Urząd Poczty	▲ Szkoła podstawowa
◆ Bank	○ Boisko sportowe
✝ Kościół	● Baza "GS"
● Strażnica OSP	○ Filia bazy "GS"
🏠 Ośrodek kultury	○ Skład materiałów budowlanych
▼ Świetlica	○ Skład opału
🍽️ Gastronomia	▲ Piekarnia
○ Targowisko	🏠 Masarnia
◆ Sklep	● Rzemiosło uciążliwe
👮 Posterunek Policji	○ Rzemiosło nieuciążliwe
✚ Ośrodek Zdrowia	○ Betoniamia
⊕ Apteka	🚪 Stacja CPN

6. Uwarunkowania infrastruktury technicznej

6.1. Infrastruktura sanitarna

6.1.1. Zaopatrzenie w wodę

Źródłem zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Kłoczew są ujęcia wód głębinowych służące zbiorowemu zaopatrzeniu ludności w wodę, studnie kopane i wodociągi zagrodowe. Obecnie na 28 wsi znajdujących się na terenie gminy tylko 7 korzysta z wodociągów grupowych, tj. Kłoczew, Janopol, Sosnówka, Julianów, Przykwa, Czerniec, Zadybie Stare. Pozostałe zaopatrują się w wodę ze studni kopanych i wodociągów zagrodowych o małej wydajności. Woda z tych studni charakteryzuje się złą jakością zarówno pod względem fizyko-chemicznym, jak i bakteriologicznym ponieważ najczęściej nie posiadają one żadnej izolacji od wód powierzchniowych i ścieków gospodarczych.

Na terenie gminy znajdują się stacje wodociągowe w następujących wsiach: Kłoczew, Przykwa, Czerniec, Zadybie Stare, Gózd oraz w trakcie budowy w Woli Zadybskiej.

Stacja wodociągowa w Kłoczewie

Ze stacji wodociągowej w Kłoczewie zaopatrywani są w wodę mieszkańcy wsi: Kłoczew, Janopol, Sosnówka oraz Julianów. Długość istniejącej czynnej sieci wodociągowej oraz ilość przyłączy wodociągowych w poszczególnych wsiach wynosi:

- Kłoczew i Janopol - 9 km sieci wodociągowej - 157 szt. przyłączy
- Sosnówka - 8 km sieci wodociągowej - 65 szt. przyłączy
- Julianów - 3 km sieci wodociągowej - 20 szt. przyłączy

Źródłem wody dla stacji wodociągowej są dwie studnie głębinowe zlokalizowane na terenie stacji, o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w wysokości $Q_e = 32 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s=6,5 \text{ m}$ (decyzja nr 84/81 z dnia 23.12.1981 r.).

Woda surowa zawiera ponadnormatywne ilości związków żelaza i manganu i wymaga uzdatniania. Stacja wodociągowa pracuje w układzie dwustopniowego pompowania wody. Woda ze studni głębinowej dostarczana jest za pomocą pompy głębinowej do budynku stacji w celu jej uzdatnienia. Po uzdatnieniu na filtrach ciśnieniowych odprowadzana jest do zbiornika wyrównawczego o poj. 100 m^3 . Następnie ze zbiornika woda czerpana jest za pomocą pomp odśrodkowych i poprzez hydrofony dostarczana jest do sieci wodociągowej i punktów rozbioru. Stacja wyposażona jest w następujące urządzenia:

- odżelaziacze $\varnothing 1400 \text{ mm}$ - szt. 2
- pompy II° - szt. 2
- zbiorniki hydroforowe o poj. 400 l - szt. 2
- sprężarkę - szt. 1
- chlorator typ C-51 - szt. 1

Woda z płukania filtrów odprowadzana jest do odstojuka popłuczyn i po oczyszczeniu do kanalizacji bytowo-gospodarczej.

Urząd Gminy w Kłoczewie posiada aktualne pozwolenie wodno-prawne na pobór wód podziemnych dla potrzeb bytowo-gospodarczych wodociągu wiejskiego w Kłoczewie w ilości:

$$q_{\text{maxh}} = 32 \text{ m}^3/\text{h} \text{ i } Q_{\text{śrd}} = 307 \text{ m}^3/\text{d}$$

oraz na eksploatację urządzeń wodnych pracujących na terenie stacji (decyzja nr OS.II.6210/72/91 z dn. 09.09.1991r. wydana przez UW w Siedlcach).

Stacja wodociągowa we wsi Przykwa

Stacja wodociągowa zaopatruje w wodę tylko wieś Przykwa. Długość istniejącej czynnej

sieci wodociągowej wynosi 7 km, a ilość przyłączy wodociągowych 82 szt. Źródłem wody dla wodociągu jest studnia głębinowa o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w wysokości $Q_e = 22 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s=4,7 \text{ m}$. Woda surowa zawiera ponadnormatywne ilości związków żelaza i manganu i wymaga uzdatniania. Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody. Woda ze studni głębinowej tłoczona jest za pomocą pompy głębinowej do budynku stacji w celu jej uzdatnienia na filtrach ciśnieniowych, a następnie poprzez hydrofony dostarczana jest do sieci wodociągowej i punktów rozbioru. W budynku stacji znajdują się następujące urządzenia:

- filtry ciśnieniowe 0 1000 mm - szt. 3
- zbiorniki hydroforowe od 1000 o pój. 1500 l - szt. 2
- sprężarkę – chlorator

Woda z płukania filtrów odprowadzana jest do odstojuka popłuczyn i po oczyszczeniu do rowu melioracyjnego.

Urząd Gminy w Kłoczewie posiada aktualne pozwolenie wodno-prawne na pobór wód podziemnych w ilości:

$q_{\text{maxh}} = 20 \text{ m}^3/\text{h}$ $Q_{\text{śrd}} = 178 \text{ m}^3/\text{d}$ $Q_{\text{dmax}} = 223 \text{ m}^3/\text{d}$

oraz na eksploatację urządzeń wodnych pracujących dla potrzeb wodociągu (decyzja nr OSR.6223/8-1/00 z dn. 10.11.2000r. wydana przez Starostę Ryckiego).

Stacja wodociągowa we wsi Czernic

Stacja wodociągowa została zlokalizowana na terenie wsi Czernic, w sąsiedztwie Szkoły Podstawowej. Zaopatruje ona w wodę tylko mieszkańców wsi Czernic. Długość czynnej sieci wodociągowej wynosi 13 km, a ilość przyłączy wodociągowych 158 szt. Do końca bieżącego roku będzie włączona do zasilania ze stacji we wsi Czernic również wieś Kawęczyn, w której wykonano już sieć wodociągowa.

Urząd Gminy posiada aktualne pozwolenie wodno-prawne na pobór wód podziemnych ze studni głębinowej o zasobach eksploatacyjnych w ilości $Q_e = 69 \text{ m}^3/\text{h}$ dla potrzeb wodociągu wiejskiego Czernic w ilości: $q_{\text{maxh}} = 79,0 \text{ m}^3/\text{h}$ $W_{\text{maxd}} = 910 \text{ m}^3/\text{d}$ oraz na eksploatację urządzeń wodnych pracujących dla potrzeb wodociągu, tj.

- studni głębinowych - szt. 2
- odżelaziacza
- zbiornika hydroforowego
- chloratora C-52
- zbiornika wyrównawczego
- sieci wodociągowej wraz z uzbrojeniem.

(Decyzja OS.II.6210/83/96 z dnia 1996.09.16 wydana przez Urząd Wojewódzki w Siedlcach).

Stacja wodociągowa w Zadybiu Starym

Stacja wodociągowa zaopatruje w wodę mieszkańców wsi Zadybie Stare. Długość istniejącej czynnej sieci wodociągowej wynosi 13,9 km, a ilość przyłączy wodociągowych 100 szt. Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody. Woda ze studni głębinowej dostarczana jest za pomocą pompy głębinowej do budynku stacji w celu jej uzdatnienia, a następnie poprzez hydrofony dostarczana jest do sieci wodociągowej i punktów rozbioru.

Urząd Gminy w Kłoczewie posiada aktualne pozwolenie wodno-prawne na pobór wód podziemnych z ujęcia w ilości nie przekraczającej: $q_{\text{maxh}} = 63 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz na eksploatację urządzeń wodnych pracujących dla potrzeb wodociągu, tj. studni głębinowych, filtrów ciśnieniowych, zbiorników hydroforowych, sprężarki, chloratora (decyzja nr OSR.6210/13/99z dn. 24.08.1999r. wydana przez Starostę Ryckiego).

Ujęcie wody we wsi Gozd

Ujęcie wody zostało wykonane dla potrzeb Szkoły Podstawowej we wsi Gozd. Źródłem wody jest studnia głębinowa posiadająca zatwierdzone zasoby wodne w kat. "B" w ilości $Q_e=36\text{m}^3/\text{h}$ przy depresji $s=11,5\text{ m}$ (Decyzja 6/91 z dn. 28.02.91 Urzędu Woj. w Siedlcach). Obecnie jest wykonywany "projekt techniczny sieci wodociągowej dla mieszkańców wsi Gózd", która będzie zasilana w wodę z powyższego ujęcia.

Stacja wodociągowa w Woli Zadybskiej

Stacja wodociągowa w Woli Zadybskiej aktualnie jest w budowie. Będzie ona zaopatrywała w wodę następujące wsi: Wola Zadybska, Kolonia Wola Zadybska, Rybaki, Kąty, Wygranka i Borucicha. Zapotrzebowanie wody na cele bytowo-gospodarcze i p.poż. wynosi: $Q_{\text{śrd}}=410\text{ m}^3/\text{d}$ $Q_{\text{maxd}}=536\text{m}^3/\text{d}$ $q_{\text{maxd}}=49\text{m}^3/\text{h}$ $q_{\text{maxsek}}=13,6\text{ l/s}$

stacja wodociągowa zlokalizowana jest na działce nr 238/3 położonej we wsi Wola Zadybska. Na tej działce znajdują się także studnie głębinowe podstawowa i awaryjna, stanowiące źródło wody dla wodociągu. Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęcia wynoszą:

$q_{\text{maxh}}=30\text{m}^3/\text{h}$ przy $s=2,6\text{ m}$

(decyzja OSG.8530/52/96 z dn. 29.11.1996 UW w Siedlcach).

Pozwolą one na zaspokojenie maksymalnego zapotrzebowania godzinowego wsi, dla tych zaprojektowano stację wodociągowa przy zastosowaniu 2 zbiorników wyrównawczych o poj. 100 m^3 każdy. Przyjęto dwustopniowy układ pompowania wody.

woda ze studni głębinowej podawana będzie pompą głębinowa poprzez odźelaziacze do zbiorników wyrównawczych. Ze zbiorników tych woda będzie pobierana za pomocą zestawu hydroforowego i tłoczona do sieci wodociągowej. Wyposażenie stacji stanowią:

– odźelaziacze 1200 -2 szt.

– mieszacz wodno-powietrzny 0500 - 2 szt.

– zestaw hydroforowy -1 kpl.

– sprężarki - 2 szt.

– ilorator C-53 -1 szt.

został opracowany również "Projekt techniczny sieci wodociągowej dla wsi Wola Zadybska, Kolonia Wola Zadybska i Rybaki".

6.1.2. Odprowadzanie ścieków sanitarnych

W miejscowości Kłoczew funkcjonuje gminna oczyszczalnia ścieków. Istnieją również na terenie gminy indywidualne systemy kanalizacji odprowadzające ścieki do zbiorników bezodpływowych, które opróżniane są okresowo przez służby komunalne.

6.1.3. Usuwanie odpadów stałych

Na terenie gminy gospodarka odpadami stałymi jest realizowana przez segregację odpadów w miejscu ich powstania, segregację pojemnikową, odbiór odpadów przez wyspecjalizowane służby na składowisko odpadów.

6.1.4. Zaopatrzenie w ciepło

Gmina nie posiada zorganizowanego systemu ciepłego. Na terenie gminy budynki ogrzewane są indywidualnie jak również poprzez kotłownie lokalne, olejowe lub gazowe. Tylko przy Szkole Podstawowej we wsi Czernic jest kotłownia węglowa.

6.1.5. Zaopatrzenie w gaz

Na terenie gminy sieć gazowa posiadają tylko wsie: Gęsia Wólka i Stryj, Kłoczew i część wsi Zadybie Stare. Źródłem zasilania gminy w gaz jest istniejąca stacja redukcyjno-pomiarowa I° w miejscowości Jarczew o przepustowości $6000\text{ m}^3/\text{h}$ (w tym przewidywana przepustowość dla gminy Kłoczew ok. $400\text{ m}^3/\text{h}$), od której został wybudowany gazociąg DN 110 PE średniego ciśnienia,

zasilający w/w wsie.

Do gazyfikacji przewidziana jest wieś Janopol.

6.2. Elektroenergetyka

6.2.1. Uwarunkowania zewnętrzne

6.2.1.1. Źródła energii elektrycznej średniego napięcia 15 kV

Gmina Kłoczew nie posiada na swoim terenie źródeł energii średniego napięcia 15kV. Zasilana jest średnim napięciem ze stacji elektroenergetycznych 110kV znajdujących się w Sobolewie i Stoczku Łukowskim, które stanowią źródło zasilania podstawowego. W sytuacjach awaryjnych gmina może być zasilana ze stacji w Rykach i Dęblinie.

6.2.1.2. Magistralne linie średniego napięcia 15 kV

Przesyłanie energii elektrycznej SN 15 kV na teren gminy Kłoczew odbywa się systemem magistralnych linii napowietrznych.

W zasilaniu gminy Kłoczew bezpośredni udział biorą trzy magistralne linie SN 15 kV, z których dwie w podstawowym układzie pracy zasilane są ze stacji 110/15 kV w Sobolewie, natomiast jedna z podobnej stacji w Stoczku Łukowskim.

Sieć energetyczna średniego napięcia zrealizowana jest w wykonaniu napowietrznym i kablowym. Charakteryzuje się stosunkowo długimi odcinkami linii magistralnych. Stan techniczny linii jest dobry. Docelowo układ energetyczny w tym rejonie województwa podlega stałej modernizacji.

W latach 2003 – 2012 wykonano modernizację sieci na terenie miejscowości Stryj, Stryj Kolonia, Janopol, Janopol Kolonia, Sosnówka, Kłoczew Kolonia, Padarz i Czernic. Ponadto na terenie gminy zmodernizowano zasilanie wymieniając istniejące stacje transformatorowe i budując nowe. Obecnie nie ma ograniczeń technicznych w dostarczeniu energii elektrycznej do nowych odbiorców.

6.2.2. Uwarunkowania wewnętrzne

6.2.2.1. Lokalne urządzenia elektroenergetyczne

Są to urządzenia (stacje transformatorowe 15/0,4 kV wraz z zasilającymi je odcinkami linii SN 15 kV, linie niskiego napięcia 0,4 kV), których zadaniem jest zaopatrzenie w energię elektryczną niskiego napięcia odbiorców poszczególnych wsi.

W gminie Kłoczew urządzenia lokalne to w większości promieniowo zasilane sieci napowietrzne – nowe sieci nN są realizowane coraz częściej jako kablowe.

6.3. Telefonizacja

Na terenie gminy Kłoczew istnieją połączenia światłowodowe:

- Żelechów-Kłoczew-Czernic,
- Stare Zadybie-Wola Zadybska-Trojanów,
- Stare Zadybie-Stryj-Gęsia Wólka-Gózd-Okrzeja,
- Kłoczew-Janopol-Wylezin-Trojanów,

– Wola-Kolonia Wola.

Na odcinku od Kłoczewa do Przykwy przebiega napowietrzna sieć telefoniczna, pozostała część gminy jest częściowo zasilana drogą radiową.

Telefonizacja gminy Kłoczew w 1999r.

Wyszczególnienie	Telefoniczne standardowe łącza główne	
	razem	na 1000 ludności
Gmina Kłoczew	98	13

6.4. Komunikacja

Analiza stanu istniejącego

System transportowy gminy, a głównie podsystem drogowy, jest podstawowym krwiobiegiem, umożliwiającym funkcjonowanie jej struktur. Ocena stanu istniejącego, a w szczególności układu powiązań oraz stanu technicznego urządzeń, stanowi podstawę do zdefiniowania uwarunkowań dla rozwoju i funkcjonowania systemu transportowego gminy.

6.4.1 .Stan funkcjonalno-techniczny

Układ drogowy

Przez teren gminy nie przebiegają drogi krajowe, ani wojewódzkie.

Drogi powiatowe:

Wykaz dróg powiatowych

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi
1.	1346L	Żelechów – gr. woj. - Sokola - Okrzeja
2.	1347L	Wojciechówka – Bramka - Jagodne
3.	1409L	Wylezin – Ownia – Stara Dąbia
4.	1410L	Trojanów – gr. woj. - Kłoczew
5.	1411L	Babice – gr. woj. Zadybie Stare
6.	1412L	Wola Zadybska - Zaryte
7.	1413L	Żelechów – gr. woj. -Wola Zadybska - gr. woj. Trojanów
8.	1414L	dr. kraj. 17 – Mroków – gr. woj. - Zadybie Stare
9.	1415L	Ryki (ul. Poniatowskiego, ul. Królewska) – Kłoczew – gr. woj. Żelechów
10.	1416L	Kurzelaty - Kłoczew
11.	1418L	Zadybie Stare – Huta Zadybska
12.	1419L	Stryj - Gozd
13.	1420L	Kłoczew – Gozd - Okrzeja

14.	1421L	Kłoczew – Padarz - Rzyczyna
15.	1422L	Kłoczew – Czrenic – Grabów Szlachecki
16.	1424L	Sokola - Gozd

Układ powiatowy tworzą następujące drogi:

- Nr 1410L Trojanów-Kłoczew, realizująca powiązania z gm. Trojanów w woj. mazowieckim oraz powiązania wewnętrzne w pld.-zach. części gminy Kłoczew. Ma nawierzchnię bitumiczną o szer. 4,5-5,0 m
- Nr 1413L Żelechów-Trojanów, realizująca powiązania gm. Trojanów, z gm. i miastem Żelechów oraz powiązania wewnętrzne w zach. części gminy. Ma nawierzchnię bitumiczną o zróżnicowanej szerokości 4,5 - 5,0 m.
- Nr 1414L Mroków-Zadybie Stare, realizująca powiązania z gm. Trojanów oraz wewnętrzne w pln.-zach. części gminy Kłoczew, na której terenie ma jednak w większości nawierzchnię gruntową naturalną.
- Nr 1415L Ryki-Kłoczew-gr. województwa-Żelechów, realizująca powiązania z gm. i miastem Ryki, z gm. i miastem Żelechów, oraz powiązania wewnętrzne na kierunku pln.-pld. w gminie Kłoczew. Posiada nawierzchnię
- Nr 1409L Wylezin-Ownia, realizująca powiązania z gm. Ryki oraz powiązania wewnętrzne w pld. części gminy. Ma nawierzchnię w większości twardą nieulepszoną (bruk) o szer. 4.0 m.
- Nr 1416L Kurzelaty-Kłoczew realizująca powiązania wewnętrzne w pld. -zach. części gminy. Ma jednak zróżnicowaną nawierzchnię - częściowo bitumiczną szer. 5,0 m, a częściowo gruntową naturalną.
- Nr 1411L Babice-Olszyniak-Zadybie Stare, która powinna realizować powiązania z gminą Trojanów oraz powiązania wewnętrzne w zach. części gm. Kłoczew. Ma jednak nawierzchnię bitumiczną o szer. 4,0 - 5,5 m tylko na odcinku Kłoczew-Zaryte, na pozostałym gruntową naturalną brukową i z gruntu stabilizowanego.
- Nr 1412L Wola Zadybska-Zaryte, realizująca powiązania wewnętrzne w zach. części gminy, mająca nawierzchnię bitumiczną o szer.4,0 - 5,0 m.
- Nr 1418L Zadybie Stare- Stryj-Huta Zadybska, realizująca powiązania wewnętrzne w pln części gminy, mająca nawierzchnię bitumiczną o szer.4,5 - 5,5 m.
- Nr 1346L Żelechów-Huta Zadybska-Okrzeja, realizująca powiązania z gm. Krzywda, z gm. i miastem Żelechów oraz powiązania wewnętrzne w pln. części gminy Kłoczew. Na odcinkach wchodzących do gmin sąsiednich ma nawierzchnię bitumiczną o szer. 5,5 m, a na odcinku środkowym gruntową stabilizowaną.
- Nr 1419L Stryj-Gozd, realizująca powiązania wewnętrzne w pln.-wsch. części gminy. Ma nawierzchnię bitumiczną o szer. 5,0 m z przerwą na nawierzchnię brukową na początku miejscowości Gózd.
- Nr 1420L Kłoczew-Jagodne-Sokola realizująca powiązania wewnętrzne. Ma nawierzchnię bitumiczną o szer. 4,0 - 5,0 m z przerwą na nawierzchnię brukowa w m. Jagodne.
- Nr 1347L Jagodne-Bramka-Wojciechówka /Grabów Szlach./, realizująca powiązania z gm. Nowodwór oraz powiązania wewnętrzne we wsch. części gminy Kłoczew. Ma nawierzchnię zróżnicowaną - bitumiczną o szer. 5,0 m i gruntową ulepszoną (stabilizacja).
- Nr 1421L Kłoczew-Kawęczyn-Padarz, realizująca powiązania z gm. Nowodwór oraz powiązania wewnętrzne w pld.-wsch. części gminy Kłoczew. Ma nawierzchnię bardzo zróżnicowaną - odcinkami bitumiczną o szer. 4,5 - 5,5 m, brukową gruntową ulepszoną (stabilizacja) i gruntową naturalną.
- Nr 1422L Kłoczew-Czrenic-Grabów Szlach., realizująca powiązania z gm. Nowodwór oraz powiązania wewnętrzne w pld.-wsch. części gminy Kłoczew. Ma nawierzchnię bardzo

zróżnicowaną - odcinkami bitumiczną o szer. 6,0 m.

Drogi powiatowe są sklasyfikowane jako drogi klasy **G – głównej**, **Z - zbiorczej** oraz **L - lokalnej**. Drogi powiatowe prowadzą bezpośrednią obsługę przyległego zagospodarowania. Na terenie większych miejscowości pełnią funkcje uliczne.

Drogi gminne, zaliczane są obecnie do klasy **L (lokalna)** lub **D (dojazdowa)**, których wymogów w dużej części nie spełniają, chociażby z tego względu, że część ich odcinków ma nawierzchnię gruntową.

Sieć dróg gminnych tworzą następujące drogi:

Wykaz dróg gminnych

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi
1.	102671L	Feliksin - Sokola
2.	102672L	Huta Dąbrowa - Okrzeja
3.	102674L	Okrzeja - Padarz
4.	102800L	Gęsia Wólka – dr. Pow. 1346L (Stara Huta)
5.	102801L	Gęsia Wólka – Jagodne
6.	102802L	Stryj – gr. woj. (Żelechów)
7.	102803L	Serwatka – gr. woj.
8.	102804L	dr. pow. 1346L – Kokoszka – dr. gm. 102671
9.	102805L	Rybaki – gr. woj. (Kamionki - Dudki)
10.	102806L	Wola Zadybska – Serwatka Kolonia
11.	102807L	Zadybie Stare – dr. gm. 102806L (Wola Zadybska Kol.)
12.	102808L	dr. pow.1415L – Zadybie Nowe – dr. pow.1415L
13.	102809L	dr. pow.1415L – Zadybie Nowe - Piróg
14.	102810L	Zadybie Stare – Sękata - Sosnówka
15.	102811L	Własność - Piróg
16.	102812L	Kłoczew - Sękata
17.	102813L	Stryj - Sękata
18.	102814L	Kłoczew – Sosnówka - dr. pow.1421L (Gęsia Wólka)
19.	102815L	dr. pow.1415L – Kol. Kłoczew – dr. Pow. 1421L
20.	102816L	Przykwa – Kol. Przykwa – Przesmyk - Janopol
21.	102817L	Przykwa – Czernic
22.	102818L	Kawęczyn - Czernic – gr. gminy Ryki
23.	102819L	Czernic – Kol. Czernic - Karczmiska
24.	102820L	Padarz – Zwadnik – dr. pow.1421L
25.	102821L	Bramka – dr. gm.102674L

6.3.2. Komunikacja zbiorowa.

Gmina Kłoczew jest obsługiwana przez komunikację autobusową. W komunikacji autobusowej prowadzone są relacje o znaczeniu regionalnym - w kierunku Warszawy, Lublina,

Garwolina i Łukowa oraz międzyosiedlowym (realizujące powiązania międzygminne, a także wewnątrz gminne).

6.3.3. Transport towarowy.

Gmina jest obsługiwana przez transport samochodowy.

6.3.4. Stan formalno-prawny.

Schemat administracji i zarządzania układem drogowo-ulicznym w nowym układzie administracji publicznej przedstawiono w poniższej tabeli:

Kategoria	Własność	Finansowanie	Zarząd drogi	Zarząd ruchu
Powiatowa	Samorząd Powiatu	Samorząd Powiatu	Zarząd Powiatu	Starosta
Gminna	Samorząd Gminy	Samorząd Gminy	Zarząd Gminy	Starosta
Wewnętrzna (drogi niepubl.)	Właściciel terenu	Zarząd terenu	Zarządca terenu	Zarządca terenu

Obowiązujące uregulowania .prawne dotyczące aspektów technicznych dróg publicznych zawarte są w Rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz.U. Nr 43 póź. 430) zwanym dalej Rozporządzeniem.

6.3.5. Ocena

Sieć dróg powiatowych, mająca realizować powiązania zewnętrzne gminy oraz powiązania wewnętrzne o znaczeniu podstawowym dla gminy jest w niezbyt zadowalającym stanie technicznym. Na ogólną długość, wynoszącą ok. 96 km, ok. 61 km (64%) dróg ma nawierzchnię twardą ulepszoną z czego ok. 22 km (23%) o zbyt małej szerokości, ok. 6,5 km (7%) nawierzchnię twardą nieulepszoną (bruk), ok. 12 km (12%) gruntową ulepszoną (stabilizacja cementem), a ok. 16 km (17%) gruntową naturalną.

Stan techniczny sieci powiatowej utrudnia płynne prowadzenie powiązań drogowych gminy. Utrudnia on również prowadzenie komunikacji zbiorowej.

W stanie istniejącym wiele odcinków dróg ma zbyt małe szerokości linii rozgraniczających w stosunku do wymagań zawartych w Rozporządzeniu.

Wzdłuż dróg brak jest wydzielonych ciągów do prowadzenia ruchu rowerowego.

Wnioski:

Do okresu perspektywicznego należy:

- wyposażyć całą sieć dróg powiatowych w nawierzchnię twardą ulepszoną,
- dążyć do wyposażenia sieci dróg gminnych w nawierzchnię twardą ulepszoną (będzie to zależec od możliwości finansowych) - na okres przejściowy (etapowy) można przyjąć wyposażenie tych dróg w nawierzchnię gruntową ulepszoną (stabilizacja, żwir, tłuczeń), która mogłaby stanowić podbudowę do późniejszego położenia nawierzchni twardej ulepszonej, wyjątek stanowią drogi obsługujące tereny leśne - tam należy dopuścić co najwyżej nawierzchni,
- dążyć do budowy ciągów dla ruchu rowerowego, szczególnie w miejscach, gdzie ruch samochodowy stwarza duże zagrożenie dla odbywającego się po wspólnych urządzeniach ruchu rowerowego,
- w przypadkach projektowania, wykonywania dróg publicznych i związanych z nimi urządzeń budowlanych, a także ich odbudowie, rozbudowie, przebudowie oraz przy remontach objętych obowiązkiem uzyskania pozwolenia na budowę wymagane jest poszerzenie linii rozgraniczających do szerokości normatywnych wg Rozporządzenia,
- w miarę rozwoju sieci drogowej, wyposażonej w nawierzchnię twardą ulepszoną rozbudowywać

sieć uzasadnionych ekonomicznie połączeń autobusowych,
– dążyć do rozwoju sieci niewielkich obiektów obsługi technicznej pojazdów, zdolnych w sumie do obsługi kompleksowej.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY KŁOCZEW

KOMUNIKACJA
POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE GMINY

ZNACZENIA

- lasy
- wody
- drogi powiatowe
- drogi gminne
- kolej